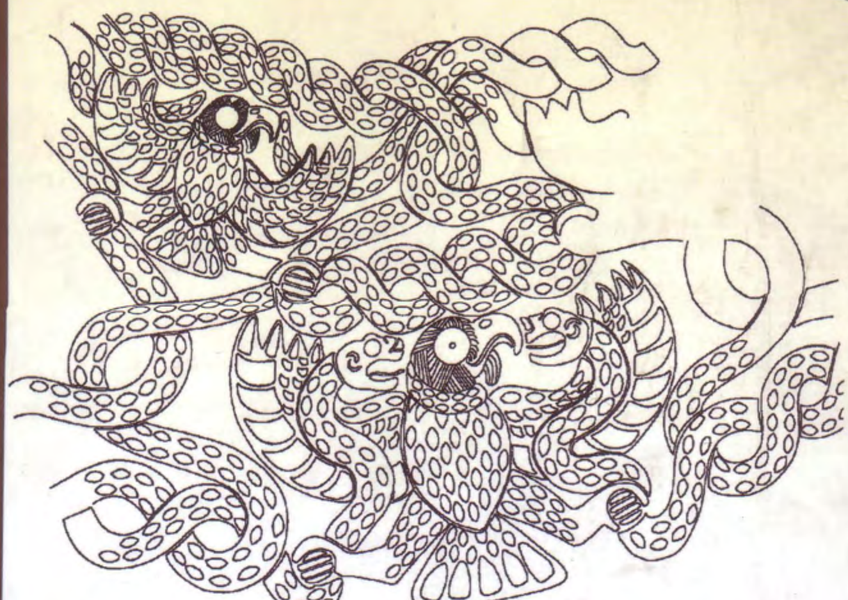
جیرفت

کهن‌ترین تمدن شرق

دکتر یوسف مجیدزاده

سازمان چاپ و انتشارات
وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی

معاونت معرفی و آموزش

جیرفت

کهنترین تمدن شرق

نگارش و تدوین: دکتر یوسف مجیدزاده

طراح نقوش: صدیقه پیران
عکس: دکتر یوسف مجیدزاده، علی بنی‌اسدی
طراحی و صفحه‌آرایی: دکتر یوسف مجیدزاده،
موسسهٔ فرهنگی و هنری پیشین‌پژوه
ناظر فنی و هنری: محمدرضا میری

لیتوگرافی: طیف نگار
چاپ و صحافی: سازمان چاپ و انتشارات
وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی

چاپ اول: بهار ۱۳۸۲
شمارگان: ۱۵۰۰ نسخه

شابک ۷-۴۷۸-۴۲۲-۹۶۴

چاپخانه، انتشارات و توزیع:

کیلومتر ۴ جادهٔ مخصوص کرج ـ نبش سه‌راه شیشه مینا ـ تهران ۱۳۹۷۸ ۱۵ ۳۱۱
تلفن: (چهار خط) ۴۵۱۳۰۰۲ نمابر: ۴۵۱۴۴۲۵
انتشارات: ۴۵۲۵۴۹۵ توزیع: ۴۵۲۹۶۰۱ نمابر توزیع: ۴۵۲۹۶۰۰

فروشگاه شمارهٔ یک:

خیابان امام خمینی ـ نبش خیابان شهید میردامادی (استخر) ـ تهران ۱۱۳۷۹ ۱۳ ۱۴۵
تلفن: ۶۷۰۲۶۰۶

فروشگاه شمارهٔ دو:

نشر زلال ـ خیابان انقلاب ـ خیابان ۱۶ آذر ـ تهران ۱۴۱۷۹ ۳۵ ۸۱۴
تلفن: ۶۴۱۹۷۷۸

نشانی سایت اینترنتی:

WWW.PPOIR.COM
WWW.IRANMIRAS.ORG

منطقه بزرگی از کرهٔ زمین که از شمال غرب آسیای صغیر، از جنوب غرب مصر، از شمال شرق افغانستان، و از جنوب شرق پاکستان را دربر می‌گیرد و در اصطلاح جغرافیایی قسمتهایی از آن به خاورمیانه، خاور نزدیک و آسیای مرکزی شهرت دارد، خاستگاه کهنترین فرهنگهای بشری است که قدمت آنها در بخشهایی از خاورمیانه به ده هزار سال می‌رسد. تداوم این فرهنگها در مناطق خاص بر اثر پیشرفت تکنولوژی ابزار و ادوات کشاورزی و عوامل جانبی دیگر باعث رشد جمعیت، ظهور شهرها و مراکز فرهنگی بزرگتر و زندگی در شهرها شد و سرانجام در حدود پنجهزار سال پیش نخستین تمدنهای بشری به وجود آمد. از آنجا که کناره‌های رودهای بزرگ مناسبترین نقاط برای ایجاد این تمدنها بود، تمدن مصر در اطراف رود نیل، تمدنهای بین‌النهرین در سواحل رودهای دجله و فرات، و با اندکی تأخیر تمدنهای هاراپا و مهنجودارو در درهٔ رود سند شکل گرفت.

در این میان، سرزمین ایران که در تمامی دورانهای پیش از تاریخ سهم بسیار بزرگ و سرنوشت سازی در روند رشد فرهنگها و تکنولوژیها داشت، در اثر نداشتن رودهای بزرگی مانند دجله و فرات، نیل و سند نتوانست به طور همزمان تمدنهای پر طمطراق و پرآوازه‌ای مانند فراعنهٔ مصر، سومریها، بابلیها و آشوریان را به جهانیان عرضه کند، اما در عوض، به دلیل وسعت خاک، رودخانه‌های کوچکتر و بعضاً کم آبتری داشت که هریک قادر بود تمدنی را در دامن خویش پرورش دهد. به عنوان مثال می‌توان به رودهای کرخه و کارون با شعبات متعدد آن اشاره داشت که باعث به وجود آمدن تمدن بزرگی همچون ایلامی شد، و از درهٔ رود کر نام برد که قلمرو پادشاهی انشان بود.

رودخانهٔ مهم دیگری که به دلیل توجه بیش از حد باستان شناسان به شناسایی فرهنگها و تمدنهای واقع در مناطق غربی ایران در طول یکصد سال گذشته از نظرها به دور مانده بود، کناره‌های هلیل رود در منطقهٔ جیرفت کرمان است که در طول مسیر ٤٠٠ کیلومتری خود یکی از سرسبزترین و مناسبترین مناطق برای زندگی و اسکان بشر را به وجود آورده است. سرزمینی که به لحاظ وسعت خاک، رودخانه‌ای عظیم، وجودچشمه سارهای فراوان، تنوع آب و هوا، شرایط زیست محیطی و نزدیکی به دریا در مقایسه با جنوب عراق قادر بوده است محیط مناسبتری را برای خاستگاه تمدن بشر به وجود آورد.

بخش بسیار کوچک، اما زیبا و بی‌نظیر از آثار هنری متعلق به این تمدن درخشان که در مجموعهٔ حاضر عرضه شده است، این دیدگاه را به وضوح تأیید می‌کند.

سید محمد بهشتی

رییس سازمان میراث فرهنگی کشور

سخن ناشر

فرهنگ اگر تا اعماق و رگ و ریشه یک دیار ریشه بدواند و از چشمه‌سار جان عاشقان فرهنگ پرور سیراب شود و به بروبار نشیند سرزمین‌هایی سربرمی‌کشد و رخ می‌نماید چون ایران که هر جایش را بکاوی به گنجی از فرهنگ و زندگی دست می‌یابی. گاه، نیاز به کاوش و جستجو نیست، حتی اندک رگبار بارانی و به کنار رفتن لایه‌ای تُنُک‌مایه از خاک می‌تواند غبار ایام را از هستی و زندگی سراسر هنر پیشینیان بزداید و خاک آبستن فرهنگ، دردانه‌های خود را عیان کند تا بدانی که این سرای، یادگاریست بس گرانقدر از گذشتگان.

در پهنه خاک گسترده و بارور ایران زمین، جای‌جای خاک، چنین گنجها را به دل نهفته است؛ گنجهایی که دریغ و صد دریغ! گاه دیگ آز حرامیان را نیز به جوش می‌آرد تا شبرُوانه به شکافتن دلش برخیزند و گنجینه‌هایش را به یغما برند. ... و این حکایتی است دیرسال که بر همه جای ایران گذشته، و از آن شمار، «جیرفت»: گوهر یگانهٔ تاریخ و فرهنگ ایران بزرگ. و خدای را سپاس که امروزه پاسداران میراث این دیار، ره بر حرامیان بسته‌اند.

کتاب حاضر، از آن گنجینه‌ها می‌گوید که در دل جیرفت خفته و گواه دیرندگی فرهنگ و زندگی است در ایران ثروتمند. امید که فرهیختگان و مشتاقان میراث کهن را به کار آید و چشم و دلشان را به دیدار هنر آفریده‌های ایرانی روشن کند.

سید احمد محیط طباطبایی
معاون معرفی و آموزش
سازمان میراث فرهنگی کشور

تشکر و قدردانی:

سال گذشته پس از پایان چهارمین فصل حفریات در محوطهٔ باستانی ازبکی به پیشنهاد خانم مهری جوادی یکی از اعضای هیأت ازبکی و کارشناس ارشد از میراث کرمان و به دعوت میراث استان کرمان همراه آقای خسرو پوربخشنده معاون هیأت راهی آن دیار شدیم. این دعوت ظاهراً به منظور قدردانی از زحماتی بود که به نظر خانم جوادی من برای همکاران جوان طی فصل حفاری پیشگفته کشیده بودم. میزبانان قرار بود ما را برای بازدید از چندین اثر باستانی به نقاط گوناگون ببرند. یکی از این بازدیدها سفر به بردسیر برای دیدن اشیای بسیار زیبا در زندان مواد مخدر و عکسبرداری از آنها ترتیب داده شده بود. این اشیاء که از حفریات غیرقانونی در شهرستان جیرفت به دست آمده بود، در راه حمل به سوی مرز به منظور خروج از کشور توسط مأمور جوانی از سپاه پاسداران کشف و مصادره شده بود. در این سفر علاوه بر خانم جوادی، آقای علی بنی‌اسدی عکاس میراث کرمان نیز ما را همراهی می‌کردند. دیدن حدود سیصد قلم از نفیسترین اشیای سنگی و فلزی چنان هیجانی را در وجود من برانگیخت که تردید دارم زبان و قلمی قادر به بیان آن باشد. گمان می‌کنم در همان لحظه بود که اندیشهٔ نوشتن کتاب حاضر به ذهنم خطور کرد و نخستین گام در راه آن برداشته شد. این آثار نشان دهندهٔ فرهنگ و تمدنی بود که می‌توانست افتخار عظیمی را برای تاریخ و گذشتهٔ این سرزمین کهنسال به ارمغان آورد و به عنوان بزرگترین رویدادهای باستان شناسی قرن در تاریخ ثبت شود. در همان نگاه نخست متوجه شدم که ما باستان شناسان در طول یکصد سال گذشته بی جهت جنوب عراق را مهد تمدن بشر برشمرده‌ایم، در حالیکه خاستگاه واقعی این تمدن سرزمین جیرفت در جنوب شرق ایران بوده است.

به محض بازگشت به تهران قصد خود را از تهیهٔ کاتالوگی از اشیای بازیافتی جیرفت با آقای گلشن معاون محترم پژوهشی سازمان میراث درمیان گذاشتم و با نظر موافق ایشان روبرو شدم. هدف من از معرفی اشیای بازیافتی جیرفت دو دلیل عمده داشت. یکی اینکه بحث دربارهٔ موضوع مهمی همچون آثار باستانی جیرفت و نشان دادن اهمیت آن در جابه‌جایی خاستگاه تمدن شرق از جنوب بین‌النهرین به جنوب شرق ایران را پیش از آنکه باستان شناسان خارجی بیان کنند، توسط باستان شناسان ایرانی مطرح شود و این امتیاز برای همیشه در تاریخ باستان شناسی به اسم آنان ثبت گردد. دوم اینکه این مجموعه سندی رسمی برای شناسنامه و هویت هزاران شیء مشابهی شود که توسط دزدان و غارتگران آثار باستانی از کشور خارج شده و در کشورهای اروپایی و آمریکایی و آسیایی به نام اشیای آسیایی به فروش می‌رود. وجود چنان شناسنامه‌ای می‌تواند از فروش آزادانهٔ آنها در بازارهای مکاره جلوگیری کرده و ما را در بازپس‌گیری دست کم آن دسته

از اشیایی که توسط موزه‌ها خریداری شده است یاری کند.

در تهیه، تنظیم و چاپ مجموعهٔ حاضر افراد و شخصیتهای بسیاری نقش داشته‌اند که بدون وجود آنها انجام این مهم آن گونه که هست، امکانپذیر نمی‌بود. من در درجهٔ نخست مایلم از جناب آقای مهندس بهشتی، ریاست محترم سازمان میراث فرهنگی برای حمایتهای بی دریغشان از انتشار این کتاب و حمایتهای همه جانبه‌شان از پروژهٔ جیرفت سپاسگزاری کنم. همچنین مایلم از آقایان جلیل گلشن، معاونت محترم پژوهشی و دکتر مسعود آذرنوش ریاست محترم پژوهشکدهٔ باستان شناسی به خاطر تشویقهای پیوسته‌شان و تهیهٔ مقدمات دو سفر نگارنده به کرمان تشکر کنم. یکی از سفرهای من به کرمان به منظور ایراد سخنرانی دربارهٔ جایگاه جیرفت در تاریخ از سوی خانم حمیدهٔ چوبک انجام گرفت و من از این بابت از ایشان تشکر فراوان دارم. آنجا که قرار بود این اثر در سه زبان فارسی، انگلیسی و فرانسه منتشر شده و توزیع آن در سطح بین‌الملل انجام گیرد، شایسته بود که چاپ آن به صورت نفیس در چهار رنگ و با استفاده از کاغذ گلاسه انجام پذیرد. اما به مرحلهٔ اجرا درآوردن کاری اینچنین بزرگ نیاز به سرمایه گذاری کلان داشت و در آغاز به نظر نمی‌رسید که هیچ یک از مسئولان محترم سازمان پرداخت چنین هزینهٔ سنگینی را برعهده بگیرد. اما درعمل متوجه شدیم که در این مورد خاص سخت در اشتباه بودیم. من در اینجا مایلم از آقای احمد محیط طباطبایی معاونت محترم معرفی و آموزش از سوی سازمان میراث و آقای قدیم زاده ریاست محترم سازمان چاپ و انتشارات وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی از سوی آن وزارتخانه که سخاوتمندانه پرداخت هزینهٔ سنگین تهیه و تولید کتاب حاضر را برعهده گرفتند از صمیم قلب سپاسگزاری کنم.

هنگامی که آقای بنی‌اسدی در زندان مواد مخدر مشغول عکسبرداری از اشیای بازیافتی بودند، من نخستین بار اندیشهٔ تدوین کتاب حاضر را با خانم مهری جوادی نجف آباد در میان گذاشتم و از ایشان خواستم که در اجرای هدفم مرا یاری کنند. ایشان از آن تاریخ تا پایان کار انتشار کتاب صمیمیترین و باوفاترین عضو گروه آماده سازی این مجموعه بودند و ارسال همهٔ تصاویر از کرمان به تهران و تهیهٔ مشخصات تقریباً تمامی اشیای عرضه شده در مجموعه به دست ایشان انجام گرفته است. من از این همکار گرامی به خاطر زحمات فراوانشان سپاسگزارم. تمام عکسهایی که تا پیش از انتشار این کتاب در مجلات علمی باستان‌شناسی ایران و یا در خارج از ایران به چاپ رسیده کار آقای بنی‌اسدی عکاس میراث کرمان بوده است. لازم می‌دانم از ایشان که با صمیمیت و شیفتگی کم نظیرشان دست کم پنج بار و هر بار به مدت چندین ساعت از تمامی اشیاء عکسبرداری کردند صمیمانه تشکر کنم. اگرچه عکسبرداری نهایی برای چاپ به دلیل حضور ایشان در مأموریتی دیگر توسط خود نگارنده انجام گرفت، اما این موضوع به هیچوجه ارزش کار ایشان را کمرنگ نمی‌کند. من همچنین مایلم از آقای مهندس فکور پاس، مدیر کل محترم میراث کرمان که تمامی هزینه‌های مربوط به سفرهای متعدد به کرمان، عکاسیهای چندین باره و اقامت اینجانب و همراهان در کرمان را تقبل کردند و بالاتر از آن، برای علاقهٔ بسیارشان در امر تدوین مجموعهٔ حاضر، و همچنین از آقای

سعید عامری امین اموال موزه «باغ موزهٔ هرندی» کرمان که در ساعات کار و خارج از کار بارها اجازه دادند اشیای مورد نظر را برای عکسبرداری به حیاط موزه منتقل کنیم بی‌نهایت سپاسگزارم. بخشی از زیباترین اشیای بازیافتی جیرفت صرفاً به دلیل علاقهٔ خاص آقای دادخدا سالاری ریاست محترم دادگاه انقلاب شهرستان جیرفت و کهنوج به تاریخ گذشتهٔ ایران، و همت و پشت‌کار کم نظیرشان از قاچاقچیان و غارتگران اموال فرهنگی بازپس گرفته شده و در انبارهای آن دادگاه نگاهداری می‌شود. من برای زحمات شبانه روزی ایشان در بازپس‌گیری اشیای به دست آمده از جیرفت و نیز به خاطر اجازه‌های مکررشان برای عکسبرداریهای چندین باره از اشیای موجود در آن دادگاه از ایشان و همکارشان آقای سید رضا حسینی که همیشه ما را با رویی گشاده می‌پذیرفتند از صمیم قلب سپاسگزارم.

تمامی طراحیهای زیبا در این کتاب توسط همکار و هنرمند محترم خانم سیمین پیران انجام گرفته است. ایشان نه تنها انجام این کار بزرگ را عاشقانه به انجام رساندند، بلکه در بسیاری از مراحل حساس تصمیم‌گیری مانند انتخاب رنگ و صفحه آرایی یار و یاور من بودند. از ایشان به خاطر همکاری صمیمانه‌شان در تمامی طول این مدت بی‌اندازه سپاسگزارم. همچنین از دوست و همکار دانشمند و بسیار عزیزم آقای دکتر سید منصور سید سجادی برای استفاده از نقشهٔ بررسی محوطه‌های باستانی منطقهٔ جیرفت متعلق به ایشان در کتاب حاضر سپاس فراوان دارم. آقای صدرالدین شریعتمداری مرتب کردن تصاویر در رایانه و آقای مزدک کیانفر در تنظیم و صفحه آرایی نهایی رایانه‌ای این اثر سهم چشمگیری داشتند، به ویژه آقای کیانفر که در سفر اخیرم به خارج از کشور و در مدت کمتر از یک ماه کار شبانه‌روزی کارهای نهایی این کتاب را به انجام رساندند. از این دو عزیز، سپاسگزارم.

اما، در پایان باید صادقانه اقرار کنم که بدون وجود آقای محمد رضا میری دوست بسیار عزیز، وفادار و علاقه‌مند به باستان شناسی این کتاب به این زودیها و در شکل و شمایل کنونی چاپ و منتشر نمی‌شد، ایشان که مسئولیت تولید و چاپ این اثر را برعهده داشتند، با وجود مشغلهٔ فراوان در دو سفر به کرمان مرا همراهی کرده ودر تمامی لحظات یار و یاورم بودند. به ویژه در روزهای آخر که در غیاب من تمامی مسئولیت کارهای عقب ماندهٔ تنظیم و چاپ را شخصاً برعهده گرفتند. برای همهٔ این زحمات و به خاطر دوستی بسیار صمیمانه‌اش از ایشان بی نهایت سپاسگزارم. اما در پایان باید اضافه کنم که به جز طراحی و چاپ، تقریباً کار تمامی کتاب را شخصاً انجام داده و در همهٔ مراحل نظر خود را اعمال کرده‌ام، لذا هرگونه انتقاد و ایراد صرفاً متوجه شخص نگارنده بوده و هیچ یک از دوستان و همکارانم را دربرنمی‌گیرد.

یوسف مجیدزاده

جیرفت: کهنترین تمدن شرق

مدارک فراوان باستان شناختی نشان می‌دهد که از هزارهٔ چهارم ق م روابط سیاسی، فرهنگی و اقتصادی پیوسته‌ای میان دولت ـ شهرهای سومری و حکومتهای موجود در بخشهای شرقی و شمال شرقی ایران برقرار بوده است. روابط فرهنگی و سیاسی از طریق متون بین‌النهرینی، به ویژه متن مشهور «*انمرکار و فرمانروای اَرَتّ*» تأیید شده و ارتباط اقتصادی را حفریات باستان شناختی، به ویژه تجارت منظم سنگ لاجورد، نیز فرآورده‌های گوناگون از سنگهای نوع صابونی میان پادشاهیهای شرقی و جنوب شرقی ایران و دولت ـ شهرهای سومری به اثبات رسانده است. شناخته شده‌ترین این مدارک در بین‌النهرین کاسهٔ استوانه‌ای سنگ صابونی منقوش از خفاجه در درهٔ دیاله است که به دورهٔ دوم سلسله‌های قدیم نسبت داده می‌شود.

اما جدیدترین مدارک از حفریاتی به دست آمده است که طی یکی دو سال گذشته به صورت غیرقانونی انجام گرفته و درصد بسیار کوچکی از آن به کمک مأمورین امنیتی مصادره شده است. این آثار بازیافتی که از اشیای بسیار زیبا و ظریف ساخته شده از سنگ صابونی، مس، مفرغ و سنگ لاجورد تشکیل شده است، نه تنها تأییدی مؤکد و انکارناپذیر از وجود روابط همه جانبهٔ فرهنگی و اقتصادی میان جنوب شرق ایران و مناطق غربی و جنوب غربی، به ویژه جنوب بین‌النهرین را به دست می‌دهد، بلکه با ارائهٔ مدارک و شواهد بسیار محکم و مهم نیاز مبرم بر بازنگری در باب خاستگاه تمدن شرق، به ویژه سومر را آشکار می‌سازد. اکنون این بازیافتیها همراه با مدارک شناخته شدهٔ پیشین، از جمله منابع خط میخی از بین‌النهرین آشکارا نشان می‌دهد که خاستگاه بخش چشمگیری از هنر سومری جنوب شرق ایران، یعنی استان کرمان بوده است.

در حدود دو سال پیش شمار چشمگیری از اهالی شهرستان جیرفت، شهری در حدود ۳۰۰ کیلومتری جنوب شرق شهر کرمان، استان جنوب شرقی ایران، به گونه‌ای گسترده به حفریات غیرقانونی پرداخته و خود را درگیر در کار قاچاق میراث فرهنگی گذشتگان سرزمین آبا و اجدادی خویش کردند. این حفریات غیر قانونی تمامی طول ۴۰۰ کیلومتری کناره‌های هلیل رود از سرچشمه‌های آن در کوههای هزار و لاله زار

در شـمال تا دریاچهٔ باتلاقی جازموریان در جنوب را همچون طاعونی دربرگرفت. اگر چه ویرانیها دلخراش و بسیار گسترده بود، اما خوشبختانه عمدتاً گورستانها را دربرگرفت. زیرا درون هر یک از قبور تعداد زیادی اشـیای تدفیـنی از انـواع گونـاگون (در مـواردی تـا ٦٠ شـیء) قـرار داده شده و دسترسی به آنها به آسانی امکانپذیر بود. در نتیجه تپه‌های باستانی، یعنی محل زندگی آن مردمان از غارت و ویرانی تا حدود زیادی در امـان مـاند. شاید بتوان گفت که شدیدترین ویرانیها در پنج محوطهٔ گورستانی علاءالدینی (طول جغرافیـایی ٥٧° ٤٤ و عـرض جغـرافیایی ٣١ °٢٨)؛ کنارصـندل (طـول جغرافیایی ٤٧ °٥٤ و عرض جغرافیایی ٢٨ °٢٨)؛ ریـگ انبار (طول جغرافیایی ٤٥ °٥٧ و عرض جغرافیایی ٢٤ °٢٨)؛ محطوط آباد (طول جغرافیایی ٤٨ °٥٧ و عـرض جغـرافیایی ٢٧ °٢٨)؛ و نظـم آباد (طول جغرافیایی ٥٢ °٥٧ و عرض جغرافیایی ٢٠ °٢٨) در فواصل بیـن ٢٨ تـا ٥٣ کیلومـتری جـنوب جیـرفت بـه وقـوع پیوست. بخش بسیار بزرگی از آثار به دست آمده از مـرزهای ایـران خارج و به بازارهای مکارهٔ کشورهای آسیایی، اروپایی و آمریکایی سرازیر شده و تحت نام اشیای آسیایی به فروش رفت.

خوشـبختانه در سال گذشته تعداد انگشت شماری از این غارتگران اموال میراث فرهنگی در حین حمل آثـار بـا هدف خارج ساختن از کشور توسط نیروهای سپاه در شهرهای بردسیر و جیرفت در استان کرمان و تعـدادی از شـهرهای دیگـر مانند تهران و بندرعباس دستگیر و تعداد چشمگیری از نفیسترین اشیاء مصادره شد. بخش عمدهٔ این اشیای بازیافتی را ظروف تزیینی ساخته شده از سنگ صابون تشکیل می‌دهد.[1] از میان حـدود هـزار قـلم شیء بازیافتـی در حدود سیصد قلم را ظروف سنگی تزیین شده با نقوش برجسته و گاه کـنده بـرای ترصـیع تشـکیل مـی‌دهــد کـه نقشمایه‌های تزیینی آنها را انواع خاصی از جانوران، موجودات هیولایـی و افسـانه‌ای، انسـان و نیـز گونه‌های چندی از گیاهان مانند نخل خرما، نمای باروی دور شهرها و بـناهای درون آن دربـرمی‌گیـرد. بقیـهٔ ایــن اشیاء به طور تقریباً برابر میان گونه‌های دیگـری از آثار هنـری تقسـیم شـده اسـت کـه آنها عبارتند از: الف) سردیس و تندیس انسان و جانوران از سنگ مرمر؛ ب) پیکرهٔ انسـان و جـانوران از سنگ صابونی؛ ج) پیکرهٔ انسان وجانوران از مفرغ یا بخشی از اشیای تزیینی پیچیده‌تر؛ د) افـزون بـر ظـروف، گونـه‌های متعددی از اشیای متفاوت از همان سنگ مانند چهارپایه (به احتمال نمای معبد) با شباهت بسیار زیاد به یافته‌های مشابه از حفریات شهداد؛ هـ)سفال منقوش یا ساده شبیه سفالهای به

---

۱. استفادهٔ از اصطلاح « سنگ صابون» صرفاً به این دلیل است که برای چندین دهه این نوع سنگ با این نام شناخته ومعرفی شده است. اما دلیل مهمتر اینکه تاکنون هیـچ نوع مطالعهٔ آزمایشگاهی در مورد نوع آن انجام نگرفته است. بنا براین، ما هنوز نمی‌دانیم که این سنگها از کدام نوع هستند، صابونـی، کلوریت یا کلوریت - شیست.

دست آمده از شهداد، یحیی، در کرمان و شهر سوخته در سیستان که تاریخ آنها به اواخر هزارهٔ چهارم و هزارهٔ سوم ق م می‌رسد؛ و) اشیای کوچک گوناگون از سنگ لاجورد مانند مهرهای مسطح و استوانه‌ای با نقشمایه‌های انسان، شیر با سر انسان، عقاب و نقوش هندسی همراه با پیکرکهای انسان و جانور؛ ز) و سرانجام ظروف ساده، مهرهای استوانه‌ای و پیکرکهای گوناگون از سنگ مرمر.

همان‌گونه که می‌بینیم، ظروف سنگی منقوش جیرفت از لحاظ سبک به گروه «سری قدیمی»، قدیمترین گروه از سه گروه ظروف سنگ لاجوردی تعلق دارد که آن را آقای میروشجی به اواسط هزارهٔ سوم ق م تاریخگذاری کرده است[۲] و خاستگاه آنها را ایران می‌داند.[۳]

من در این مجموعه تعداد زیادی از اشیای بازیافتی جیرفت از انواع گوناگون را ارائه داشته، در ضمن کوشیده‌ام دستاوردهای شکوهمندانهٔ کارگاههای سنگتراشی جنوب‌شرق ایران و سطح والای مهارت هنرمندان سنگتراش آن را در مقایسه با ظروف مشابهی نشان دهم که طی یکصد سال گذشته بر اثر فعالیتهای باستان شناختی از محوطه‌های گوناگون در بین‌النهرین به دست آمده است. من همچنین کوشیده‌ام به تحلیل برخی از نقشمایه‌ها و صحنه‌های به خوبی شناخته شدهٔ قابل مقایسه با آثار مشابه از دوران سلسله‌های قدیم در بین‌النهرین بپردازم.

در ظروف جیرفت تقریباً تمامی چشمها اعم از چشم انسان یا جانور سنگ نشانی شده است. در این سنگ نشانی چشمها در جانوران وحشی و گوشتخوار مانند عقاب، مار، پلنگ و شیر گرد، اما در جانوران اهلی و گیاهخوار مانند بزکوهی و گاو و همچنین انسان بیضی است. سنگی که در چشمها نشانده شده از جنس سنگ مرمر یا آهکی سفید یا فیروزه است. در نمونه‌هایی سفیدی چشم پلنگها از سنگی به رنگ اُخرا و سیاهی با فیروزه کار شده و این در حالی است که در نقوش برجستهٔ سومری و به طور کلی در بین‌النهرین در هیچ یک از نقشمایه‌های انسانی و جانوری طی هزاره‌های چهارم و سوم ق م از تزیین سنگ نشانی استفاده نشده است. و اگر چنین نمونه‌هایی هم موجود بوده و یا در آینده به دست آید باید به جستجوی خاستگاه آن در جایی دیگر در ایران و به احتمال قریب به یقین در کرمان پرداخت.

---

2. Miroschedji, P., 1973, "Vases et objets en stéatite susiene du Musée du louvre, " *Cahiers de la Délégation Archéologique Française en Iran* : 9-80.

۳. خانم هلن داوید این «سری قدیمی» را «سبک تصویری» می‌خواند. برای اطلاعات بیشتر ر.ک :

David, H., 1996, "Styles and Evolution: Soft stone vessels during the Bronze Age in the Oma peninsula," *Proceedings of the Seminar for Arabian Studies* 26: 32.

در پیکره‌های جیرفت همانند پیکره‌های سومری، بالا تنهٔ همهٔ مردان برهنه و دامن به کمک شال بزرگی به کمر محکم شده است. با این تفاوت که در اینجا آنها گردنبندی با آویز بزرگی از فیروزه به اشکال هندسی گرد یا بیضی به گردن دارند. آنها بدون استثنا موی بلندی دارند که از پشت تا انتهای کمر ادامه یافته است. تزیین سنگ نشانی همچنین در نوار یا تلی که بالای پیشانی بر گیسوان عقرب ـ انسان بسته شده (ص ١٣٥)، و نیز در گلبرگهای درختانی که بزها قصد خوردن شاخ و برگهایشان را دارند، اجرا شده است (ص ٣٤).

در یک گیلاس بسیار زیبا (صص ١١، ١٢) دو موجود انسانی را می‌بینیم که هر کدام با هر دست پلنگی را از دم گرفته و آن را به هوا بلند کرده‌اند. یکی از آنها دامنی بلند بر تن دارد، اما دیگری ترکیبی است از بالاتنهٔ انسان و پایین تنهٔ یک گاو نر. سه تزیین سنگ نشانی به رنگهای فیروزه‌ای و اُخرایی به احتمال فراوان لکه‌های بدن گاو نر را نشان می‌دهد. این نقش که بی‌تردید گاو ـ مردی است، شال پهنی به دور کمر و مچبندهایی بر مچ پاها دارد. مچبندها و دستبندهای این گاو ـ مرد و دستبندهای انسان در سمت دیگر ظرف در اصل سنگ نشانی شده بوده که همهٔ آنها از میان رفته است. افزون بر آن، دامن مرد در این ظرف که راه راه نشان داده شده است در اصل به کمک یک یا چند رنگ سنگ نشانی شده بود که همهٔ آنها نیز از میان رفته است.

اگرچه نقشمایهٔ سلطان جانوران که از هزارهٔ چهارم ق م بر مهرهای استوانه‌ای دوره‌های شوش I و اوروک جدید پدیدار می‌شود[4]، کیفیت کار و درجهٔ مهارت و استادی به کار رفته در ساخت و پرداخت ظروف جیرفت و به طور کلی اشیای بازیافتی نشان می‌دهد که آغاز مکتب صنعت سنگ در جنوب شرق ایران و به ویژه در منطقهٔ جیرفت می‌بایست به چندین سدهٔ پیش بازگردد. بر روی ظروف جیرفت ما نه تنها کراراً به نقشمایهٔ تزیینی «سلطان جانوران» برمی‌خوریم، بلکه سلطان یا رام کننده در یک ظرف به صورت ترکیبی گاو ـ مرد (ص ١٢)، و در ظرف سنگی دیگری در شکل شیر ـ مرد ظاهر می‌شود و این از پنجه و چنگالها و دم ستبر و بلند آن مشخص است (ص ١٧). این موجودات انسانی یا هیولایی انواع گوناگون جانوران وحشی مانند پلنگها (صص ١١، ١٢، ١٦)، مارها (ص ١٥)، یا انسان ـ عقربها (ص١٧) را در کنترل دارند.

یکی دیگر ازنقشمایه‌های روی ظروف سنگی بازیافتی از جیرفت که در هنر سومری متداول است رویارویی دو جانور وحشی است. اما شکل خاصی از این نقشمایه که ویژهٔ دورهٔ اوروک جدید به شمار میرود از دو جانوری تشکیل شده است که دم یا گردنهای بلندشان در یکدیگر تاب خورده است. این

---

4. Amiet, P. , 1972, *Glyptique Susienne* (Mémoires de la Délégation Archéologique en Iran, Tome XLIII), Paris, Pl. 11 : 567 ; 12 : 592 ; 13 : 596-598.

نقشمایه تنها بر روی مهرهای استوانه‌ای ظاهر می‌شود.[5] ما هنوز نمی‌دانیم که آیا این نقشمایه بر مهرهای استوانه‌ای در جیرفت نیز ظاهر می‌شود یا نه، زیرا ما تنها دو مهر استوانه‌ای از این منطقه در اختیار داریم (ص ١٤٨)، اما صحنهٔ رویارویی یکی از متداولترین نقشمایه‌هاست که ما با آن در تزیین ظروف سنگی روبرو می‌شویم. این جانوران خشمگین با دهان بسیار باز به حالت رودررو از دو پلنگ (صص ٦٠-٦١)، دو مار (صص ٩٨-١٠٠، ١٠٣، ١٠٥، ١٠٦)، و یا یک پلنگ و یک مار (صص ٧٦-٩١) تشکیل می‌شود. رودررویی این جانوران، به ویژه در مورد مارها همیشه با مهارت و زیبایی خاصی کار شده است، زیرا گردن، دم و حتی در نمونه‌هایی تمامی بدن آنها همانند ریسمانی درهم پیچیده است (صص ٩٢-٩٤، ٩٩-١٠٠). صحنهٔ رویارویی دیگر نبرد یک عقاب با دو مار را دربر می‌گیرد. اگرچه این نقشمایه به اندازهٔ رویارویی مارها با پلنگها متداول نیست، اما بی‌تردید طراحی آنها به دست بزرگترین اساتید کارگاههای سنگتراشی انجام گرفته است (صص ٩٢-٩٧).

نقشمایهٔ متداول دیگری جانوران شاخدار گیاهخوار را نشان می‌دهد که در صلح و آرامش در مرغزارها به چرا مشغولند. در این صحنه‌ها اغلب دو بزکوهی را می‌بینیم که رو به یکدیگر در دو سوی درختی به حالت کاملاً قرینه ایستاده و یا بر روی پاهای جلو ایستاده و به صورت نمادی قصد خوردن شاخ و برگ درخت را دارند. نسخهٔ قدیمیتری از این صحنه بریک مهر استوانه‌ای از دوران اوروک جدید حک شده است که در آن مردی که گفته می‌شود ممکن است حاکم باشد، بزها را با شاخه‌های درختی که در دست دارد تغذیه می‌کند.[6] اما نمایش واقعی دو بز رودررو در دو سوی یک درخت از دورهٔ پروتو ـ ایلامی از شوش III و یحیی IVC به دست آمده است.[7] نمونه‌های واقعی نماد درخت زندگی و بزهای کوهی بر ظروف سنگی جیرفت در طبیعیترین و زیباترین شکل ممکن بارها و بارها ظاهر می‌شود: بزی که هر چهار پایش بر زمین قرار دارد و خمیدگی شاخهایش رو به بالاست(صص ٢١-٢٣، ٣٠-٣١)؛ بزی که یکی از پاهای پیشین را از زمین بالا آورده است (صص ٢٧-٢٩)؛ بزی که روی دو پای عقب ایستاده و یکی از

5. Delaporte, L., 1923, *Musée du Louvre, Catalogue des Cachets et Pierres Gravées de Styles Orientaux*, vol. II, Paris, p. 69: 9 ; Frankfort, H., 954, *The Art and Architecture of the Ancient Orient,* Harmondsworth, p. 21, Pl. 5h; Strommenger, E. and M. Hirmer, 1964, *5000 Years of the Art of Mesopotamia*, London, Pl. 16 lower row; Moortgat, A., 1969, *The Art of Ancient Mesopotamia*, Phaidon, Pl. A1.

6. Heinrich, E., 1936, *Kleinfunde aus den archäologischen Tempelschriften in Uruk* (Ausgrabungen der Deutschen Forschungsgemeinschaft in Uruk-Warka, Band 1), Berlin, Pl. 17c; Frankfort, H., 1939, *Cylinder Seals*, London, p. 21, Pl. 5d, i; Wiseman, D. J., 1962, *Catalogue of the Western Asiatic Seals in the British Museum,* London, Pl. 1a.

7. Amiet, 1972, *Glyptique*, Pl. 23:984; 1986, *L'âge des échanges intre-iranniens 3500-1700 avant J.-C.,* Paris,Pl. 113 and Fig. 57 ; Lamberg-Carlovsky, C. C., 1971b, “The Proto-Elamite Settlement of Tepe Yahya, ” *Iran*, p. 88, Pls. IV-V.

پاهـای پیشین را تا نزدیکی پوزه بالا آورده (صص ۳۴-۳۵) یا اینکه آن را روی شاخهٔ درخت قرار داده است (صـص ۲۴ـ ۲۶، ۳۴ـ۳۵)؛ و بـزهایی که در دو ردیف و در دو جهت مخالف، از چپ به راست و از راست بـه چـپ و در حالات گوناگون قرار دارند. در این صحنه‌ها گونه‌های متفاوتی از بزهای کوهی را می‌توان از شـکل شاخهایشـان تشـخیص داد. جـزئیات بیشتر جنسیت، یعنی نر یا ماده بودن، و سن، یعنی بالغ یا نابالغ بودنشان را نشان می‌دهد. گوناگونی انواع در مورد نباتات نیز به خوبی مشهود است. شباهتهای بسیار نزدیک سبکی میان نقشمایه‌های پیشگفته در اثر مهرهای استوانه‌ای از شوش و تپه یحیی و بزهای مشابه از جیرفت، بـه‌ویـژه صحنه‌هایی کـه در آنها یکـی از بزها سر خـود را در جهت مخالف به سمت عقب برگردانده است (صـص ۱۸ـ۲۳، ۱۹ـ۲۷)، نشـان مـی‌دهد که تاریخگذاری پیشین گروه به اصطلاح «سری قدیمی» به اواسط هـزارهٔ سـوم ق م توسـط آقای میروشجی نیاز به بازنگری داشته و باید به افق گسترده‌تری از زمان، یعنی به دورهٔ پروتو ـ ایلامی در نیمهٔ دوم هزارهٔ چهارم ق م تاریخگذاری مجدد شود.

وجـود ظـروف سنگ صابونی تزیینی به دست آمده از حفریات غیرقانونی گورستانهای متعدد در منطقهٔ جیـرفت، و آگاهی از این که زادگاه گاو کوهاندار منطقه‌ای از جنوب شرق ایران به سمت شرق است، نشان مـی‌دهـد کـه ظـرف سنگ صابونی خفاجه، یا تکه‌هایی از همین نوع ظرف از همان محوطه،[8] یا هر محوطهٔ دیگـری در بیـن‌الـنهرین[9] باید به جنوب شرق ایران، به محوطه‌هایی مانند شهداد، یحیی، و به ویژه به صدها محوطـهٔ باستانی در طول مسیر هلیل رود و تمامی منطقهٔ جیرفت و کهنوج نسبت داده شود. جایی که در آن هزاران شیء سنگی مشابه به دست آمده است.

بـا وجـود تفاوتهـایی میـان ظـرف سـنگی خفاجـه و ظروف مشابه از جیرفت، تحلیل زیر آشکارا نشان می‌دهد که ظرف خفاجه به احتمال قریب به یقین به دست سنگتراشی از خطهٔ کرمان تولید شده است که در محل می‌زیسته و یا در یک کارگاه سنگتراشی در بین‌النهرین کار می‌کرده است.

اگرچه نقشهای گوناگونی مانند انسان، عقرب ـ انسان، شیر ـ انسان، مار ـ عقاب، عقرب ـ پلنگ، شیر ـ گـاو، گـاو کوهـاندار، و بـزکوهی به کرات بر ظروف سنگی جیرفت ظاهر می‌شود، اما در میان آنها تنها بدن موجودات خاصی (پلنگ، مار، عقاب، عقرب ـ انسان) سنگ نشانی شده است. افزون بر آن، در چندین مورد نقـش عقـاب، عقـرب و عقـرب ـ انسان را در سطح تخته سنگهای نازک حجاری و بدنشان را سنگ نشانی

8. Frankfort, H., 1935, *Oriental Institute Discoveries in Iraq, 1933/1934 ; Fourth Preliminary Report of the Iraq Expedition* (Oriental Institute communications, No. 19), Chicago: University of Chicago Press, 1935, p. 47, Fig. 53.

۹. مانند عقرب یا مارهایی با سر پلنگ از اور و تل عقرب، یا بدن مارها از موزه برلین وماری با بدنهای پوشیده از حفره‌های متهای. ر.ک:

Frankfort, 1954, *Art and Architecture,* p. 19, n. 4; Hansen, D.P. and G. F. Dales, 1962, "T Temple of Inanna, Queen of Heaven, at Nippur," *Archaeology* 15: 75-84.

کرده‌اند. سوراخهای ایجاد شده در پشت هر یک از این پیکره‌ها نشان می‌دهد که آنها خود زمانی همچون قطعه‌ای از ترصیع در صحنهٔ تصویری مسطح و گسترده‌تری نشانده شده بودند (صص ۱۳۰ - ۱۳٦).

مشاهدهٔ نقشمایهٔ گاو از پشت بر زمین افتاده و عقاب در حال فرود آمدن از هوا به سمت آن در کاسهٔ خفاجه و در چندین ظرف در جیرفت از یک سو، و دیدن نقشمایهٔ عقابها و مارهای رودرروی خشمگین از سوی دیگر، انسان را بی‌اختیار به یاد اسطورهٔ اِتَنَ می‌اندازد. داستان پادشاه شبانی از سلسلهٔ افسانه‌ای کیش که به دلیل نداشتن فرزند ظاهراً چاره‌ای جز صعود به آسمان و دستیابی به گیاه زایایی در آنجا ندارد. مسئلهٔ صعود به آسمان به کمک عقابی برطرف می‌شود، عقابی که به دوست خود مار خیانت کرده و فرزندان او را بلعیده و مار در صدد انتقام در شکم گاو مرده‌ای خزیده و منتظر در کمین اوست. هنگامی که عقاب برای خوردن از جسد گاو فرود می‌آید مار او را به حد مرگ مصدوم می‌کند. اِتَنَ عقاب را که در گودالی افتاده و به انتظار مرگ است نجات می‌دهد و عقاب در ازای آن وی را به پروازی تماشایی و هوس‌انگیز بر بالهای خود به آسمان می‌برد[10] در بین‌النهرین کهنترین نمایش این اسطوره بر مهرهای استوانه‌ای اکّدی مردی را نشان می‌دهد که بر بالهای عقابی در آسمان پرواز می‌کند.[11]

اما، با توجه به این واقعیت که تاریخ سلسلهٔ کیش به حدود ۵۰۰ سال پیش از زمان اِتَنَ می‌رسد، پرسش این است که چرا در طول دوران سلسله‌های قدیم هیچ نوع اثری از نمایش این اسطوره در هنرهای تجسمی وجود ندارد. یا اینکه آیا ممکن نیست مشاهدهٔ صحنهٔ گاو از پشت بر زمین افتاده و عقاب در حال فرود آمدن از هوا نمایش کهنتری از اسطوره اِتَنَ پیش از دوره اکّدیها باشد؟

در بین‌النهرین صحنهٔ عقاب و گاو را تنها یک بار و آن هم بر ظرف سنگی وارداتی خفاجه می‌بینیم، حال آنکه در تزیین ظروف جیرفت این صحنه به کرات آشکار می‌شود. افزون بر آن، در موارد بسیاری هر کجا که گاوی نشان داده می‌شود بر بالای هر یک از آنها عقابی در پرواز است.

نقشمایهٔ جالب توجه دیگری که در تزیین ظروف سنگی جیرفت ظاهر می‌شود عقرب ـ انسان است که ما آن را در مجموعه حاضر ارائه کرده‌ایم (صص۱۷، ۱۱۲ـ ۱۱۳، ۱۲٦، ۱۳۵). اگرچه ما هنوز دربارهٔ اهمیت و مفهوم این موجود ترکیبی و هیولایی چیزی نمی‌دانیم، اما در اسطوره‌ای بودن آن تردیدی وجود ندارد. زیرا

---

10. Speiser, E. A., 1950, " Akkadian Myths and Epics : Etana, " J. B. Pritchard (ed.), *Ancient Near Eastern Texts Relating to the Old Testament*, pp. 114-118, Princeton: University of Princeton Press.

11. Frankfort, 1939, *Cylinder seals*, 138-39 and Pl. XXIVh.

مـا بـا این مخلوق در حماسهٔ اسطوره‌ای گیلگمش در نقش نگهبان دروازهٔ کوههای مَشو، دروازه‌ای که برای ورود به شهر ظلمات می‌بایست از آن گذر کرد، مواجه می‌شویم.[۱۲]

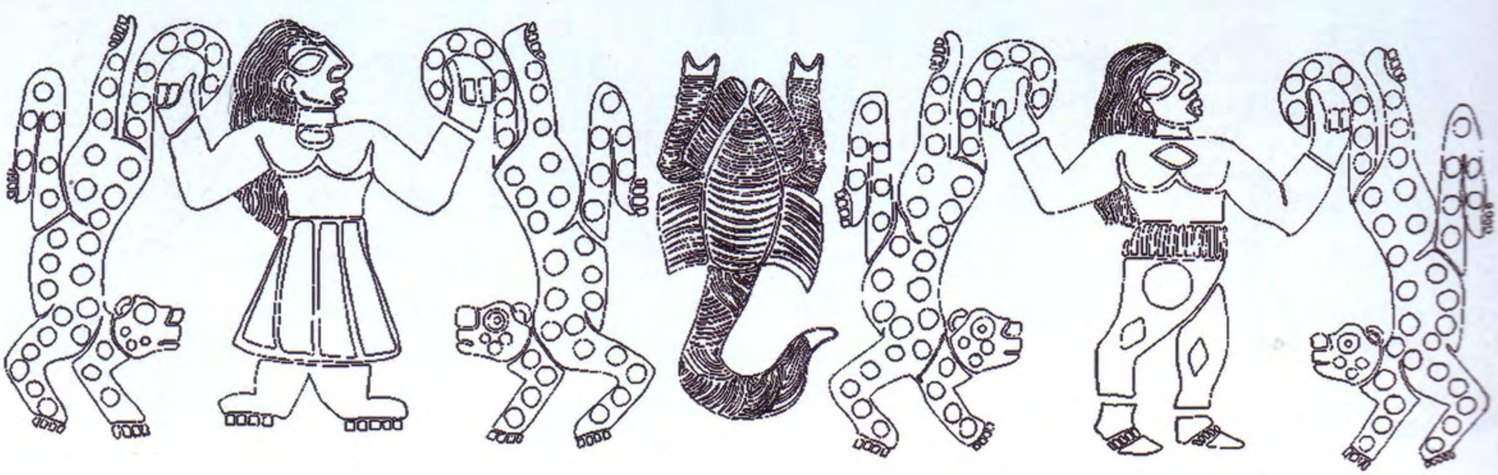
و سـرانجام، نمـایش معمـاری بـر ظروف سنگی جیرفت اهمیت بسیار زیادی دارد. در مجموعهٔ حاضر هشـت نمـای معمـاری عرضـه شـده است (صص ٦٧-٧٤)، اما نکتهٔ مهم اینکه هیچ یک از آنها به یکدیگر شـباهتی نـدارد. نشـان دادن جزئیات فراوان در برخی از این نماها شاید اشاره بر واقعیتی داشته باشد که هر یک باروی شهری متفاوت را نشان می‌دهد و در حفریات غیرقانونی هر کدام از آنها را از گورستان متعلق به آن شـهرها بـه دسـت آورده‌اند. تعدادی از این نماهای معماری نسبت به بقیه در جزئیات بسیار زیادی ارائه شـده اسـت. بعضـی از باروها سه و برخی دیگر چهار دروازه دارد که امکان دارد شمارهٔ واقعی دروازه‌ها در شـهرهای متفاوت باشد. اگرچه در صفحه‌های ٦٧-٦٩ دیوار باروها با جرزهای تزیینی استحکام بخشی شده اسـت، امـا آنها در جزئیات با یکدیگر تفاوت دارند. در صفحه های ٦٧ و ٦٨ برخی از بناهای درون شهر از بـالای بـارو نمایـان است. این بناها به احتمال قریب به یقین نمایش آنهایی است که بر بالای تپهٔ باستانی در دل شهر برپا شده‌اند.

بـا در نظـر گرفـتن قدمـت ظروف سنگی از یک سو، و زیبایی و هماهنگی موزون به کار بسته شده در طـراحی نماهـای معمـاری مـنقوش بـر آنهـا از سـوی دیگر، باید گفت که نمای عرضه شده در صفحهٔ ٦٧ باشکوه، عظیم و بی‌تردید در نوع خود در تمامی دوران باستان یگانه است. اگر ما منطقهٔ جغرافیایی جیرفت را به عنوان بخشی از قلمروی پادشاهی باستانی اَرَتّ شناسایی کنیم، آن‌گاه پی‌خواهیم برد که چرا در دوران دوم سلسـلههـای قدیـم *انمـرکار* فرمانـروای دولت ـ شهر اوروک در به خدمت گرفتن معماران و هنرمندان اَرَتّ بـه مـنظور سـاختن معـابد خدایان بزرگ سومری و تزیین درون آنها اصرار می‌ورزیده است. انسان در ایـنجا بـی‌درنگ از خود می‌پرسد که آیا سرانجام این اساتید بزرگ هنر و معماری از اَرَتّ به اوروک رفتند و در آنجـا خواسـته‌هـای پادشاه اوروک را به انجام رساندند؟ در صورت مثبت بودن پاسخ، چرا نباید بناهای باشـکوه اوروک در ایـن دوره را کـه از لحاظ کیفیت متفاوت و در سطحی بالاتر از آثار معماری همزمان در دیگـر محوطـه‌هـای باسـتانی در بیـن‌الـنهرین قرار دارند کار دست معماران، هنرمندان و صنعتگران اَرَتّ به حساب نیاوریم؟

---

12. Speiser, E. A., 1950, "Akkadian Myths and Epics: The Gilgamesh Epic, "pp. 72-98, Tablet IX, col.2, lls. 2-8.

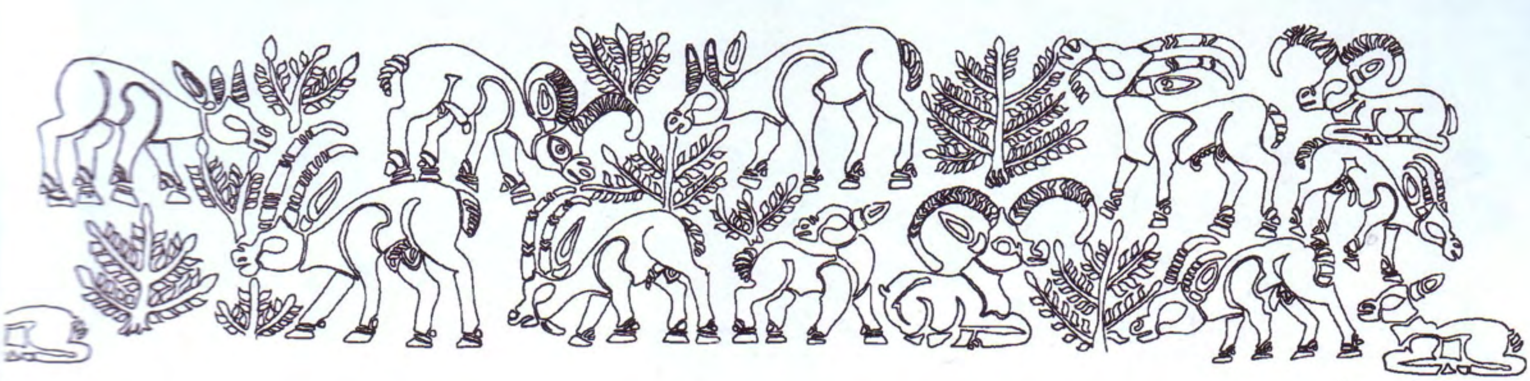

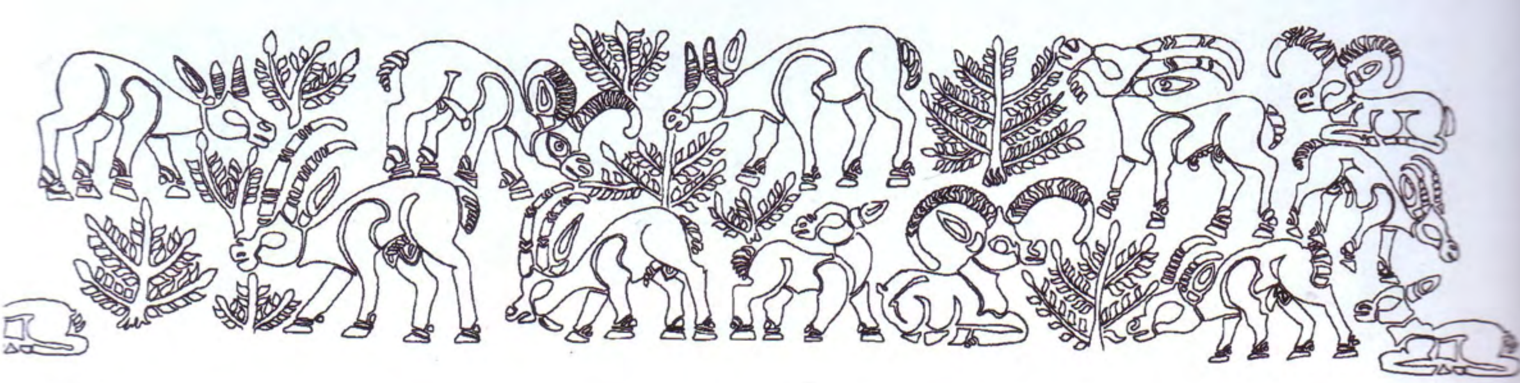

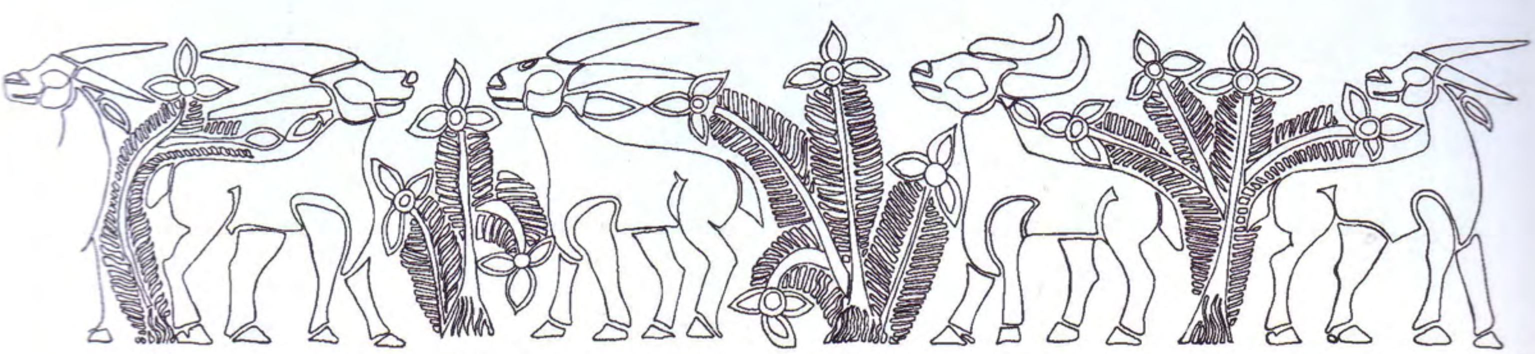

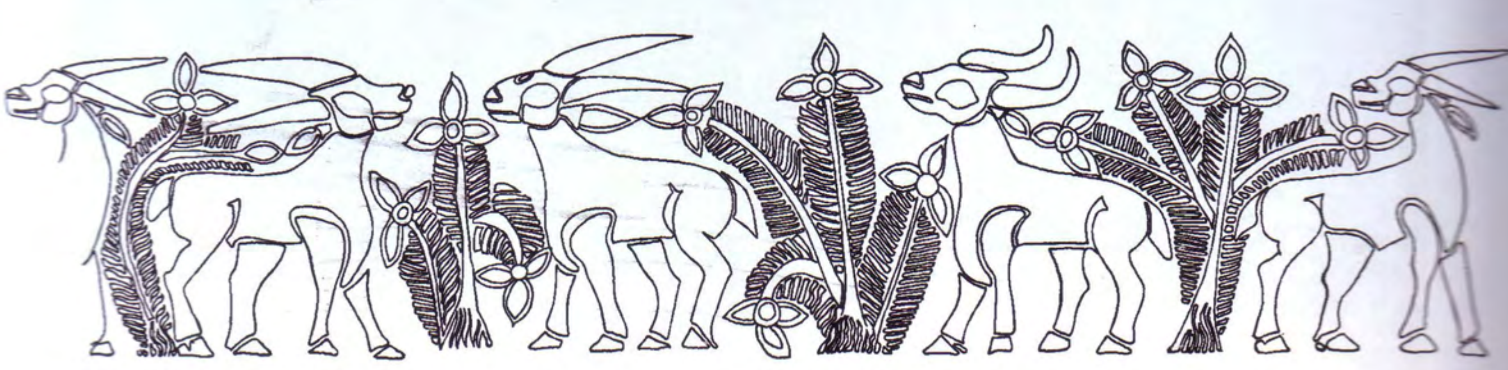

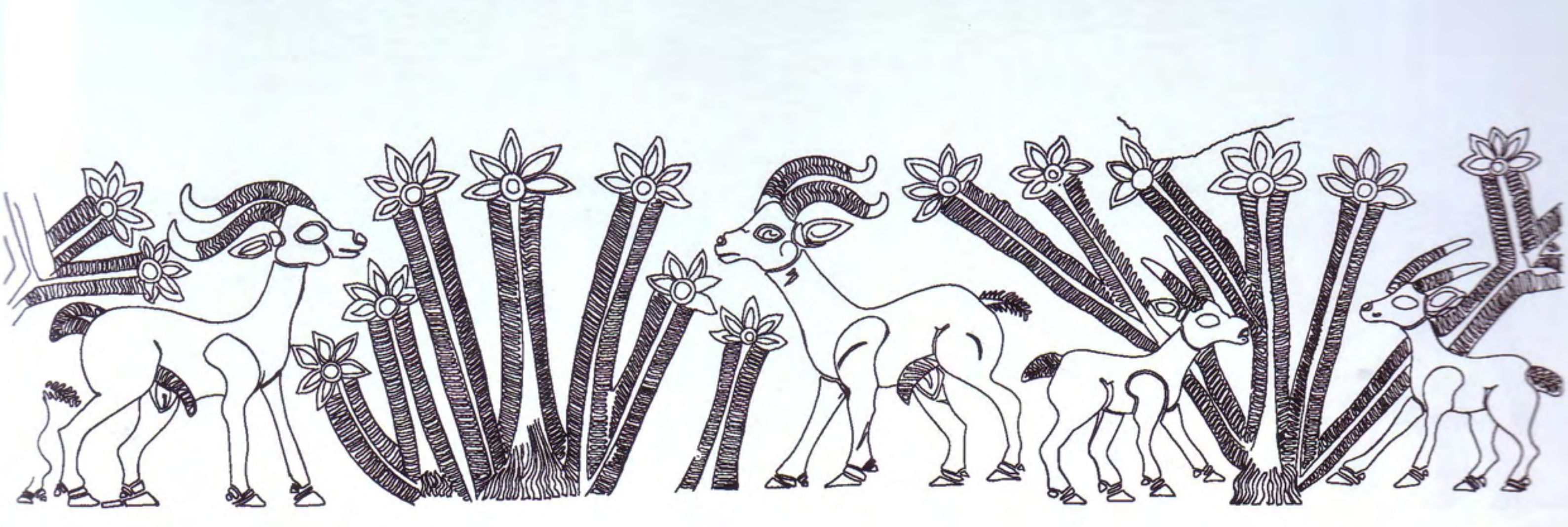

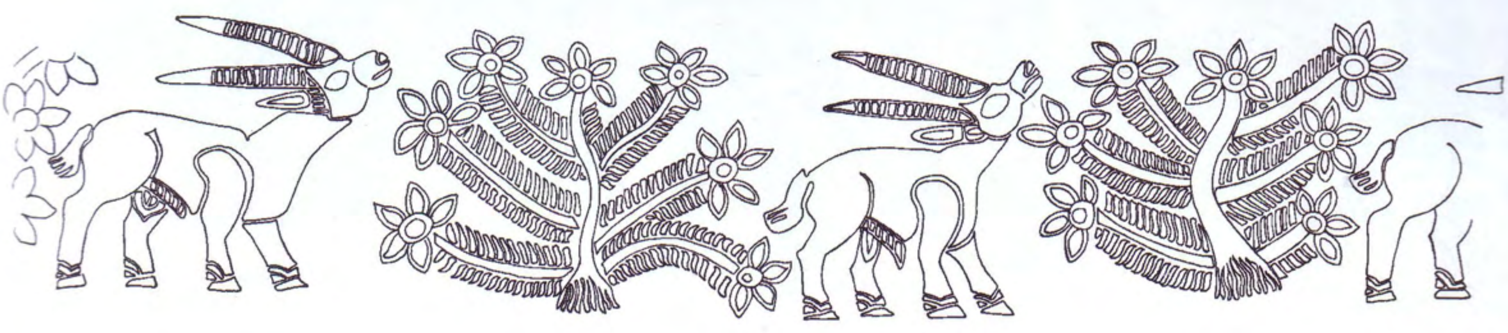

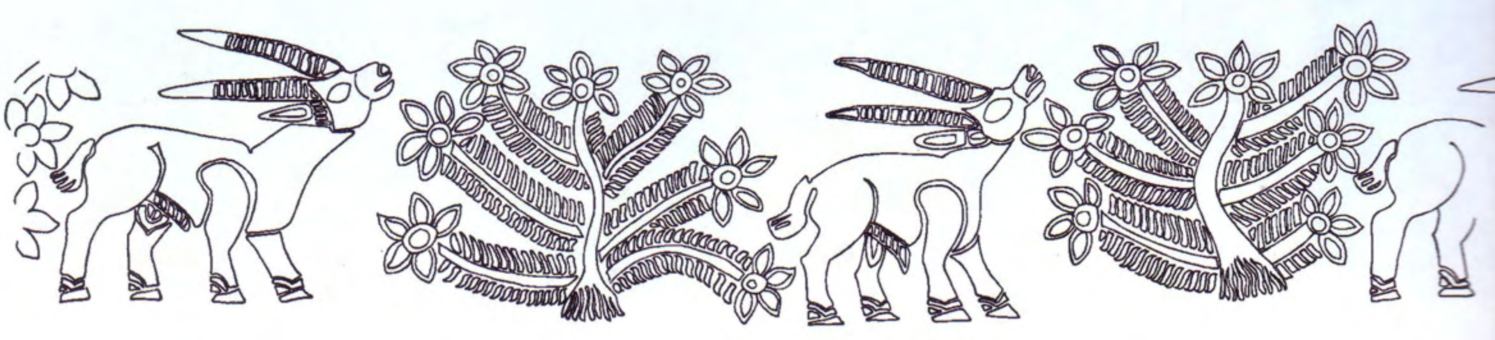

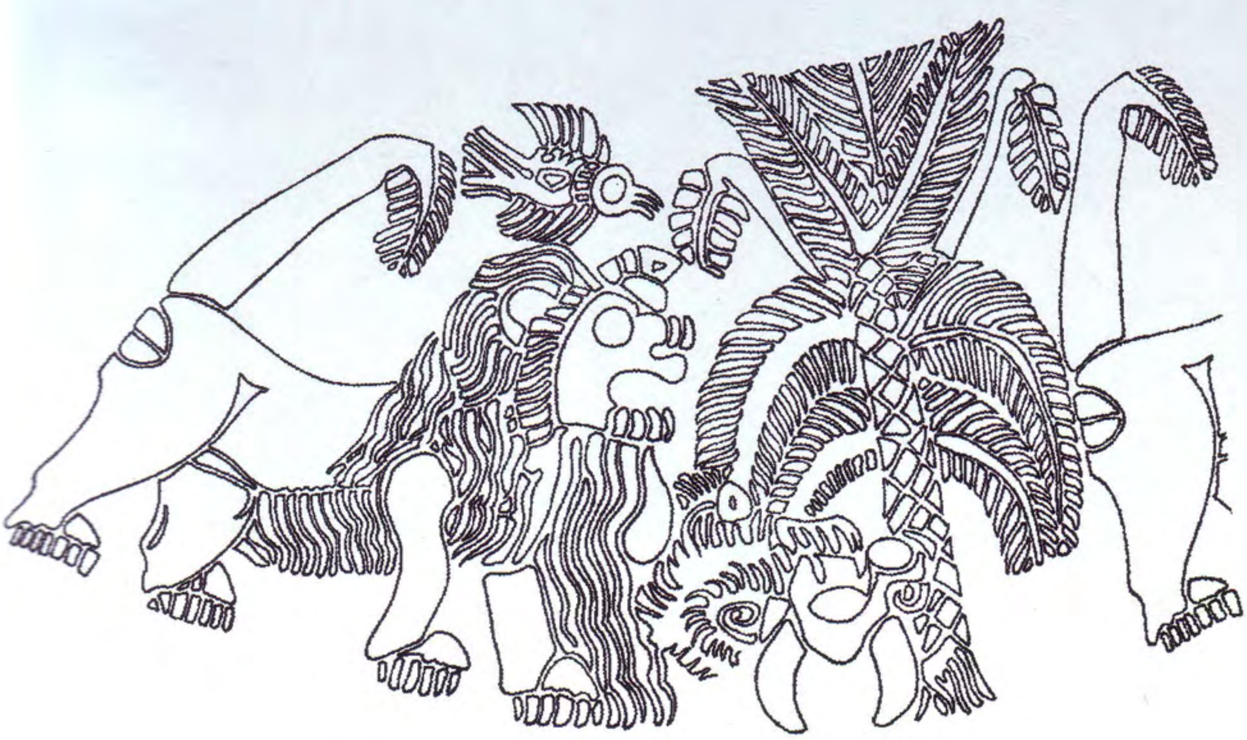

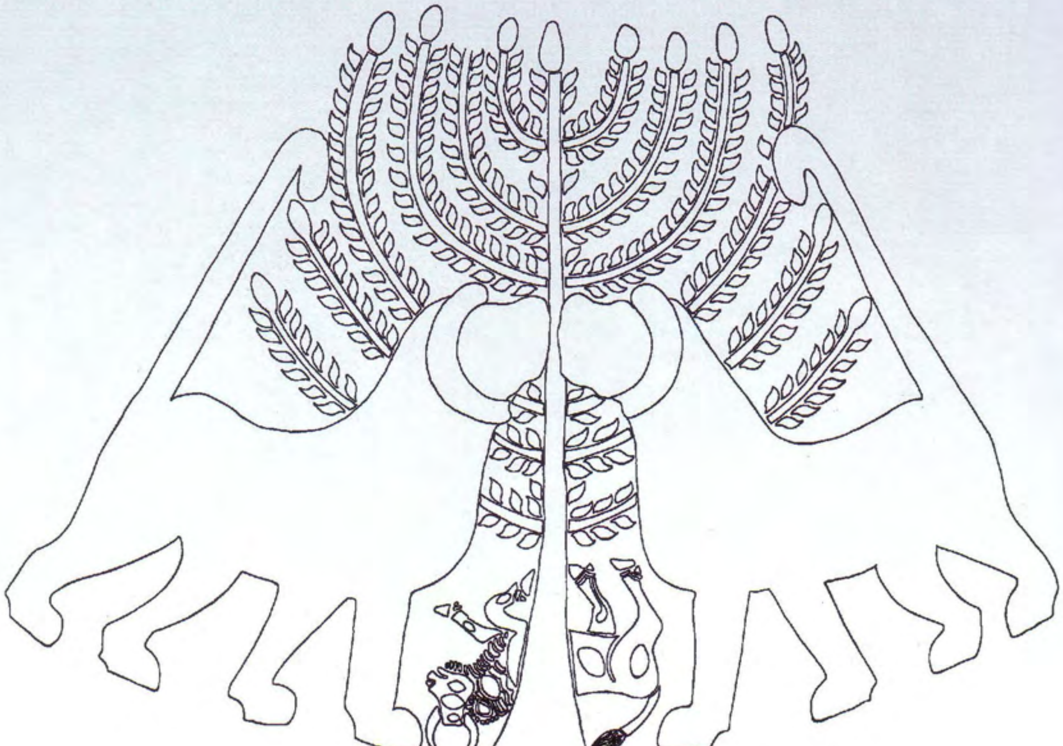

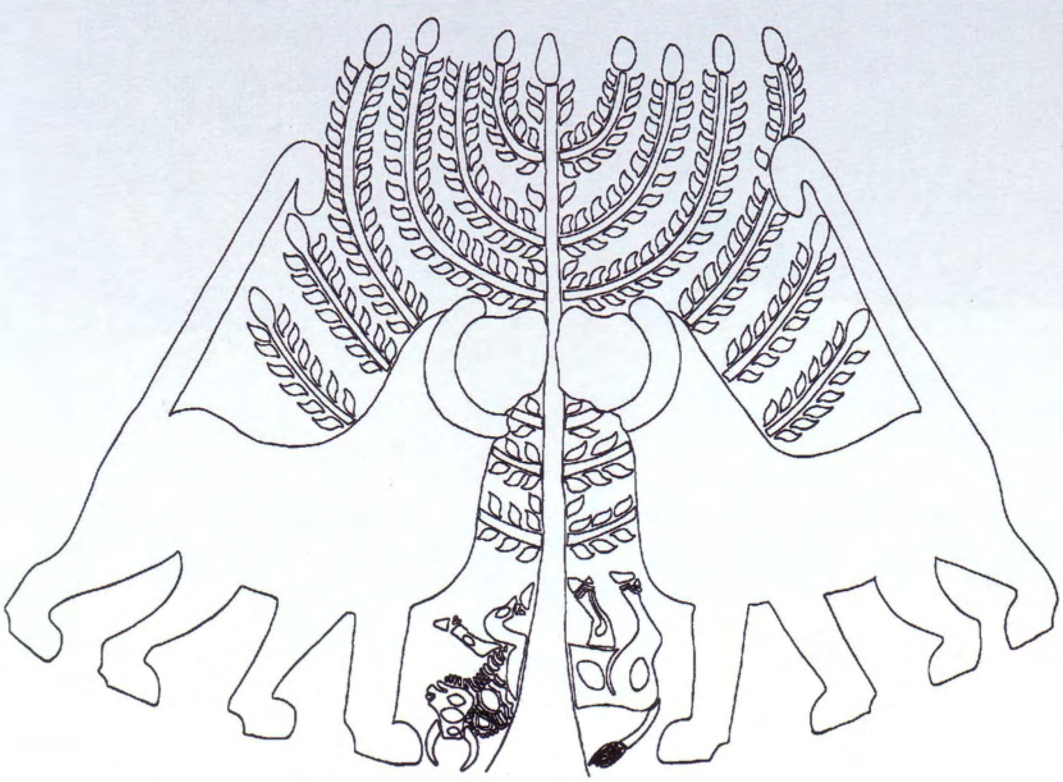

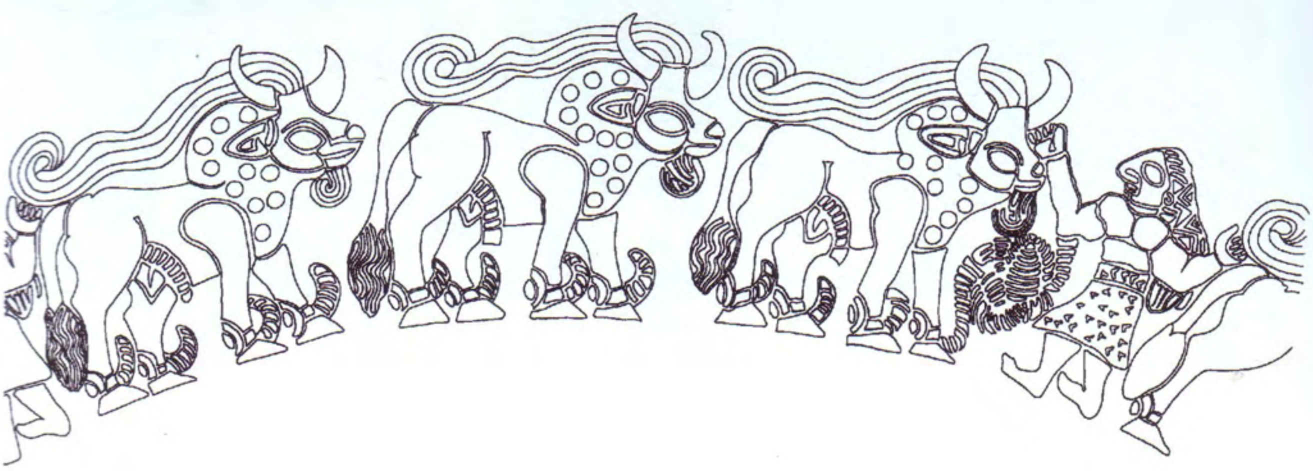

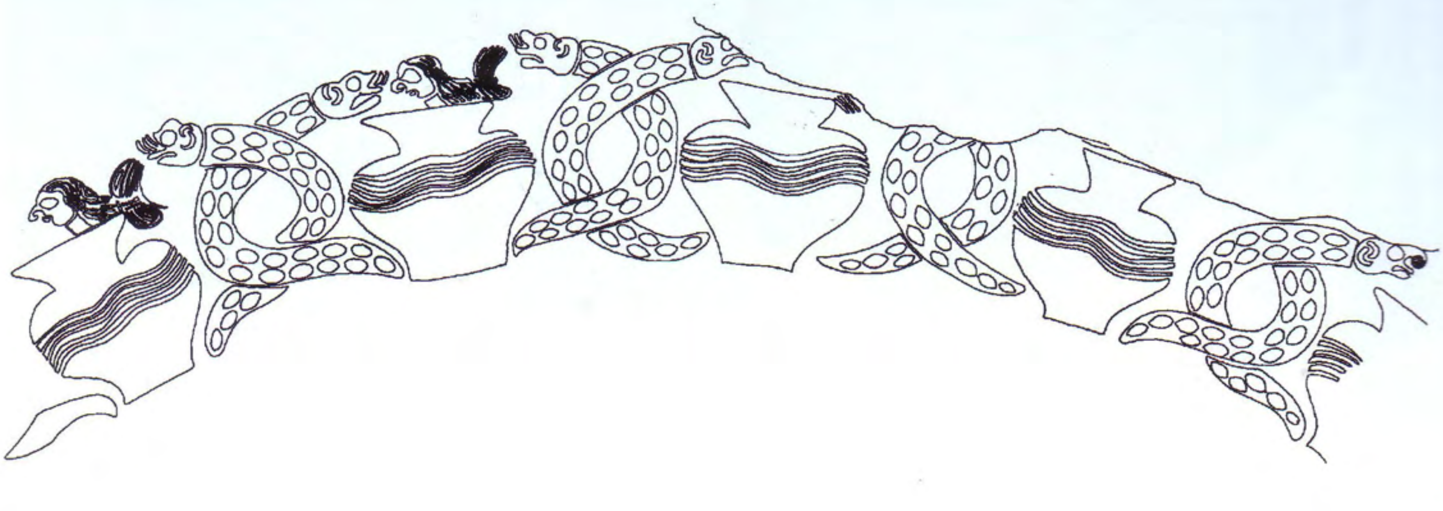

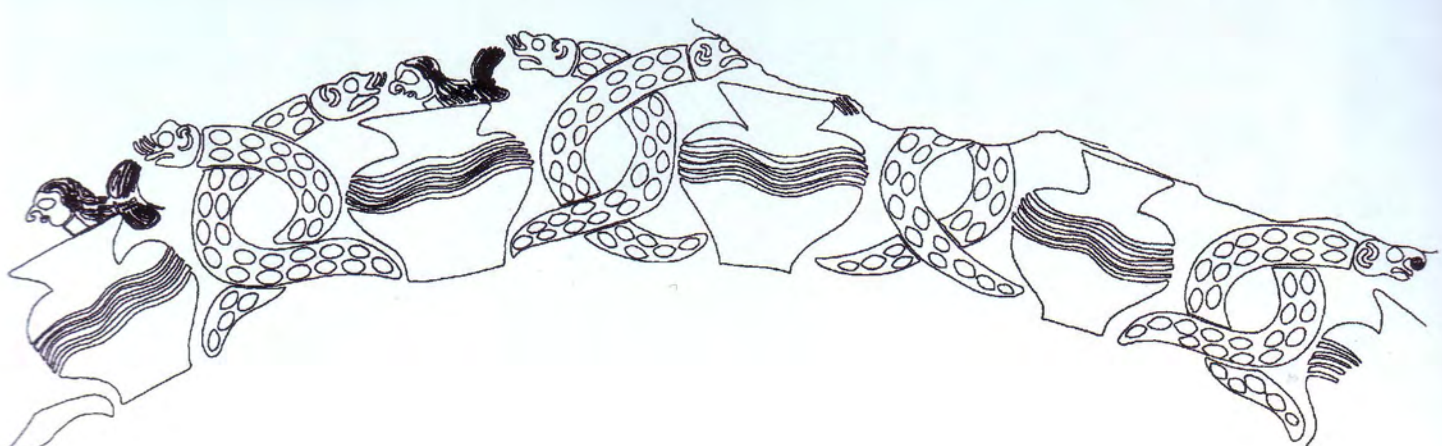

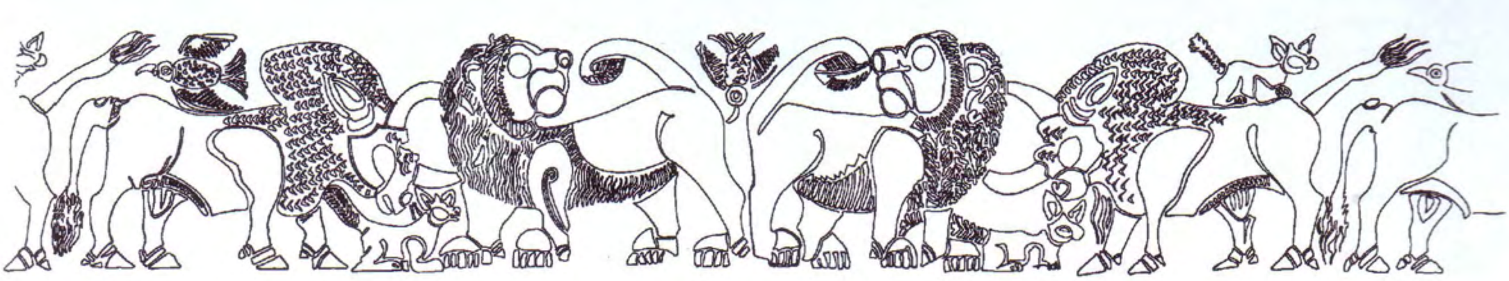

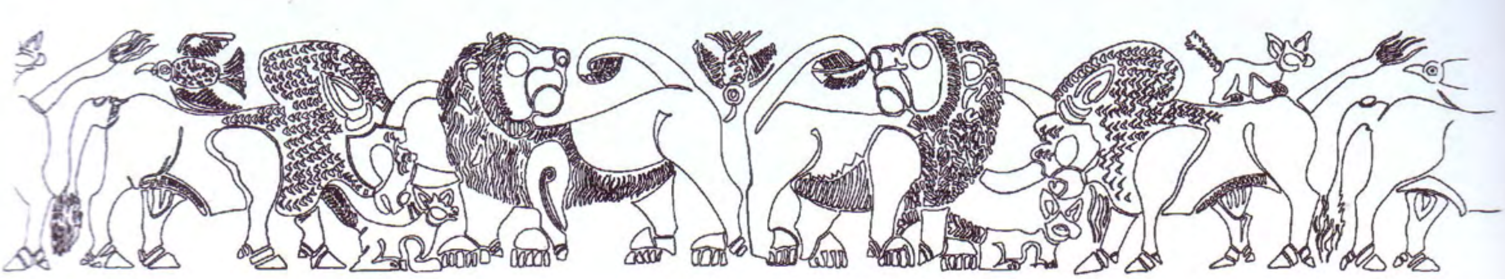

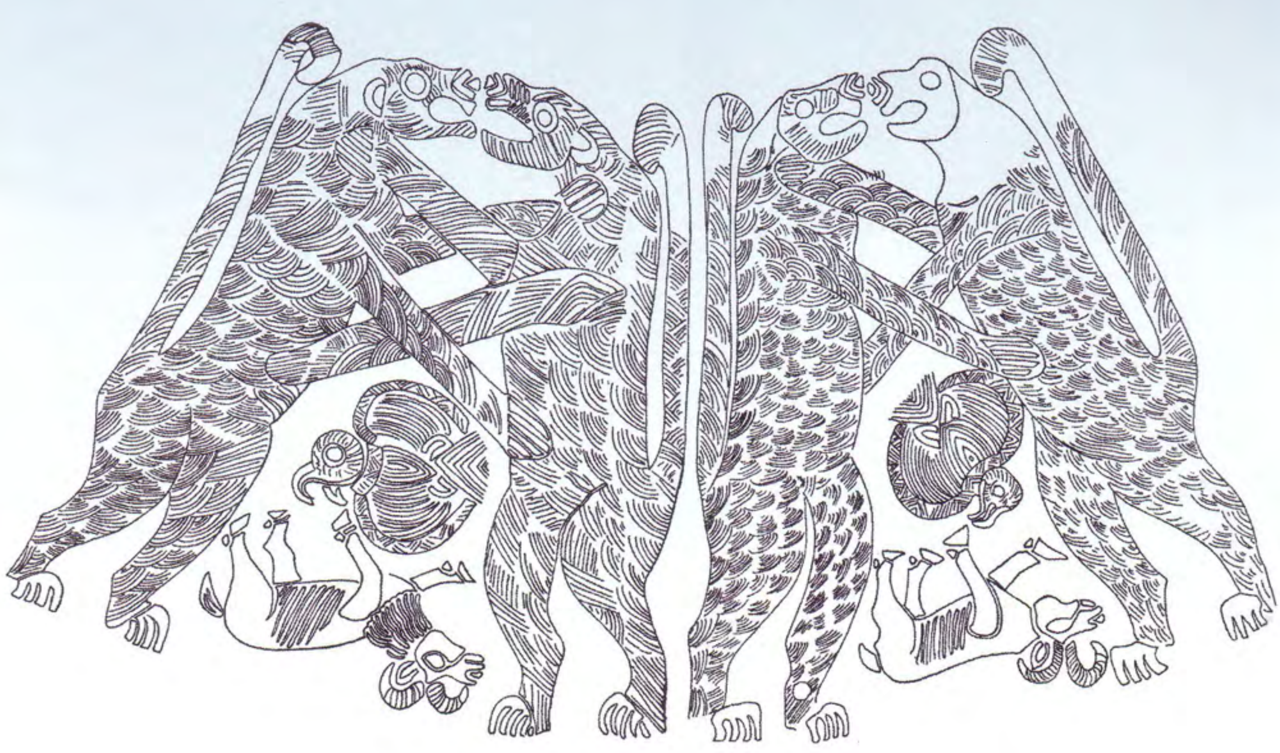

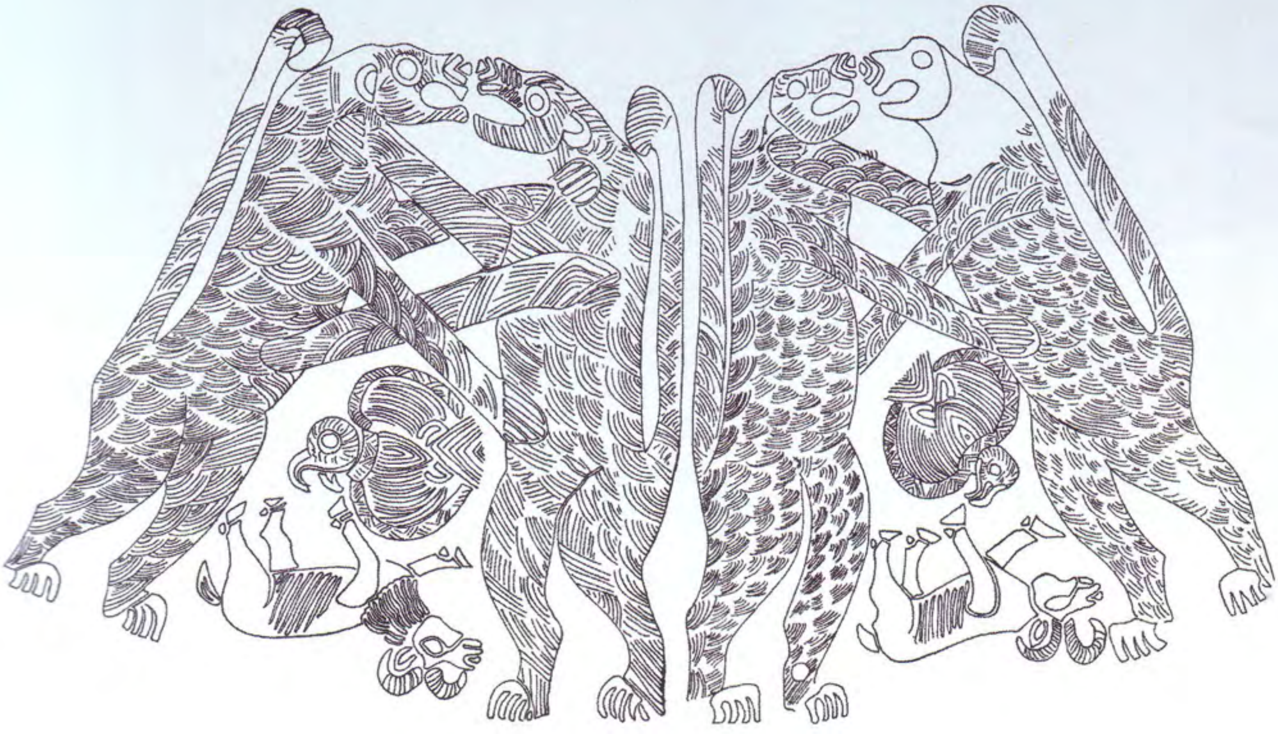

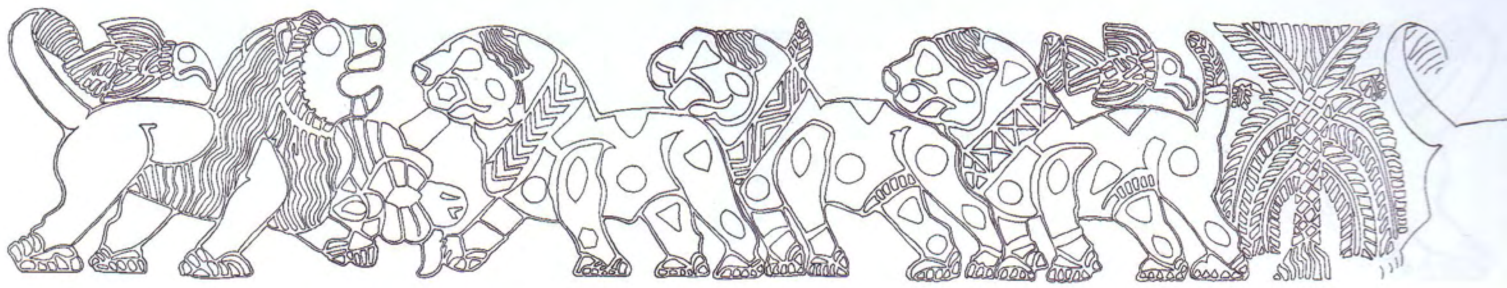

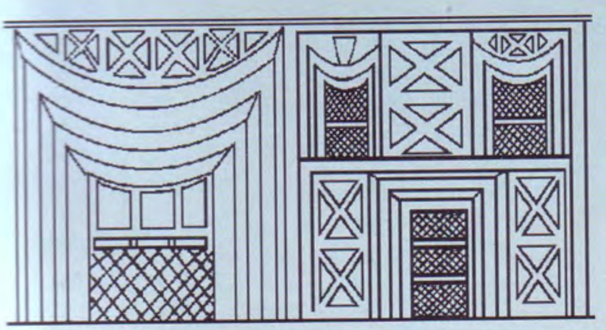

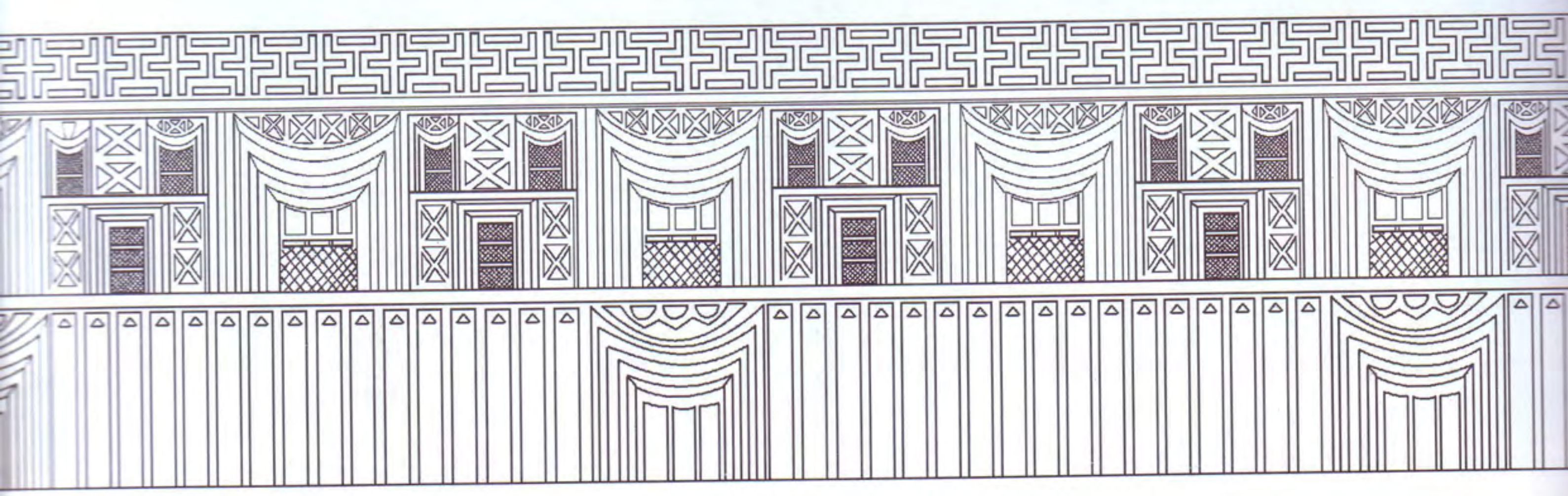

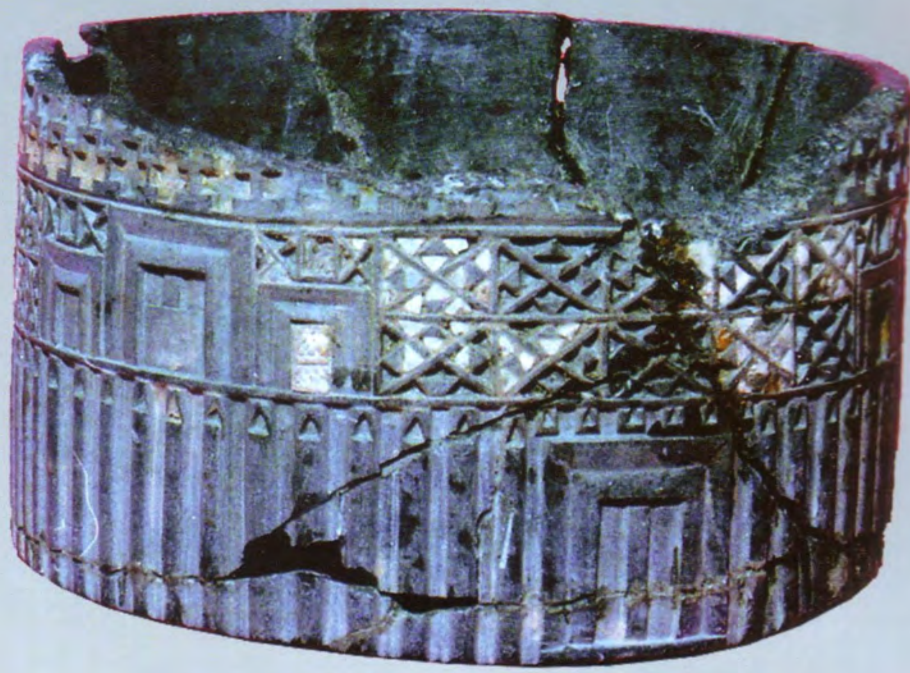

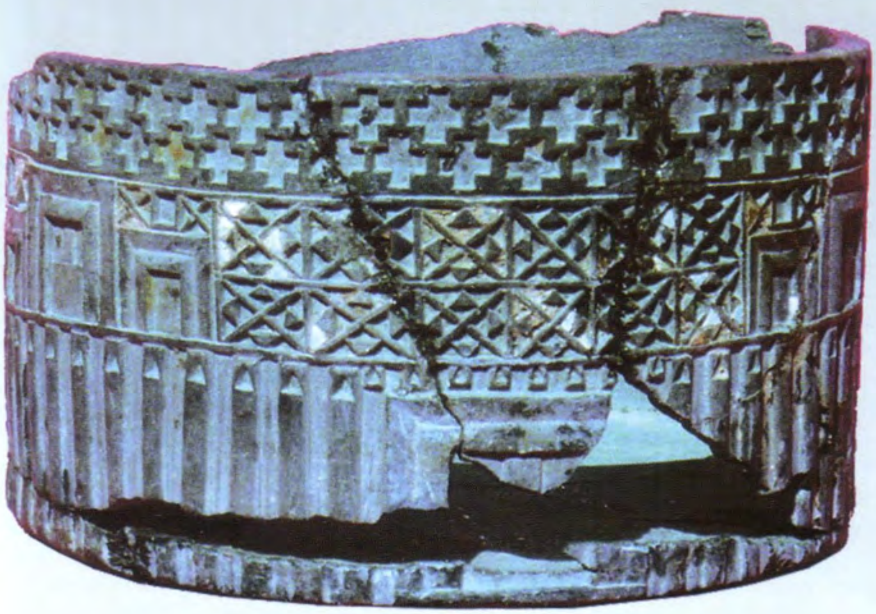

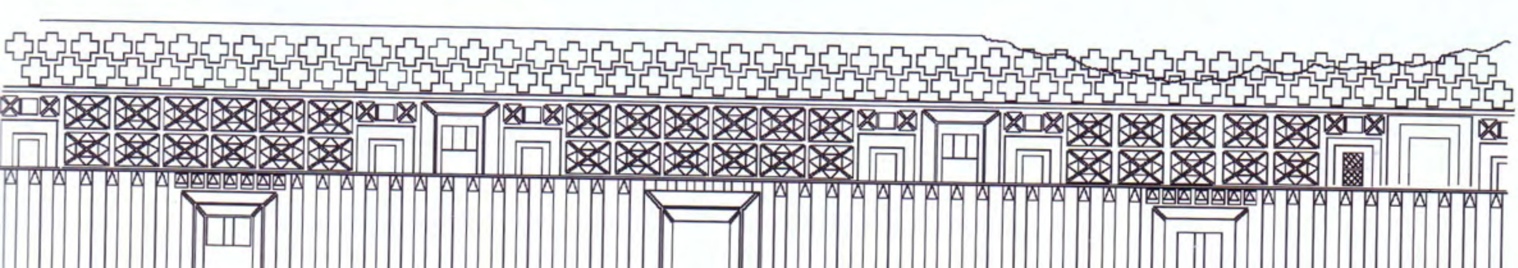

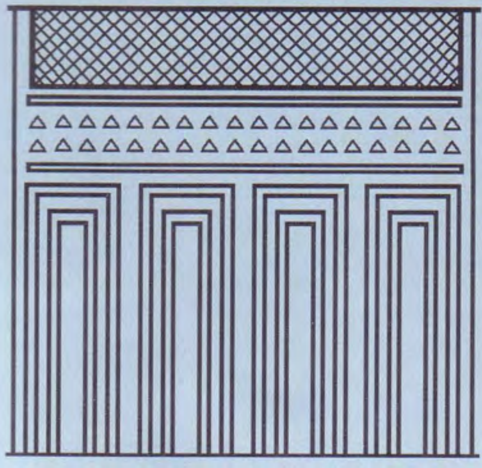

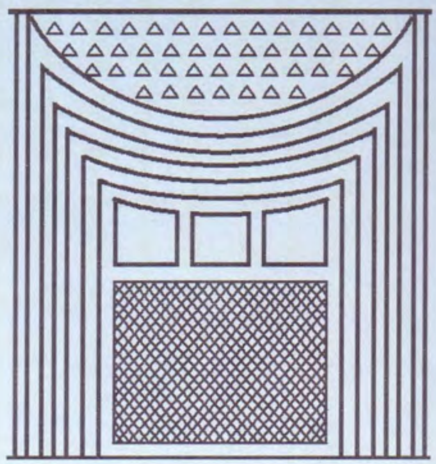
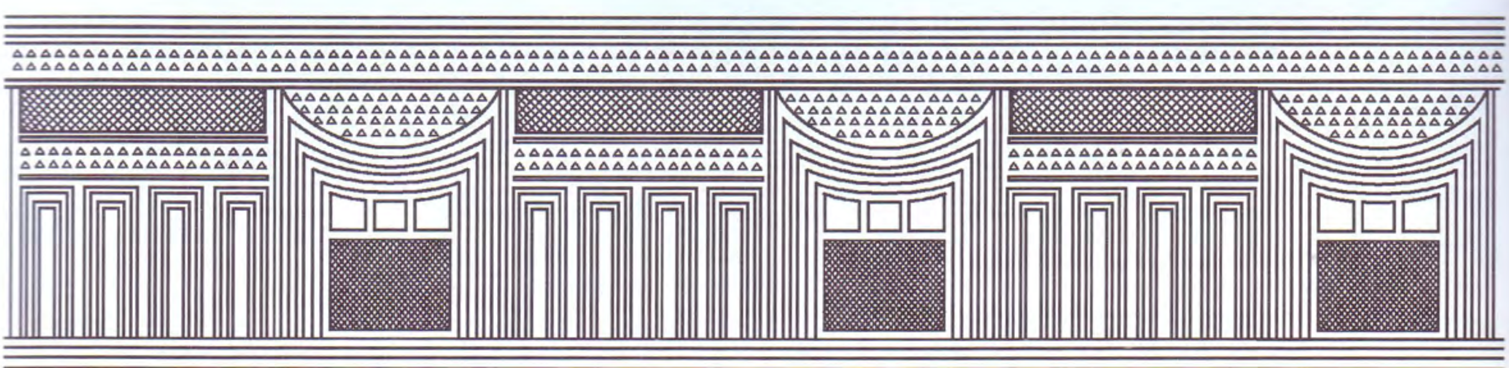

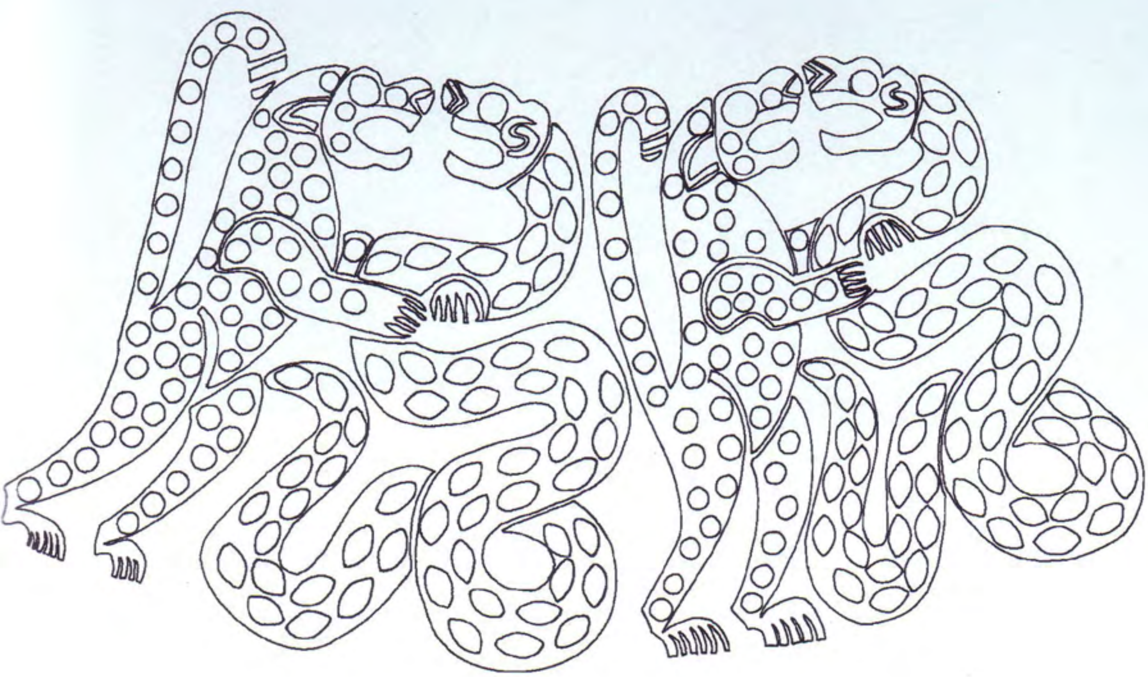

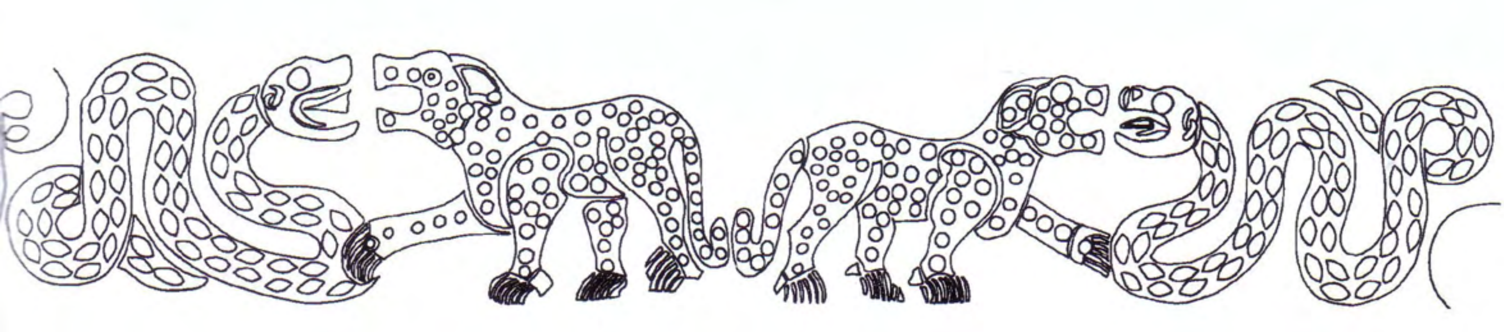

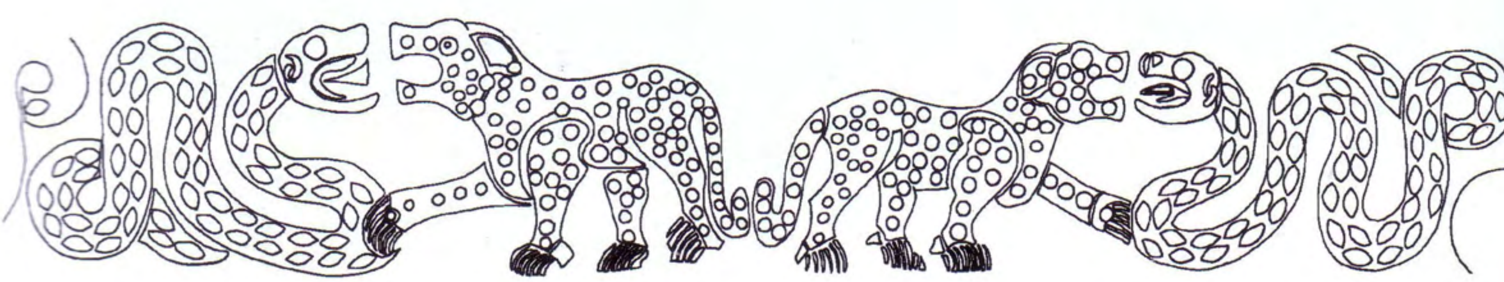

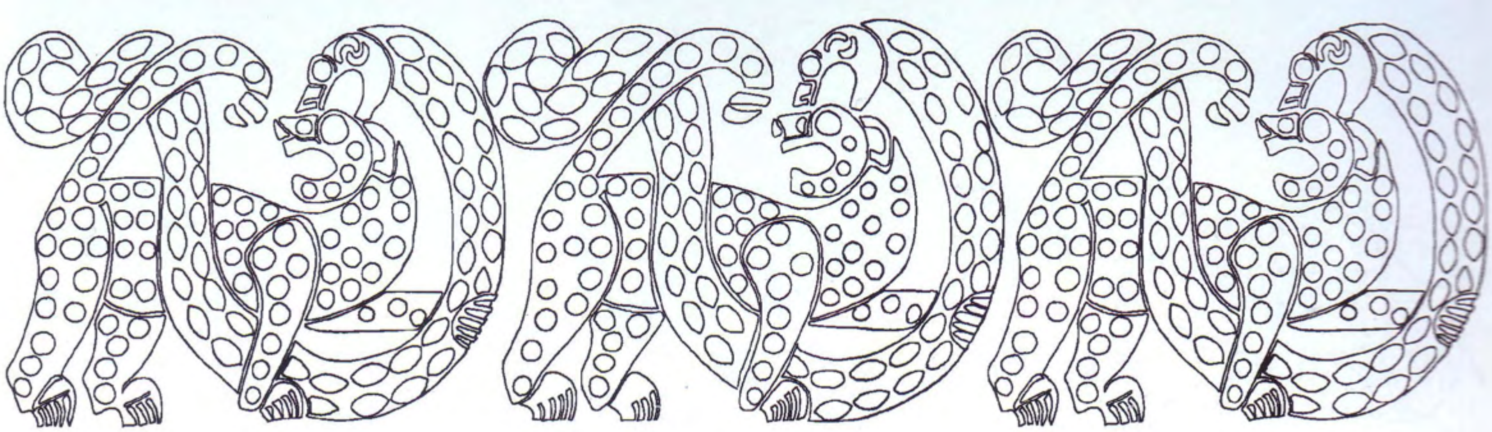

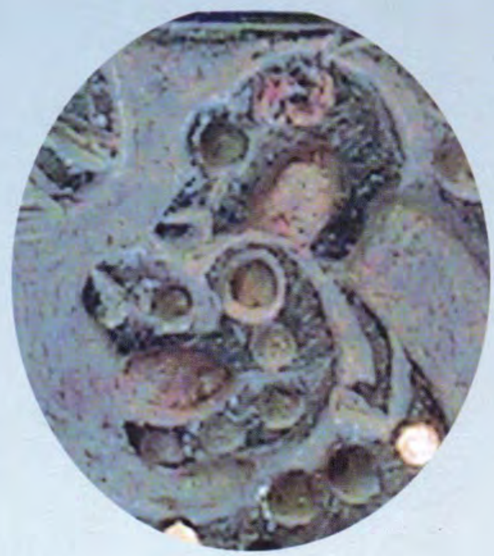
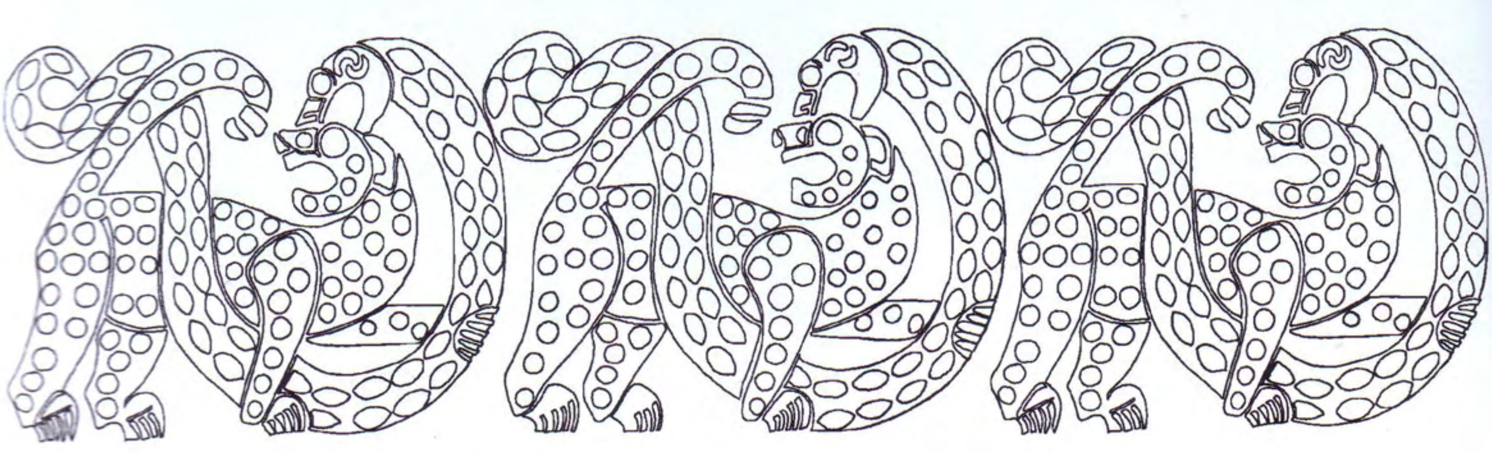

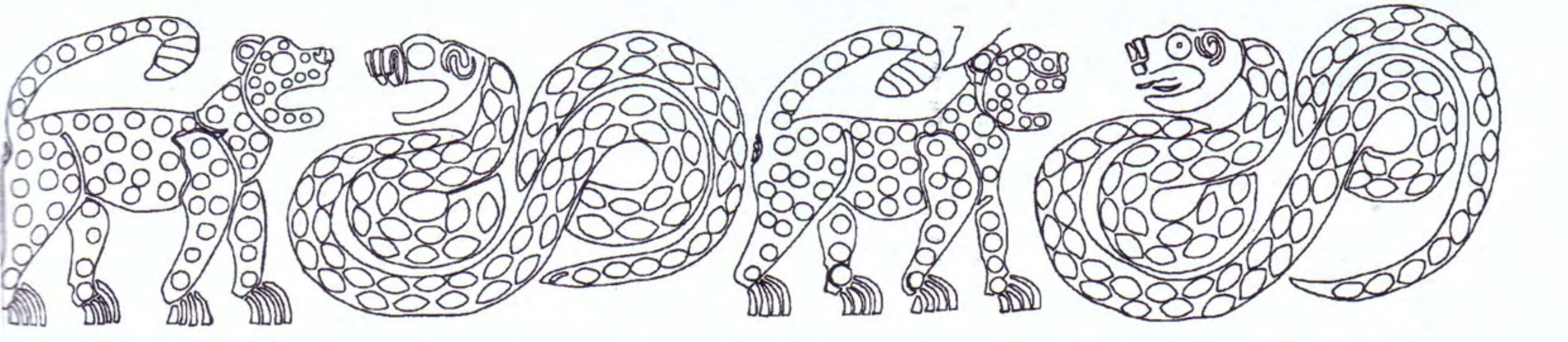

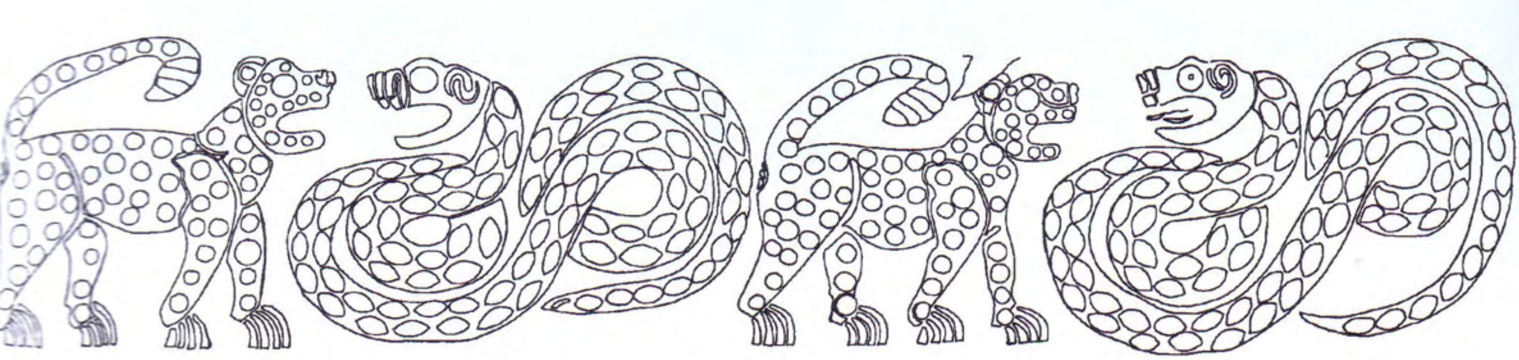

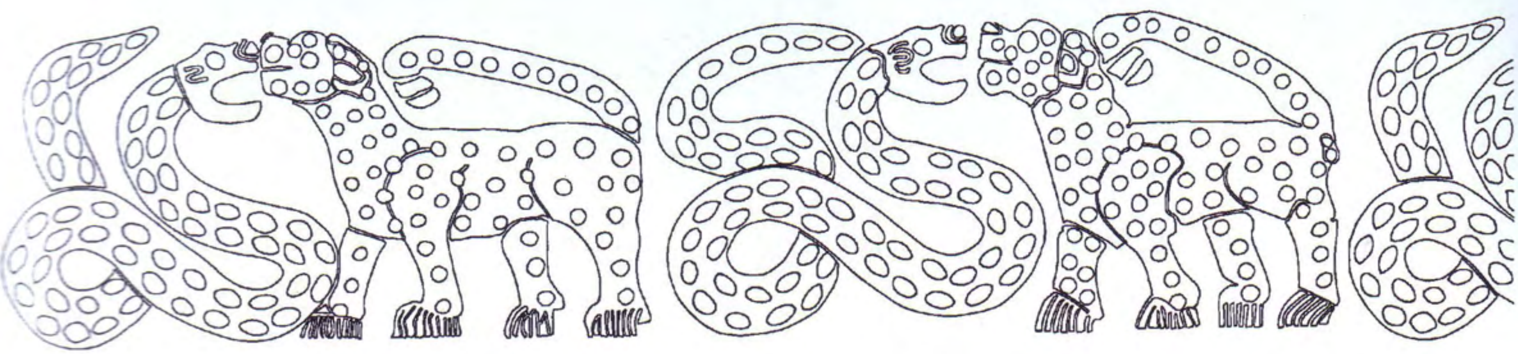

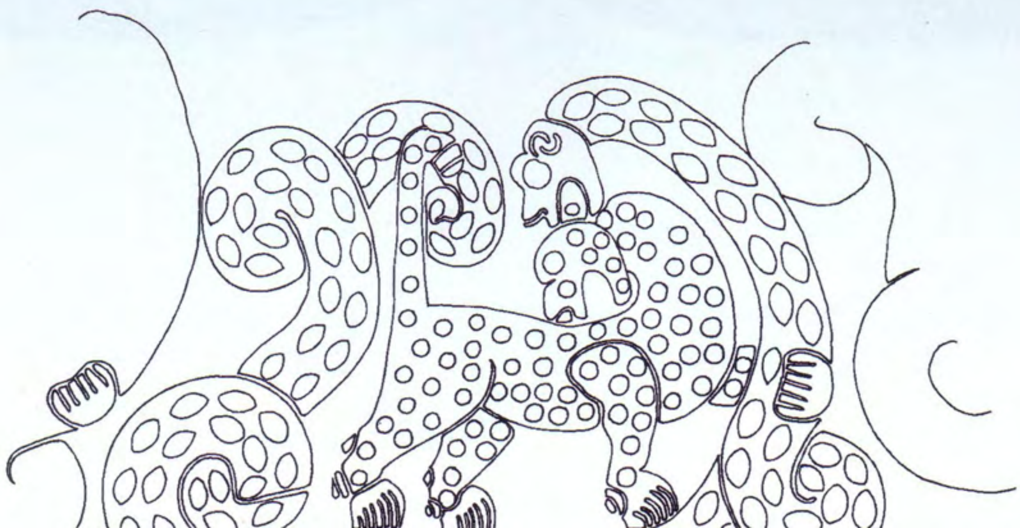

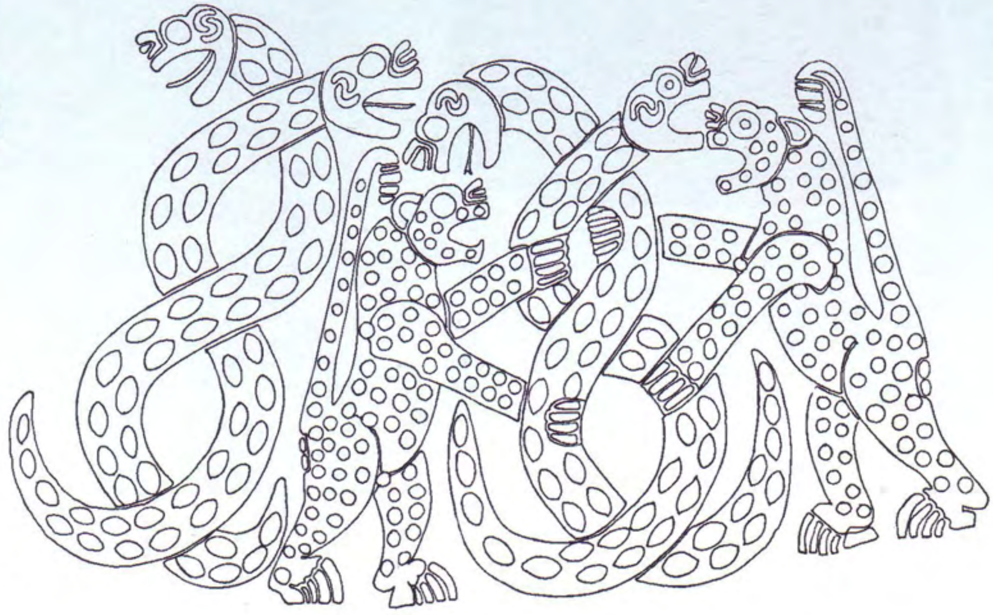

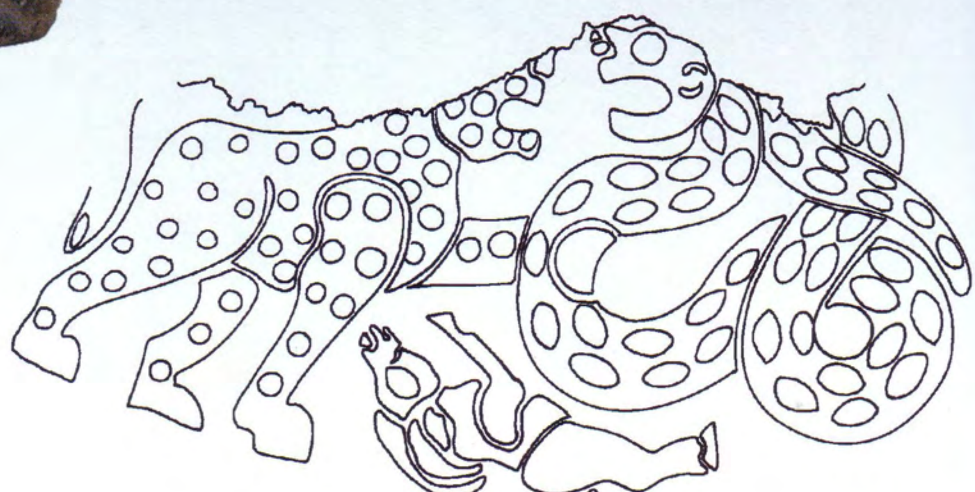

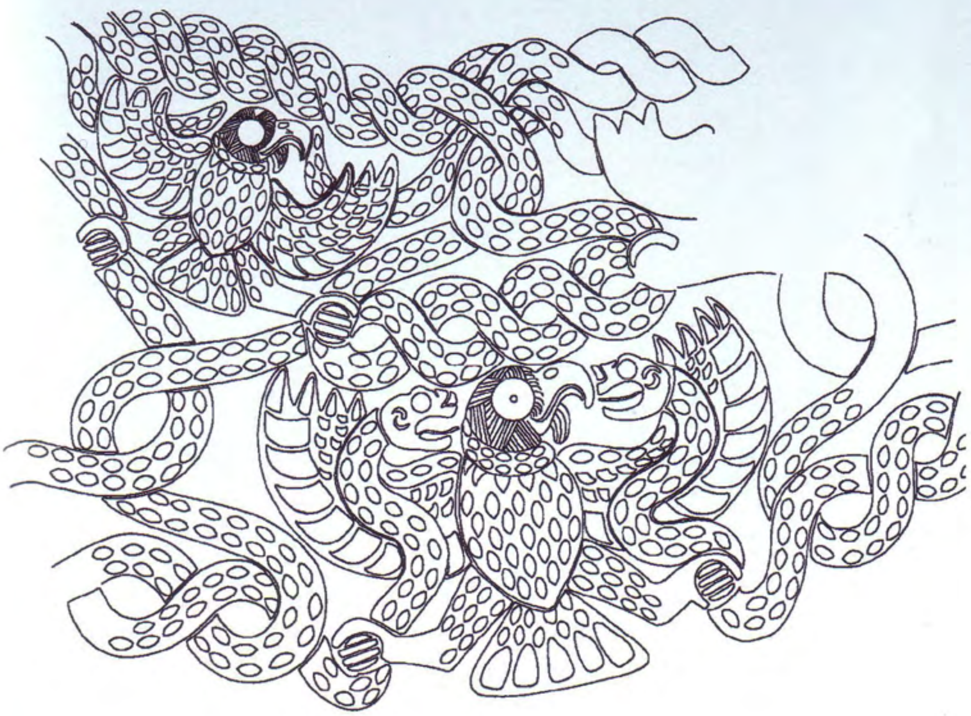

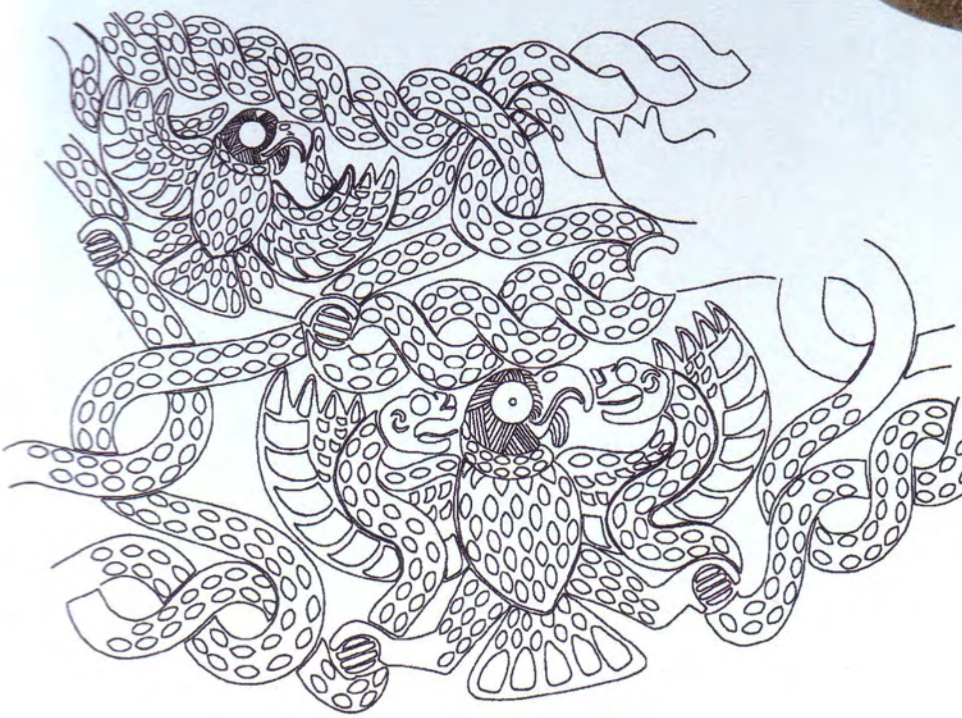

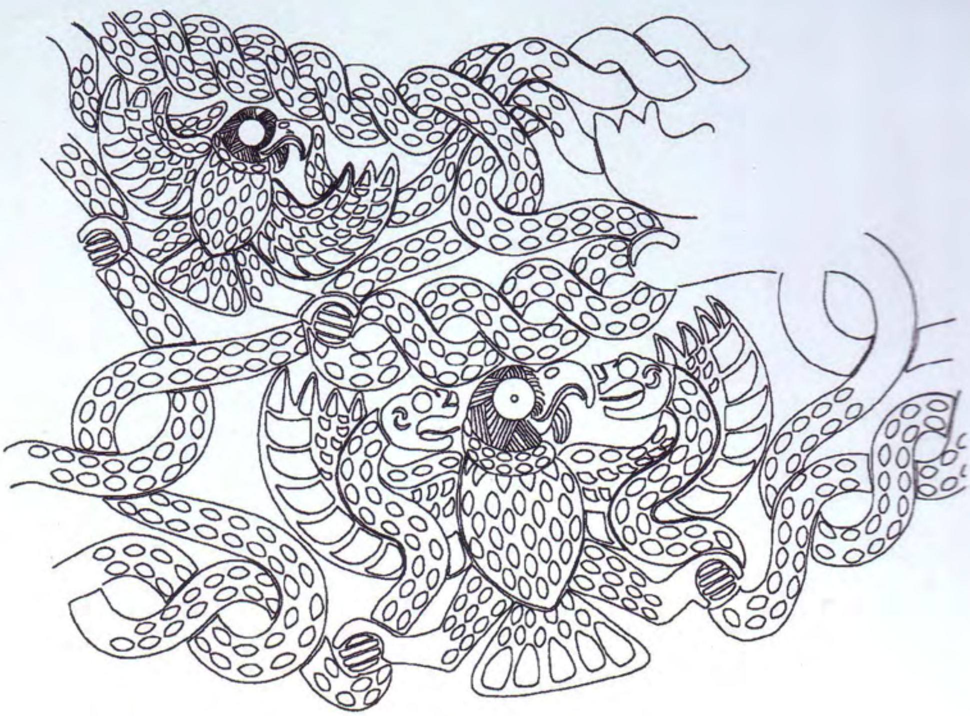

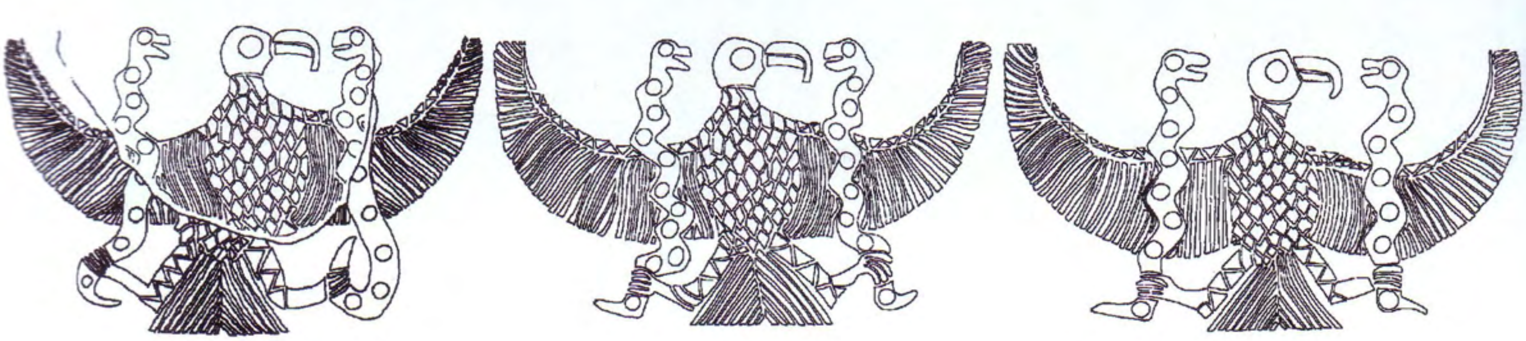

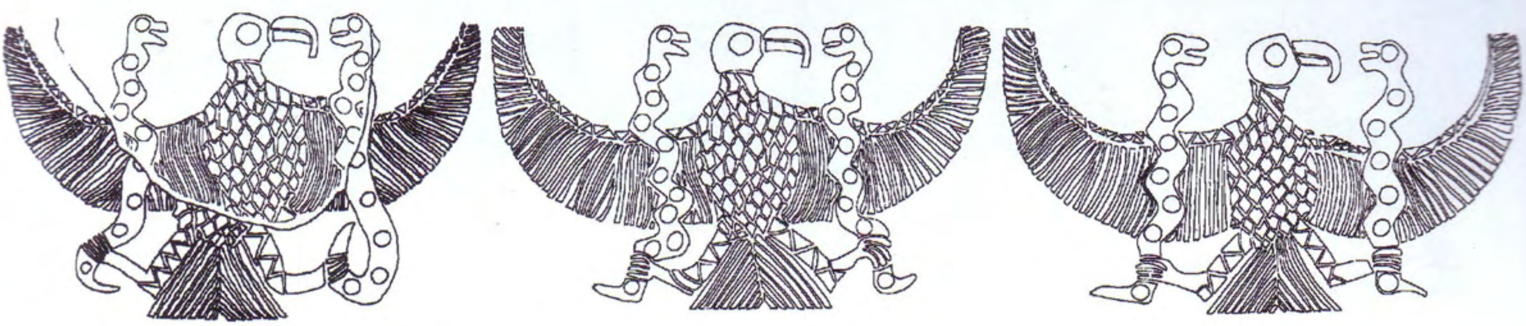

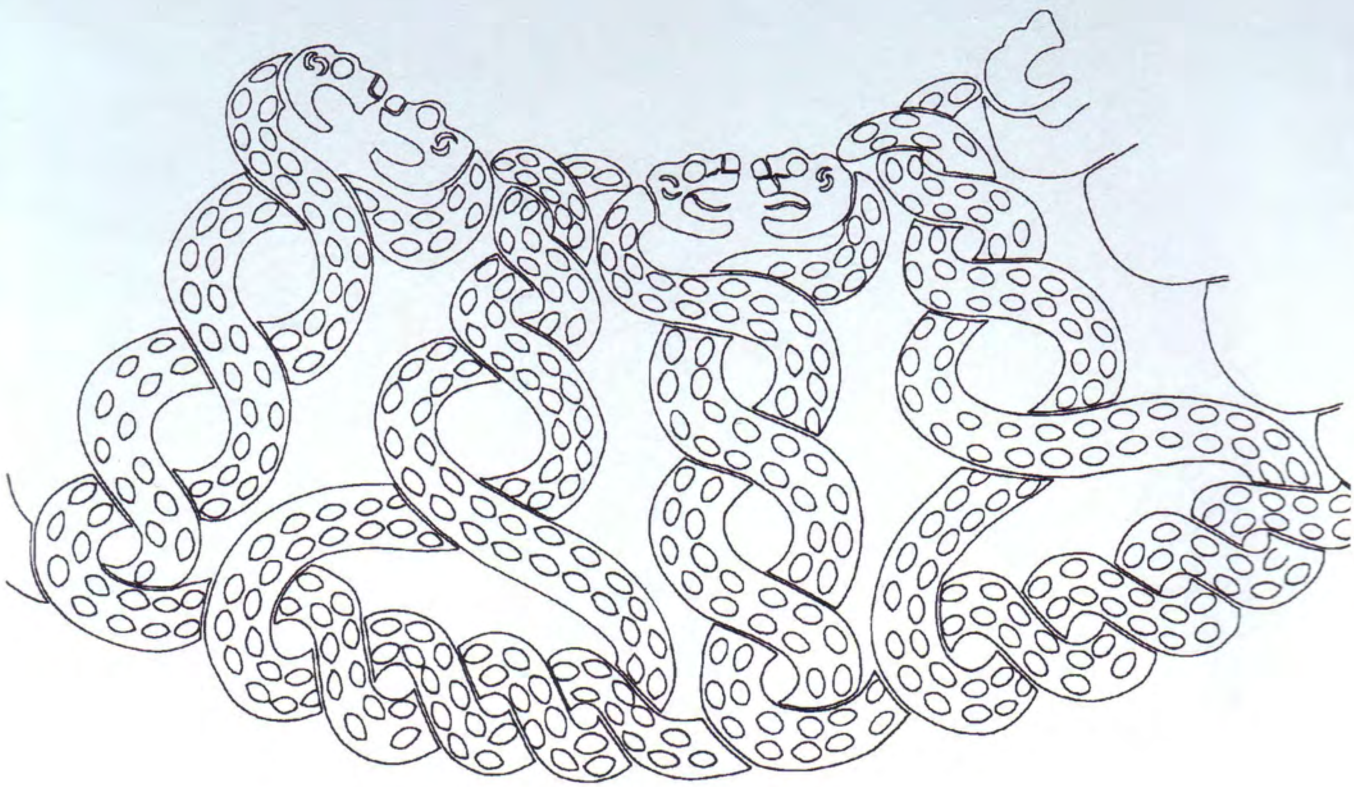

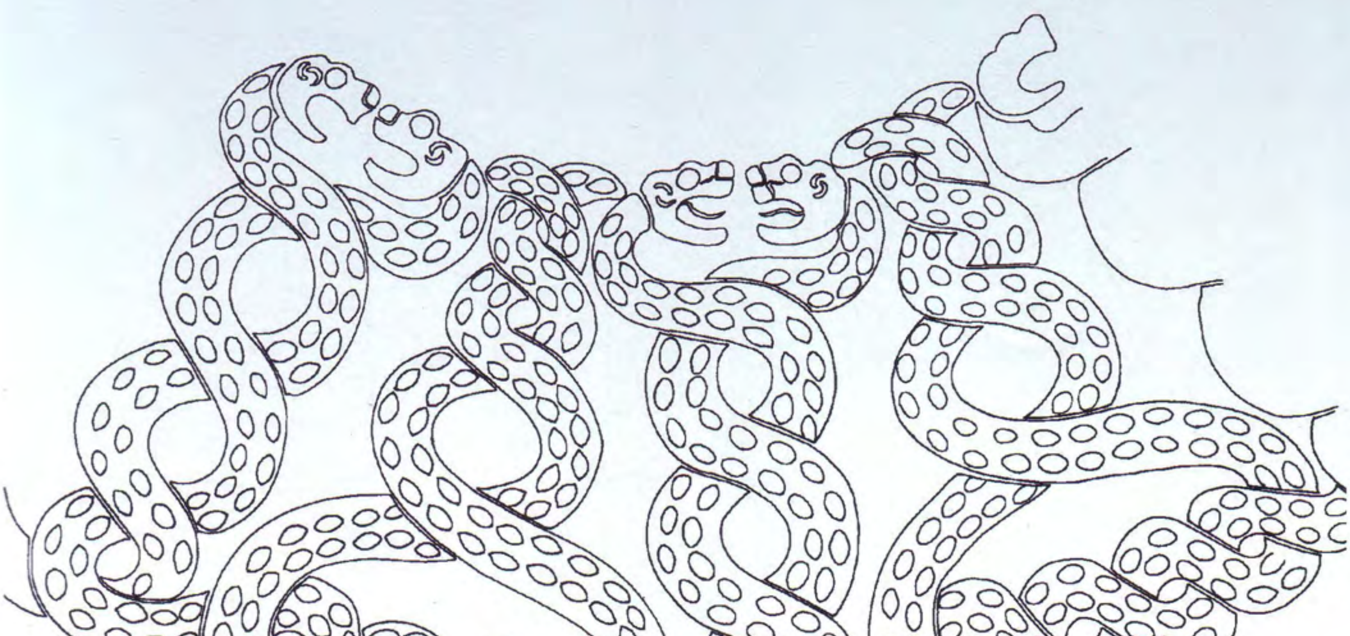

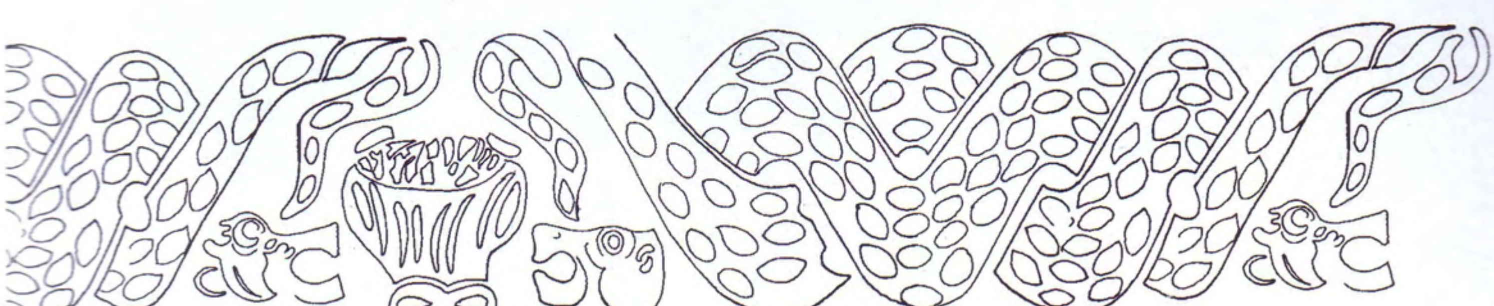

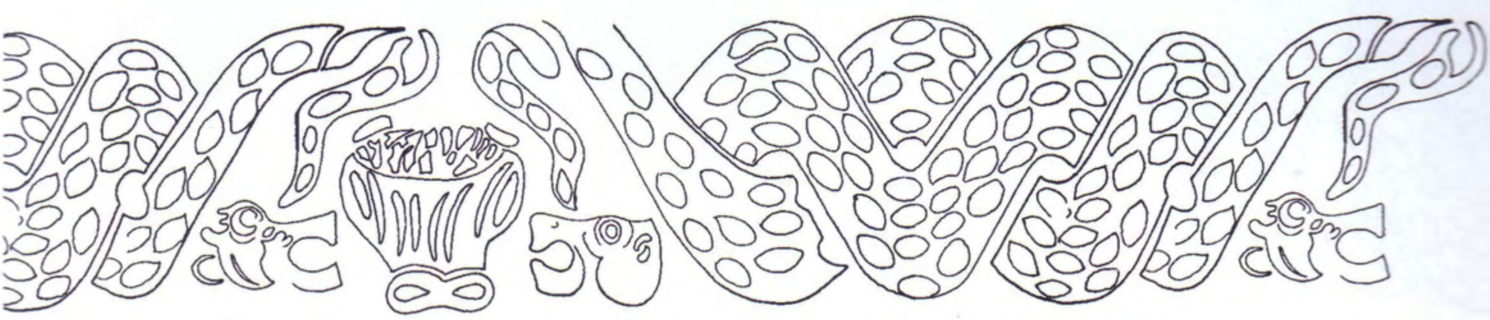

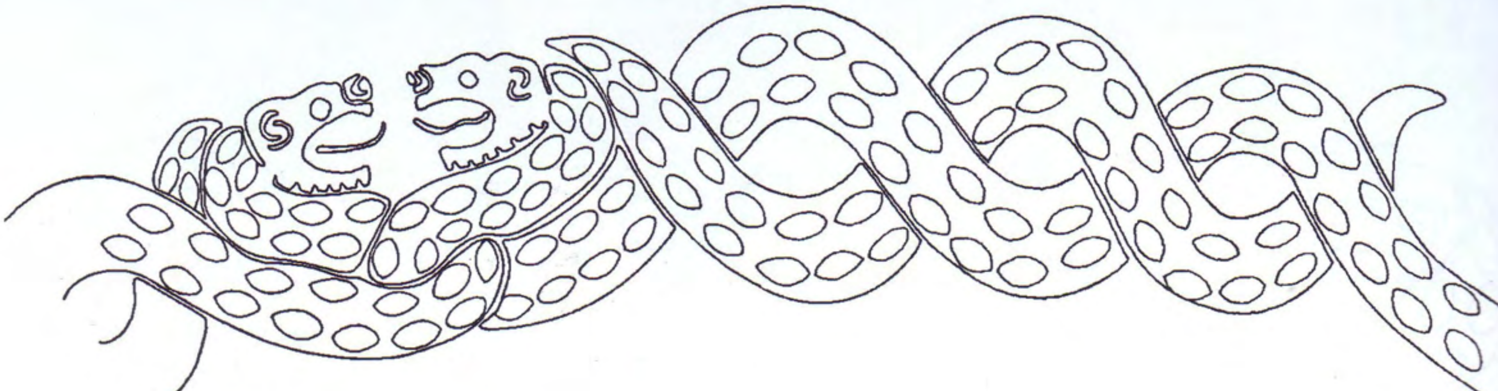

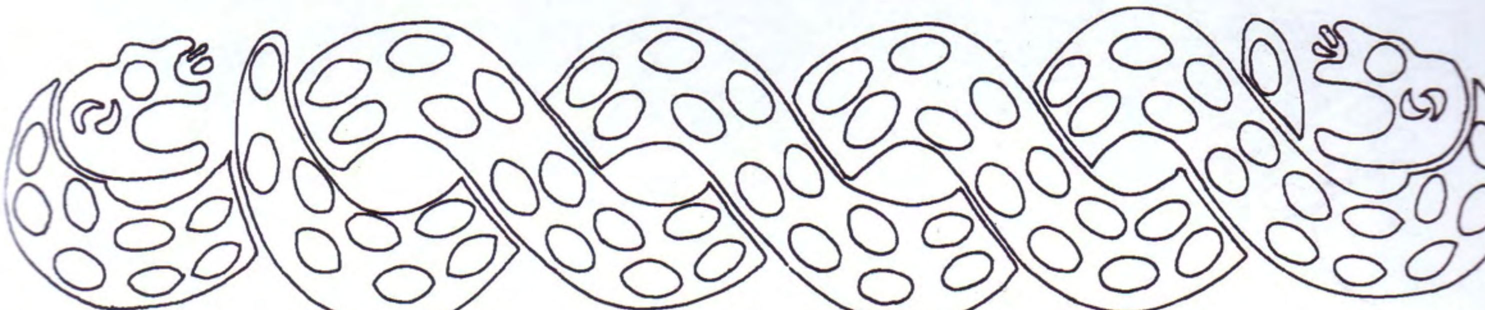

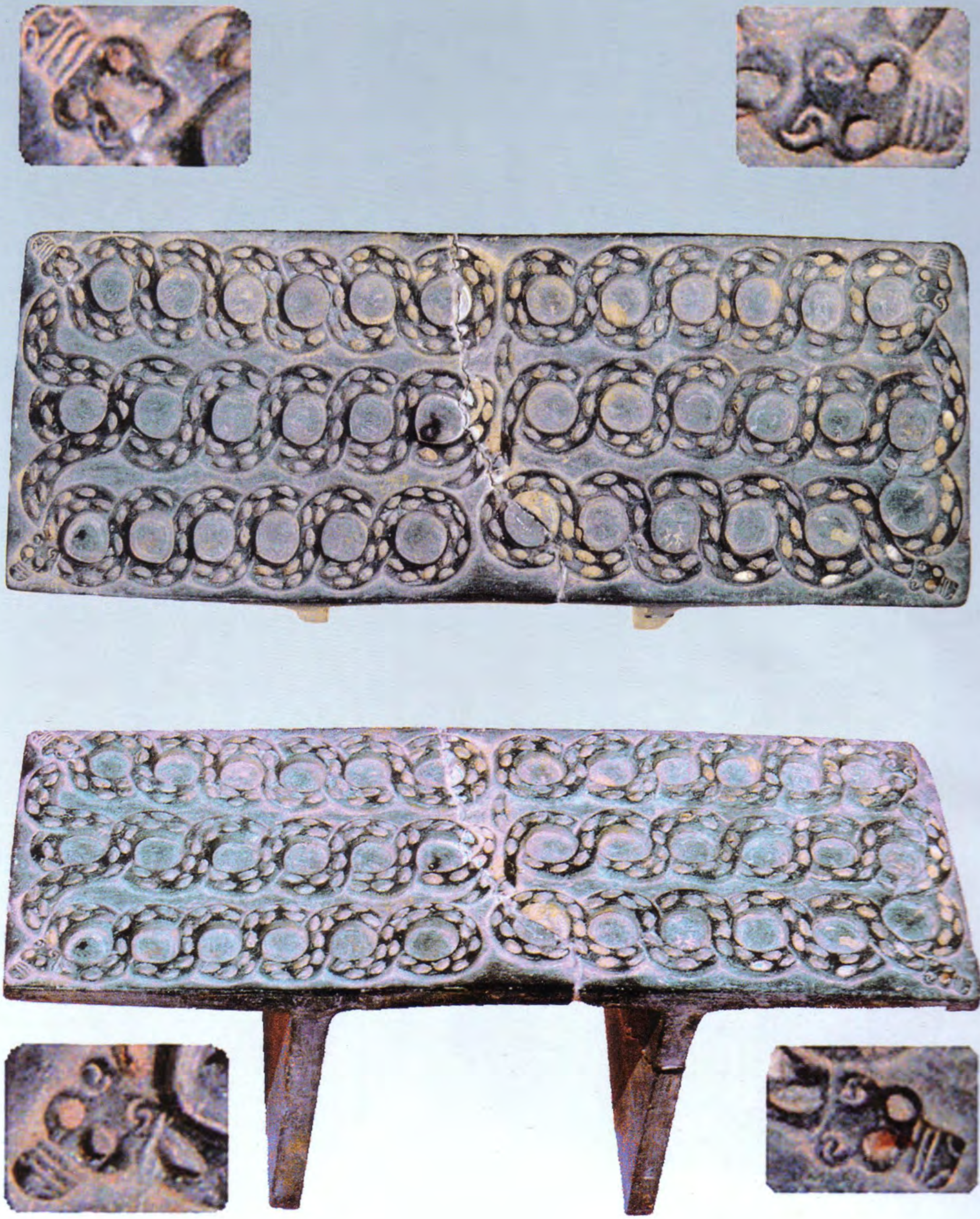

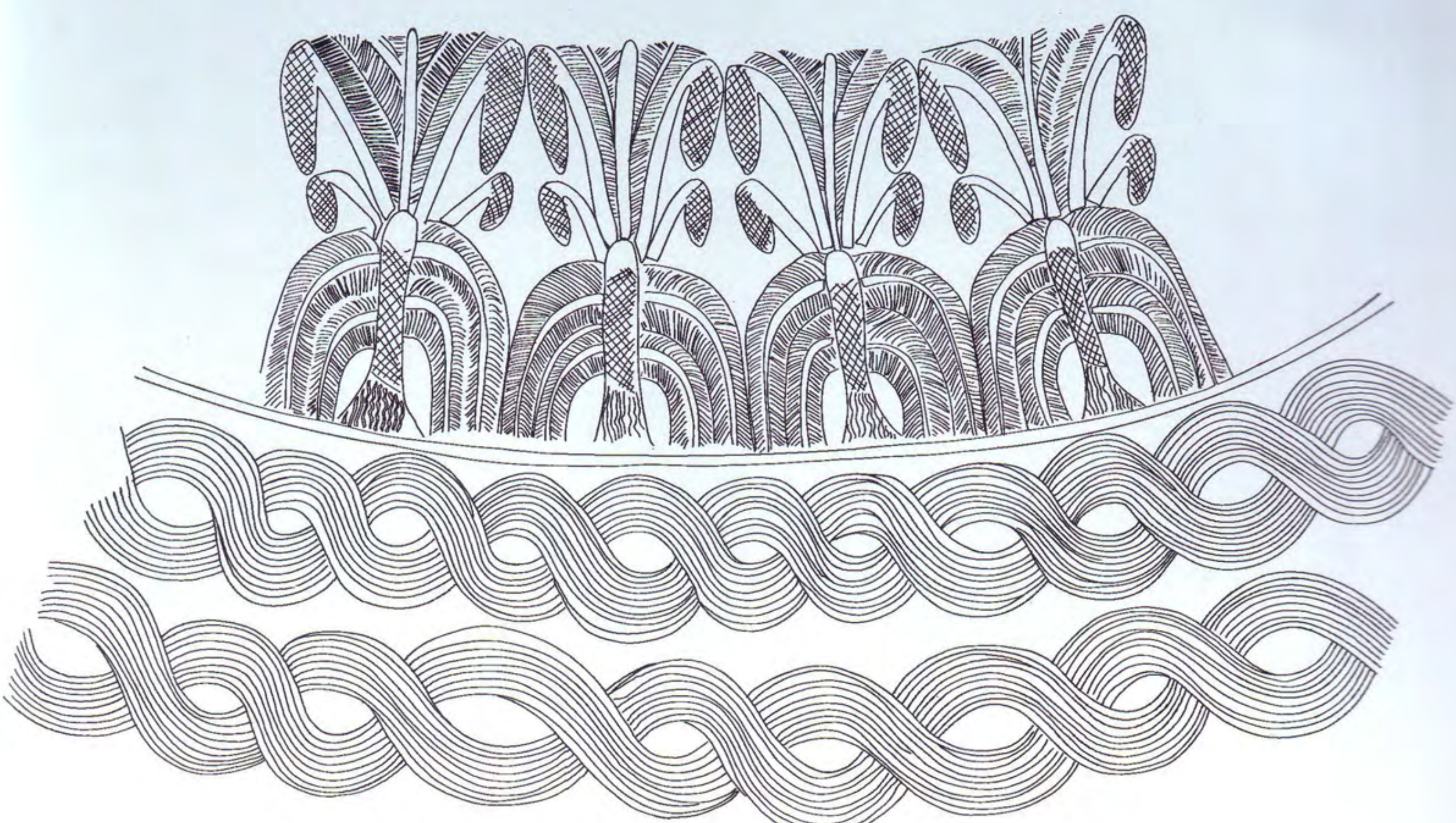

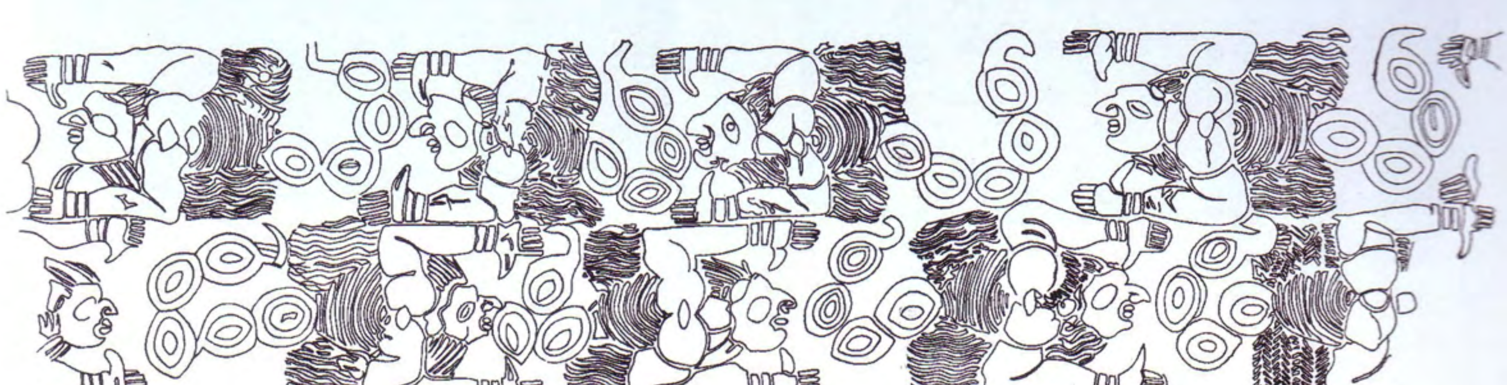

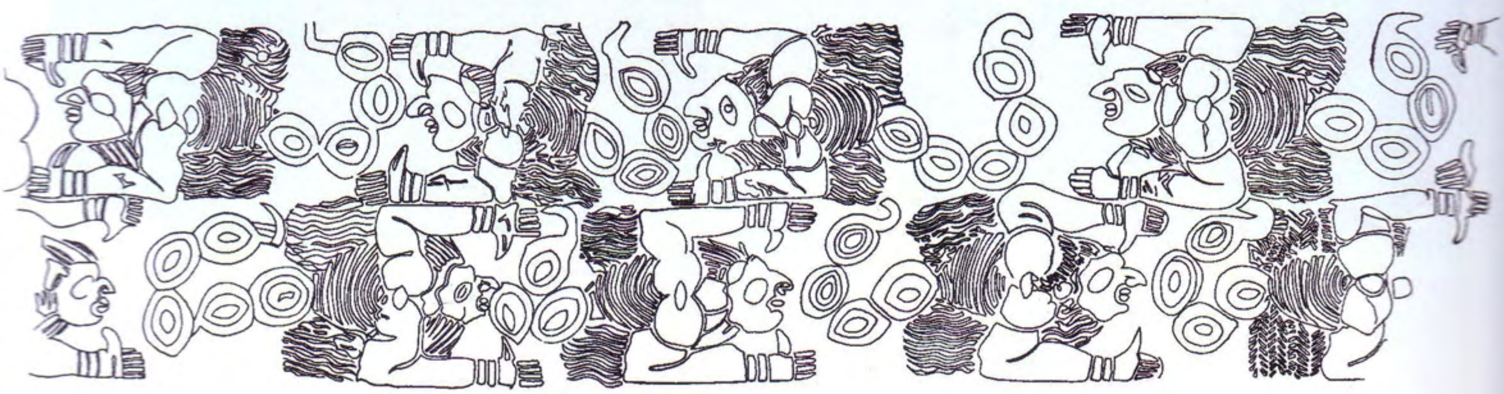

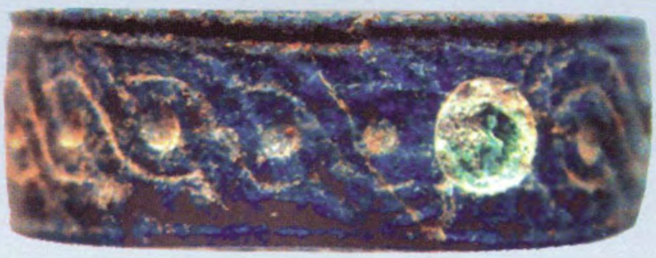

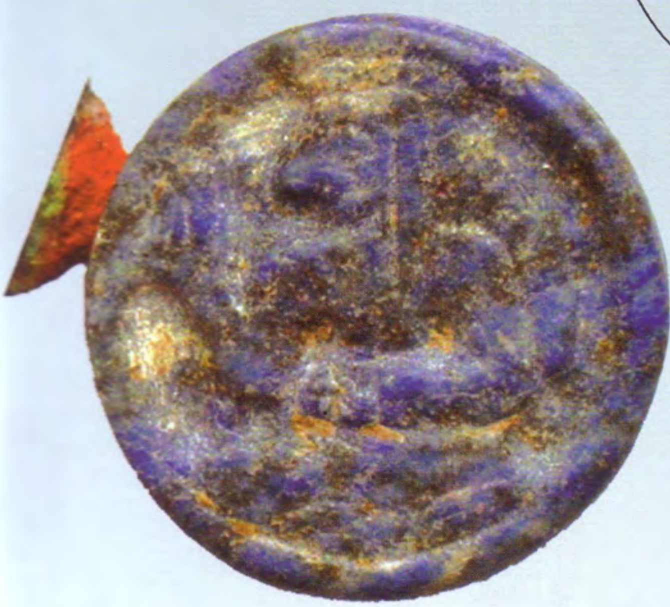

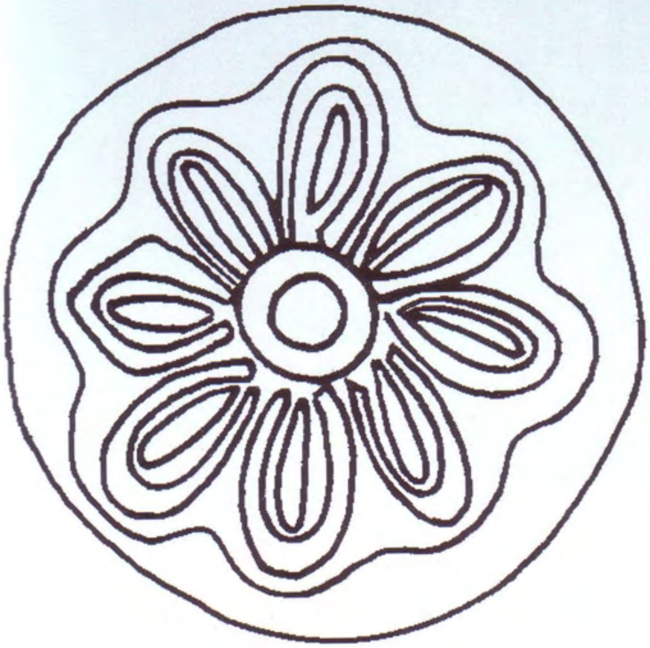
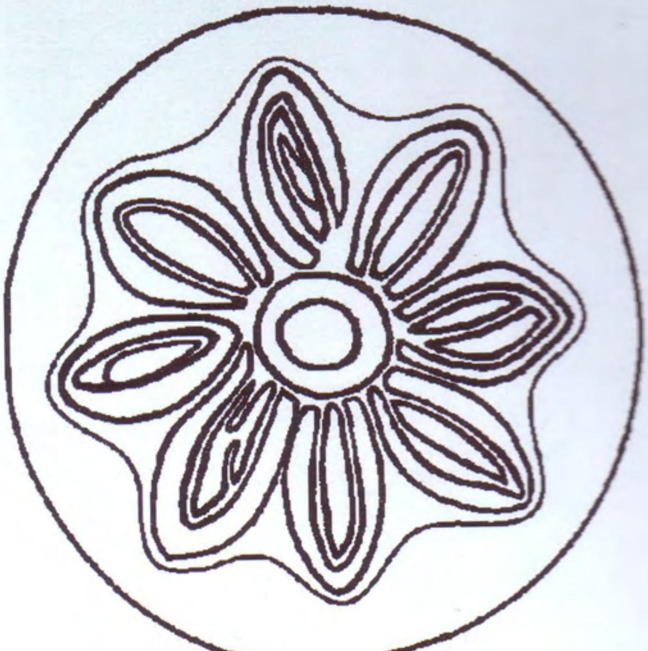

Page 11
Shape: cup
Material: stone
Subject: master of animals
Diameter of the mouth: 11.5 cm.
Height: 14.5 cm.

صفحهٔ ۱۱
شکل: گیلاس
جنس: سنگ صابونی
موضوع: رام کنندهٔ جانوران
قطر دهانه: ۱۱/۵ سانتیمتر
بلندی: ۱۴/۵ سانتیمتر

Page 12
Shape: cup
Material: stone
Subject: master of animals
Diameter of the mouth: 11.5 cm.
Height: 14.5 cm.

صفحهٔ ۱۲
شکل: گیلاس
جنس: سنگ صابونی
موضوع: رام کنندهٔ جانوران
قطر دهانه: ۱۱/۵ سانتیمتر
بلندی: ۱۴/۵ سانتیمتر

Page 13
Shape: cup
Material: stone
Subject: man and humped bulls
Diameter of the mouth: 7.5 cm.
Height: 17.5 cm.

صفحهٔ ۱۳
شکل: تنگ مخروطی بلند
جنس: سنگ صابونی
موضوع: رام کنندهٔ جانوران
قطر دهانه: ۷/۵ سانتیمتر
بلندی: ۱۷/۵ سانتیمتر

Page 14
Shape: cup
Material: stone
Subject: man and humped bulls
Diameter of the mouth: 7.5 cm.
Height: 17.5 cm.

صفحهٔ ۱۴
شکل: تنگ مخروطی بلند
جنس: سنگ صابونی
موضوع: رام کنندهٔ جانوران
قطر دهانه: ۷/۵ سانتیمتر
بلندی: ۱۷/۵ سانتیمتر

Page 15
Shape: cylindrical vase
Material: stone
Subject: master of animals
Diameter of the mouth: 12.2 cm.
Height: 8.7 cm.

صفحهٔ ۱۵
شکل: ظرف استوانه ای
جنس: سنگ صابونی
موضوع: رام کنندهٔ جانوران با
عقرب ـ انسان، مار و پلنگ
قطر دهانه: ۱۲/۲ سانتیمتر
بلندی: ۸/۷ سانتیمتر

Page 16
Shape: cylindrical vase
Material: stone
Subject: master of animals
Diameter of the mouth: 12.2 cm.
Height: 8.7 cm.

صفحهٔ ۱۶
شکل: ظرف استوانه ای
جنس: سنگ صابونی
موضوع: رام کنندهٔ جانوران با
عقرب ـ انسان، مار و پلنگ
قطر دهانه: ۱۲/۲ سانتیمتر
بلندی: ۸/۷ سانتیمتر

Page 7
Shape: cylindrical vase
Material: stone
Subject: master of animals
Diameter of the mouth: 12.2 cm.
Height: 8.7 cm.

صفحهٔ ۱۷
شکل: ظرف استوانه ای
جنس: سنگ صابونی
موضوع: رام کنندهٔ جانوران با
عقرب ـ انسان، مار و پلنگ
قطر دهانه: ۱۲/۲ سانتیمتر
بلندی: ۸/۷ سانتیمتر

Page 18
Shape: cup
Material: stone
Subject: horned animals grazing in a meadow
Diameter of the mouth: 12.3 cm.
Height: 16 cm.

صفحهٔ ۱۸
شکل: گیلاس
جنس: سنگ صابونی
موضوع: صحنهٔ مرغزار
قطر دهانه: ۱۲/۳ سانتیمتر
بلندی: ۱۶ سانتیمتر

Page 19
Shape: cup
Material: stone
Subject: horned animals grazing in a meadow
Diameter of the mouth: 12.3 cm.
Height: 16 cm.

صفحهٔ ۱۹
شکل: گیلاس
جنس: سنگ صابونی
موضوع: صحنهٔ مرغزار
قطر دهانه: ۱۲/۳ سانتیمتر
بلندی: ۱۶ سانتیمتر

Page 20
Shape: cup
Material: stone
Subject: horned animals grazing in a meadow
Diameter of the mouth: 12.3 cm.
Height: 16 cm.

صفحهٔ ۲۰
شکل: گیلاس
جنس: سنگ صابونی
موضوع: صحنهٔ مرغزار
قطر دهانه: ۱۲/۳ سانتیمتر
بلندی: ۱۶ سانتیمتر

Page 21
Shape: cup
Material: stone
Subject: horned animals grazing in a meadow
Diameter of the mouth: 10.7 cm.
Height: 14.7 cm.

صفحهٔ ۲۱
شکل: گیلاس
جنس: سنگ صابونی
موضوع: صحنهٔ مرغزار
قطر دهانه: ۱۰/۷ سانتیمتر
بلندی: ۱۴/۷ سانتیمتر

Page 22
Shape: cup
Material: stone
Subject: horned animals grazing in a meadow
Diameter of the mouth: 10.7 cm.
Height: 14.7 cm.

صفحهٔ ۲۲
شکل: گیلاس
جنس: سنگ صابونی
موضوع: صحنهٔ مرغزار
قطر دهانه: ۱۰/۷ سانتیمتر
بلندی: ۱۴/۷ سانتیمتر

Page 23
Shape: cup
Material: stone
Subject: horned animals grazing in a meadow
Diameter of the mouth: 10.7 cm.
Height: 14.7 cm.

صفحهٔ ۲۳
شکل: گیلاس
جنس: سنگ صابونی
موضوع: صحنهٔ مرغزار
قطر دهانه: ۱۰/۷ سانتیمتر
بلندی: ۱۴/۷ سانتیمتر

Page 24
Shape: cup
Material: stone
Subject: horned animals grazing in a meadow
Diameter of the mouth: 15 cm.
Height: 18.8 cm.

صفحهٔ ۲۴
شکل: گیلاس
جنس: سنگ صابونی
موضوع: صحنهٔ مرغزار
قطر دهانه: ۱۵ سانتیمتر
بلندی: ۱۸/۸ سانتیمتر

Page 25
Shape: cup
Material: stone
Subject: horned animals grazing in a meadow
Diameter of the mouth: 15 cm.
Height: 18.8 cm.

صفحهٔ ۲۵
شکل: گیلاس
جنس: سنگ صابونی
موضوع: صحنهٔ مرغزار
قطر دهانه: ۱۵ سانتیمتر
بلندی: ۱۸/۸ سانتیمتر

Page 26
Shape: cup
Material: stone
Subject: horned animals grazing in a meadow
Diameter of the mouth: 15 cm.
Height: 18.8 cm.

صفحهٔ ۲۶
شکل: گیلاس
جنس: سنگ صابونی
موضوع: صحنهٔ مرغزار
قطر دهانه: ۱۵ سانتیمتر
بلندی: ۱۸/۸ سانتیمتر

Page 27
Shape: cup
Material: stone
Subject: horned animals grazing in a meadow
Diameter of the mouth: 14 cm.
Height: 22 cm.

صفحهٔ ۲۷
شکل: گیلاس
جنس: سنگ صابونی
موضوع: صحنهٔ مرغزار
قطر دهانه: ۱۴ سانتیمتر
بلندی: ۲۲ سانتیمتر

Page 28
Shape: cup
Material: stone
Subject: horned animals grazing in a meadow
Diameter of the mouth: 14 cm.
Height: 22 cm.

صفحهٔ ۲۸
شکل: گیلاس
جنس: سنگ صابونی
موضوع: صحنهٔ مرغزار
قطر دهانه: ۱۴ سانتیمتر
بلندی: ۲۲ سانتیمتر

Page 29
Shape: cup
Material: stone
Subject: horned animals grazing in a meadow
Diameter of the mouth: 14 cm.
Height: 22 cm.

صفحهٔ ۲۹
شکل: گیلاس
جنس: سنگ صابونی
موضوع: صحنهٔ مرغزار
قطر دهانه: ۱۴ سانتیمتر
بلندی: ۲۲ سانتیمتر

Page 30
Shape: cup
Material: stone
Subject: horned animals grazing in a meadow
Diameter of the mouth: 12.2 cm.
Diameter of the base: 9.9 cm.
Height: 17.5 cm.

صفحهٔ ۳۰
شکل: گیلاس
جنس: سنگ صابونی
موضوع: صحنهٔ مرغزار
قطر دهانه: ۱۲/۲ سانتیمتر
قطر کف: ۹/۹ سانتیمتر
بلندی: ۱۷/۵ سانتیمتر

Page 31
Shape: cup
Material: stone
Subject: horned animals grazing in a meadow
Diameter of the mouth: 12.2 cm.
Diameter of the base: 9.9 cm.
Height: 17.5 cm.

صفحهٔ ۳۱
شکل: گیلاس
جنس: سنگ صابونی
موضوع: صحنهٔ مرغزار
قطر دهانه: ۱۲/۲ سانتیمتر
قطر کف: ۹/۹ سانتیمتر
بلندی: ۱۷/۵ سانتیمتر

Page 32
Shape: cup
Material: stone
Subject: horned animals grazing in a meadow
Diameter of the mouth: 10.3 cm.
Diameter of the base: 8.4 cm.
Height: 13.2 cm.

صفحهٔ ۳۲
شکل: گیلاس
جنس: سنگ صابونی
موضوع: صحنهٔ مرغزار
قطر دهانه: ۱۰/۳ سانتیمتر
قطر کف: ۸/۴ سانتیمتر
بلندی: ۱۳/۲ سانتیمتر

Page 33
Shape: cup
Material: stone
Subject: horned animals grazing in a meadow
Diameter of the mouth: 10.3 cm.
Diameter of the base: 8.4 cm.
Height: 13.2 cm.

صفحهٔ ۳۳
شکل: گیلاس
جنس: سنگ صابونی
موضوع: صحنهٔ مرغزار
قطر دهانه: ۱۰/۳ سانتیمتر
قطر کف: ۸/۴ سانتیمتر
بلندی: ۱۳/۲ سانتیمتر

Page 34
Shape: cylindrical vase
Material: stone
Subject: horned animals grazing in a meadow
Diameter of the mouth: 14 cm.
Height: 9 cm.

صفحهٔ ۳۴
شکل: ظرف استوانه ای
جنس: سنگ صابونی
موضوع: صحنهٔ مرغزار
قطر دهانه: ۱۴ سانتیمتر
بلندی: ۹ سانتیمتر

Page 35
Shape: cylindrical vase
Material: stone
Subject: horned animals grazing in a meadow
Diameter of the mouth: 14 cm.
Height: 9 cm.

صفحهٔ ۳۵
شکل: ظرف استوانه ای
جنس: سنگ صابونی
موضوع: صحنهٔ مرغزار
قطر دهانه: ۱۴ سانتیمتر
بلندی: ۹ سانتیمتر

Page 36
Upper row:
Shape: conical vase
Material: stone
Subject: horned animals grazing in a meadow
Diameter of the mouth: 5.2 cm.
Height: 8.2 cm.

صفحهٔ ۳۶
ردیف بالا:
شکل: ظرف مخروطی
جنس: سنگ صابونی
موضوع: صحنهٔ مرغزار
قطر دهانه: ۵/۲ سانتیمتر
بلندی: ۸/۲ سانتیمتر

Page 36
Lower row:
Shape: conical broken vase
Material: stone
Subject: rows of inlaid scorpions
Diameter of the mouth: 4.8 cm.
Diameter of the base: 9.7 cm.
Height: 13.8 cm.

صفحهٔ ۳۶
ردیف پایین:
شکل: تنگ مخروطی شکسته
جنس: سنگ صابونی
موضوع: ردیف عقربهای مرصع
قطر دهانه: ۴/۸ سانتیمتر
قطر کف: ۹/۷ سانتیمتر
بلندی: ۱۳/۸ سانتیمتر

Page 37
Shape: small conical vase
Material: stone
Subject: lion in the palm grove with a fallen cow and a flying eagle
Diameter of the mouth: 4 cm.
Diameter of the base: 5.2 cm.
Height: 8.6 cm.

صفحهٔ ۳۷
شکل: تنگ کوچک‌مخروطی
جنس: سنگ صابونی
موضوع: شیر در نخلستان و
گاو از پشت بر زمین افتاده
قطر دهانه: ۴ سانتیمتر
قطر کف: ۵/۲ سانتیمتر
بلندی: ۸/۶ سانتیمتر

Page 38
Shape: small conical vase
Material: stone
Subject: lion in the palm grove with a fallen cow and a flying eagle
Diameter of the mouth: 4 cm.
Diameter of the base: 5.2 cm.
Height: 8.6 cm.

صفحهٔ ۳۸
شکل: تنگ کوچک‌مخروطی
جنس: سنگ صابونی
موضوع: شیر در نخلستان و
گاو از پشت بر زمین افتاده
قطر دهانه: ۴ سانتیمتر
قطر کف: ۵/۲ سانتیمتر
بلندی: ۸/۶ سانتیمتر

Page 39
Shape: conical vase
Material: stone
Subject: lions in the palm grove
Diameter of the mouth: 6.6 cm.
Diameter of the base: 7.6 cm.
Height: 14.6 cm.

صفحهٔ ۳۹
شکل: تنگ کوچک مخروطی
جنس: سنگ صابونی
موضوع: دو شیر نشسته در نخلستان
قطر دهانه: ۶/۶ سانتیمتر
قطر کف: ۷/۶ سانتیمتر
بلندی: ۱۴/۶ سانتیمتر

Page 40
Shape: conical vase
Material: stone
Subject: lions in the palm grove and a fallen cow
Diameter of the mouth: 9.5 cm.
Height: 16.5 cm.

صفحهٔ ۴۰
شکل: تنگ مخروطی
جنس: سنگ صابونی
موضوع: دو شیر در دو سوی درخت
و گاو از پشت بر زمین افتاده
قطر دهانه: ۹/۵ سانتیمتر
بلندی: ۱۶/۵ سانتیمتر

Page 41
Shape: conical vase
Material: stone
Subject: lions in the palm grove and a fallen cow
Diameter of the mouth: 9.5 cm.
Height: 16.5 cm.

صفحهٔ ۴۱
شکل: تنگ مخروطی
جنس: سنگ صابونی
موضوع: دو شیر در دو سوی درخت
و گاو از پشت بر زمین افتاده
قطر دهانه: ۹/۵ سانتیمتر
بلندی: ۱۶/۵ سانتیمتر

Page 42
Shape: cylindrical vase
Material: stone
Subject: lions in the palm grove
Diameter of the mouth: 14.5 cm.
Height: 8 cm.

صفحهٔ ۴۲
شکل: ظرف استوانه ای
جنس: سنگ صابونی
موضوع: شیرها در حرکت در میان درختان
قطر دهانه: ۱۴/۵ سانتیمتر
بلندی: ۸ سانتیمتر

Page 43
Shape: cylindrical vase
Material: stone
Subject: lions in the palm grove
Diameter of the mouth: 14.5 cm.
Height: 8 cm.

صفحهٔ ۴۳
شکل: ظرف استوانه ای
جنس: سنگ صابونی
موضوع: شیرها در حرکت در میان درختان
قطر دهانه: ۱۴/۵ سانتیمتر
بلندی: ۸ سانتیمتر

Page 44
Upper left:
Shape: conical vase
Material: stone
Subject: geometric
Diameter of the mouth: 5.7 cm.
Diameter of the base: 6.3 cm.
Height: 6.7 cm.

صفحهٔ ۴۴
ردیف بالا، چپ:
شکل: بطری کوچک
جنس: سنگ صابونی
موضوع: تزیین هندسی
قطر دهانه: ۵/۷ سانتیمتر
قطر کف: ۶/۳ سانتیمتر
بلندی: ۶/۷ سانتیمتر

Page 44
Upper right
Shape: cup
Material: stone
Subject: scale of fish
Diameter of the mouth: 4.2 cm.
Height: 5.6 cm.

صفحهٔ ۴۴
ردیف بالا، راست:
شکل: گیلاس
جنس: سنگ صابونی
موضوع: تزیین فلس ماهی
قطر دهانه: ۴/۲ سانتیمتر
بلندی: ۵/۶ سانتیمتر

Page 44
Lower left:
Shape: conical vase
Material: stone
Subject: ovoid drill holes for inlay
Diameter of the mouth: 10 cm.
Height: 22.5 cm.

صفحهٔ ۴۴
ردیف پایین، چپ:
شکل: تنگ مخروطی بلند
جنس: سنگ صابونی
موضوع: حفره های تزیینی برای سنگ نشانی
قطر دهانه: ۱۰ سانتیمتر
بلندی: ۲۲/۵ سانتیمتر

Page 44
Lower right:
Shape: small jar
Material: stone
Subject: braiding type motif
Diameter of the mouth: 6.8 cm.
Height: 8.4 cm.

صفحهٔ ۴۴
ردیف پایین، راست:
شکل: کوزه شکمدار
جنس: سنگ صابونی
موضوع: تزیین گیس باف
قطر دهانه: ۶/۸ سانتیمتر
بلندی: ۸/۴ سانتیمتر

Page 45
Shape: vase with concave body
Material: stone
Subject: a man with his humped bulls
Diameter of the mouth: 19 cm.
Height: 9 cm.

صفحهٔ ۴۵
شکل: ظرف لگن شکل
جنس: سنگ صابونی
موضوع: انسان و گاوهایش در حرکت
قطر دهانه: ۱۹ سانتیمتر
بلندی: ۹ سانتیمتر

Page 46
Shape: vase with concave body
Material: stone
Subject: a man with his humped bulls
Diameter of the mouth: 19 cm.
Height: 9 cm.

صفحهٔ ۴۶
شکل: ظرف لگن شکل
جنس: سنگ صابونی
موضوع: انسان و گاوهایش در حرکت
قطر دهانه: ۱۹ سانتیمتر
بلندی: ۹ سانتیمتر

Page 47
Shape: cylindrical vase
Material: stone
Subject: sited men feeding humped bulls
Diameter of the mouth: 9.2 cm.
Diameter of the base: 9.5 cm.
Height: 5.3 cm.

صفحهٔ ۴۷
شکل: ظرف استوانه ای
جنس: سنگ صابونی
موضوع: دو انسان نشسته در حال
تغذیهٔ گاوهای کوهاندار
قطر دهانه: ۹/۲ سانتیمتر
قطر کف: ۹/۵ سانتیمتر
بلندی: ۵/۳ سانتیمتر

Page 48
Shape: cylindrical vase
Material: stone
Subject: sitting men feeding humped bulls
Diameter of the mouth: 9.2 cm.
Diameter of the base: 9.5 cm.
Height: 5.3 cm.

صفحهٔ ۴۸
شکل: ظرف استوانه ای
جنس: سنگ صابونی
موضوع: دو انسان نشسته در حال
تغذیهٔ گاوهای کوهاندار
قطر دهانه: ۹/۲ سانتیمتر
قطر کف: ۹/۵ سانتیمتر
بلندی: ۵/۳ سانتیمتر

Page 49
Shape: cup
Material: stone
Subject: row of sitting rams in a meadow
Diameter of the mouth: 7.5 cm.
Height: 7.5 cm.

صفحهٔ ۴۹
شکل: گیلاس
جنس: سنگ صابونی
موضوع: سه قوچ نشسته در مرغزار
قطر دهانه: ۷/۵ سانتیمتر
بلندی: ۷/۵ سانتیمتر

Page 50
Shape: cup
Material: stone
Subject: row of sitting rams in a meadow
Diameter of the mouth: 7.5 cm.
Height: 7.5 cm.

صفحهٔ ۵۰
شکل: گیلاس
جنس: سنگ صابونی
موضوع: سه قوچ نشسته در مرغزار
قطر دهانه: ۷/۵ سانتیمتر
بلندی: ۷/۵ سانتیمتر

Page 51
Shape: cylindrical vase
Material: stone
Subject: row of sitting cows
Diameter of the mouth: 10 cm.
Height: 5.2 cm.

صفحهٔ ۵۱
شکل: ظرف استوانه ای
جنس: سنگ صابونی
موضوع: چهار گاو نشسته به دور ظرف
قطر دهانه: ۱۰ سانتیمتر
بلندی: ۵/۲ سانتیمتر

Page 52
Shape: cylindrical vase
Material: stone
Subject: row of sitting cows
Diameter of the mouth: 10 cm.
Height: 5.2 cm.

صفحهٔ ۵۲
شکل: ظرف استوانه ای
جنس: سنگ صابونی
موضوع: چهار گاو نشسته به دور ظرف
قطر دهانه: ۱۰ سانتیمتر
بلندی: ۵/۲ سانتیمتر

Page 53
Shape: fragments of a cylindrical vase
Material: stone
Subject: row of sitting cows
Diameter of the mouth: 9 cm.
Height: 6.4 cm.

صفحهٔ ۵۳
شکل: سه قطعه از یک ظرف استوانه ای
جنس: سنگ صابونی
موضوع: گاوهای نشسته به دور ظرف
قطر دهانه و کف: ۹ سانتیمتر
بلندی: ۶/۴ سانتیمتر

Page 54
Shape: small basin with concave body
Material: stone
Subject: human torsos merging from jars
Diameter of the mouth: 20.4 cm.
Diameter of the base: 15.5 cm.
Height: 10.2 cm.

صفحهٔ ۵۴
شکل: ظرف لگن شکل
جنس: سنگ صابونی
موضوع: انسانها درون خمره ها
قطر دهانه: ۲۰/۴ سانتیمتر
قطر کف: ۱۵/۵ سانتیمتر
بلندی: ۱۰/۲ سانتیمتر

Page 55
Shape: small basin with concave body
Material: stone
Subject: human torsos merging from jars
Diameter of the mouth: 20.4 cm.
Diameter of the base: 15.5 cm.
Height: 10.2 cm.

صفحهٔ ۵۵
شکل: ظرف لگن شکل
جنس: سنگ صابونی
موضوع: انسانها درون خمره ها
قطر دهانه: ۲۰/۴ سانتیمتر
قطر کف: ۱۵/۵ سانتیمتر
بلندی: ۱۰/۲ سانتیمتر

Page 56
Shape: small basin with concave body
Material: stone
Subject: human torsos merging from jars
Diameter of the mouth: 20.4 cm.
Diameter of the base: 15.5 cm.
Height: 10.2 cm.

صفحهٔ ۵۶
شکل: ظرف لگن شکل
جنس: سنگ صابونی
موضوع: انسانها درون خمره ها
قطر دهانه: ۲۰/۴ سانتیمتر
قطر کف: ۱۵/۵ سانتیمتر
بلندی: ۱۰/۲ سانتیمتر

Page 57
Shape: cylindrical vase
Material: stone
Subject: row of lionesses
Diameter of the mouth: 14.3 cm.
Height: 12 cm.

صفحهٔ ۵۷
شکل: ظرف استوانه ای
جنس: سنگ صابونی
موضوع: ردیف ماده شیرها با گردنبند و
یک عقرب بر بالای سر هر یک
قطر دهانه: ۱۴/۳ سانتیمتر
بلندی: ۱۲ سانتیمتر

Page 58
Shape: cylindrical vase
Material: stone
Subject: cows attacking lions to defend their calf's
Diameter of the mouth: 14.5 cm.
Height: 8 cm.

صفحهٔ ۵۸
شکل: ظرف استوانه ای
جنس: سنگ صابونی
موضوع: حملهٔ گاو به شیر در حمایت از گوساله اش
قطر دهانه: ۱۴/۵ سانتیمتر
بلندی:۸ سانتیمتر

Page 59
Shape: cylindrical vase
Material: stone
Subject: cows attacking lions to defend their calf's
Diameter of the mouth: 14.5 cm.
Height: 8 cm.

صفحهٔ ۵۹
شکل: ظرف استوانه ای
جنس: سنگ صابونی
موضوع: حملهٔ گاو به شیر در حمایت از گوساله اش
قطر دهانه: ۱۴/۵ سانتیمتر
بلندی:۸ سانتیمتر

Page 60
Shape: conical vase
Material: stone
Subject: confronted lions, fallen cows and flying eagles
Diameter of the mouth: 9.5 cm.
Height: 16 cm.

صفحهٔ ۶۰
شکل: تنگ مخروطی
جنس: سنگ صابونی
موضوع: رویارویی دو شیر، گاو از پشت بر
زمین افتاده و عقابی در حال پایین آمدن
قطر دهانه: ۹/۵ سانتیمتر
بلندی: ۱۶ سانتیمتر

Page 61
Shape: conical vase
Material: stone
Subject: confronted lions, fallen cows and flying eagles
Diameter of the mouth: 9.5 cm.
Height: 16 cm.

صفحهٔ ۶۱
شکل: تنگ مخروطی
جنس: سنگ صابونی
موضوع: رویارویی دو شیر، گاو از پشت بر زمین افتاده و عقابی در حال پایین آمدن
قطر دهانه: ۹/۵ سانتیمتر
بلندی: ۱۶ سانتیمتر

Page 62
Shape: cylindrical vase
Material: stone
Subject: confronted lions, fallen cows and flying eagles
Diameter of the mouth: 10.7 cm.
Height: 6.4 cm.

صفحهٔ ۶۲
شکل: ظرف استوانه ای
جنس: سنگ صابونی
موضوع: رویارویی ماده شیرها با یک شیر بر سر یک گاو از پشت برزمین افتاده
قطر دهانه: ۱۰/۷ سانتیمتر
بلندی: ۶/۴ سانتیمتر

Page 63
Shape: cylindrical vase
Material: stone
Subject: confronted lions, fallen cows and flying eagles
Diameter of the mouth: 10.7 cm.
Height: 6.4 cm.

صفحهٔ ۶۳
شکل: ظرف استوانه ای
جنس: سنگ صابونی
موضوع: رویارویی ماده شیرها با یک شیر بر سر یک گاو از پشت برزمین افتاده
قطر دهانه: ۱۰/۷ سانتیمتر
بلندی: ۶/۴ سانتیمتر

Page 64
Shape: cylindrical vase
Material: stone
Subject: confronted lions, fallen cows and flying eagles
Diameter of the mouth: 10.7 cm.
Height: 6.4 cm.

صفحهٔ ۶۴
شکل: ظرف استوانه ای
جنس: سنگ صابونی
موضوع: رویارویی ماده شیرها با یک شیر بر سر یک گاو از پشت برزمین افتاده
قطر دهانه: ۱۰/۷ سانتیمتر
بلندی: ۶/۴ سانتیمتر

Page 65
Shape: conical vase
Material: stone
Subject: a man standing on the back of a cow and a man falling from a tree
Diameter of the mouth: 5.3 cm.
Height: 9.7 cm.

صفحهٔ ۶۵
شکل: تنگ کوچک مخروطی
جنس: سنگ صابونی
موضوع: مردی ایستاده بر پشت گاو و مردی در حال سقوط
قطر دهانه: ۵/۳ سانتیمتر
بلندی: ۹/۷ سانتیمتر

Page 66
Shape: conical vase
Material: stone
Subject: a man standing on the back of a cow and a man falling from a tree
Diameter of the mouth: 5.3 cm.
Height: 9.7 cm.

صفحهٔ ۶۶
شکل: تنگ کوچک مخروطی
جنس: سنگ صابونی
موضوع: مردی ایستاده بر پشت گاو و مردی در حال سقوط
قطر دهانه: ۵/۳ سانتیمتر
بلندی: ۹/۷ سانتیمتر

Page 67
Shape: cylindrical vase
Material: stone
Subject: architectural representation
Diameter of the mouth: 15 cm.
Height: 10.5 cm.

صفحهٔ ۶۷
شکل: ظرف استوانه ای
جنس: سنگ صابونی
موضوع: نمایش معماری
قطر دهانه: ۱۵ سانتیمتر
بلندی: ۱۰/۵ سانتیمتر

Page 68
Shape: cylindrical vase
Material: stone
Subject: architectural representation
Diameter of the mouth: 20.6 cm.
Height: 11.5 cm.

صفحهٔ ۶۸
شکل: ظرف استوانه ای
جنس: سنگ صابونی
موضوع: نمایش معماری
قطر دهانه: ۲۰/۶ سانتیمتر
بلندی: ۱۱/۵ سانتیمتر

Page 69
Shape: cylindrical vase
Material: stone
Subject: architectural representation
Diameter of the mouth: 8.3 cm.
Diameter of the base: 7.8 cm.
Height: 5.5 cm.

صفحهٔ ۶۹
شکل: ظرف استوانه ای
جنس: سنگ صابونی
موضوع: نمایش معماری
قطر دهانه: ۸/۳ سانتیمتر
قطر کف: ۷/۸ سانتیمتر
بلندی: ۵/۵ سانتیمتر

Page 70
Shape: cylindrical vase
Material: stone
Subject: architectural representation
Diameter of the mouth: 12.4 cm.
Height: 8.8 cm.

صفحهٔ ۷۰
شکل: ظرف استوانه ای
جنس: سنگ صابونی
موضوع: نقشمایهٔ معماری
قطر دهانه: ۱۲/۴ سانتیمتر
بلندی: ۸/۸ سانتیمتر

Page 71
Shape: cylindrical vase
Material: stone
Subject: architectural representation
Diameter of the mouth: 9.1 cm.
Height: 6.2 cm.

صفحهٔ ۷۱
شکل: ظرف استوانه ای
جنس: سنگ صابونی
موضوع: نقشمایهٔ معماری
قطر دهانه: ۹/۱ سانتیمتر
بلندی: ۶/۲ سانتیمتر

Page 72
Shape: cylindrical vase
Material: stone
Subject: architectural representation
Diameter of the mouth: 6.8 cm.
Height: 6.2 cm.

صفحهٔ ۷۲
شکل: ظرف استوانه ای
جنس: سنگ صابونی
موضوع: نقشمایهٔ معماری
قطر دهانه: ۶/۸ سانتیمتر
بلندی: ۶/۲ سانتیمتر

Page 73
Upper row:
Shape: cylindrical vases
Material: stone
Subject: architectural representations
Diameter of the mouth: 6.5 cm.
Height: 5.4 cm.

صفحهٔ ۷۳
ردیف بالا:
شکل: ظرف استوانه ای
جنس: سنگ صابونی
موضوع: نقشمایهٔ معماری
قطر دهانه: ۶/۵ سانتیمتر
بلندی: ۵/۴ سانتیمتر

Page 73
Middle row:
Shape: cylindrical vases
Material: stone
Subject: architectural representations
Diameter of the mouth: 4.5 cm.
Height: 3 cm.

صفحهٔ ۷۳
ردیف میانی:
شکل: ظرف استوانه ای
جنس: سنگ صابونی
موضوع: نقشمایهٔ معماری
قطر دهانه: ۴/۵ سانتیمتر
بلندی: ۳ سانتیمتر

Page 73
Bottom row:
Shape: cylindrical vases
Material: stone
Subject: architectural representations
Diameter of the mouth: 4 cm.
Height: 3 cm.

صفحهٔ ۷۳
ردیف پایین:
شکل: ظرف استوانه ای
جنس: سنگ صابونی
موضوع: نقشمایهٔ معماری
قطر دهانه: ۴ سانتیمتر
بلندی: ۳ سانتیمتر

Page 74
Shape: fragmentary hand bag
Material: stone
Subject: architectural representation
Length: 16.5 cm.
Width: 9.4 cm.

صفحهٔ ۷۴
شکل: کیف شکسته
جنس: سنگ صابونی
موضوع: نقشمایهٔ معماری
قطر دهانه: ۱۶/۵ سانتیمتر
بلندی: ۹/۴ سانتیمتر

Page 75
Shape: conical vase
Material: stone
Subject: architectural representation and braided motif
Diameter of the mouth: 10.4 cm.
Diameter of the base: 11.4 cm.
Height: 21.8 cm.

صفحهٔ ۷۵
شکل: تنگ مخروطی
جنس: سنگ صابونی
موضوع: نقشمایهٔ معماری در میان زیگزاگها
قطر دهانه: ۱۰/۴ سانتیمتر
قطر کف: ۱۱/۴ سانتیمتر
بلندی: ۲۱/۸ سانتیمتر

Page 76
Shape: conical vase
Material: stone
Subject: confrontation of panthers and serpents
Diameter of the mouth: 8.2 cm.
Height: 12.7 cm.

صفحهٔ ۷۶
شکل: تنگ مخروطی
جنس: سنگ صابونی
موضوع: رو در رویی مارها و پلنگها
قطر دهانه: ۸/۲ سانتیمتر
بلندی: ۱۲/۷ سانتیمتر

Page 77
Shape: conical vase
Material: stone
Subject: confrontation of panthers and serpents
Diameter of the mouth: 8.2 cm.
Height: 12.7 cm.

صفحهٔ ۷۷
شکل: تنگ مخروطی
جنس: سنگ صابونی
موضوع: رو در رویی مارها و پلنگها
قطر دهانه: ۸/۲ سانتیمتر
بلندی: ۱۲/۷ سانتیمتر

Page 78
Shape: cylindrical vase
Material: stone
Subject: confrontation of panthers and serpents
Diameter of the mouth: 11.5 cm.
Height: 8 cm.

صفحهٔ ۷۸
شکل: ظرف استوانه ای
جنس: سنگ صابونی
موضوع: رو در رویی مارها و پلنگها
قطر دهانه: ۱۱/۵ سانتیمتر
بلندی: ۸ سانتیمتر

Page 79
Shape: cylindrical vase
Material: stone
Subject: confrontation of panthers and serpents
Diameter of the mouth: 11.5 cm.
Height: 8 cm.

صفحهٔ ۷۹
شکل: ظرف استوانه ای
جنس: سنگ صابونی
موضوع: رو در رویی مارها و پلنگها
قطر دهانه: ۱۱/۵ سانتیمتر
بلندی: ۸ سانتیمتر

Page 80
Shape: cylindrical vase
Material: stone
Subject: confrontation of panthers and serpents
Diameter of the mouth: 16.5 cm.
Height: 10 cm.

صفحهٔ ۸۰
شکل: ظرف استوانه ای
جنس: سنگ صابونی
موضوع: رو در رویی مارها و پلنگها
قطر دهانه: ۱۶/۵ سانتیمتر
بلندی: ۱۰ سانتیمتر

Page 81
Shape: cylindrical vase
Material: stone
Subject: confrontation of panthers and serpents
Diameter of the mouth: 16.5 cm.
Height: 10 cm.

صفحهٔ ۸۱
شکل: ظرف استوانه ای
جنس: سنگ صابونی
موضوع: رو در رویی مارها و پلنگها
قطر دهانه: ۱۶/۵ سانتیمتر
بلندی: ۱۰ سانتیمتر

Page 82
Shape: cylindrical vase
Material: stone
Subject: confrontation of panthers and serpents
Diameter of the mouth: 11 cm.
Height: 7.4 cm.

صفحهٔ ۸۲
شکل: ظرف استوانه ای
جنس: سنگ صابونی
موضوع: رو در رویی مارها و پلنگها
قطر دهانه: ۱۱ سانتیمتر
بلندی: ۷/۴ سانتیمتر

Page 83
Shape: cylindrical vase
Material: stone
Subject: confrontation of panthers and serpents
Diameter of the mouth: 11 cm.
Height: 7.4 cm.

صفحهٔ ۸۳
شکل: ظرف استوانه ای
جنس: سنگ صابونی
موضوع: رو در رویی مارها و پلنگها
قطر دهانه: ۱۱ سانتیمتر
بلندی: ۷/۴ سانتیمتر

Page 84
Shape: cylindrical vase
Material: stone
Subject: confrontation of panthers and serpents
Diameter of the mouth: 11.9 cm.
Height: 10.5 cm.

صفحهٔ ۸۴
شکل: ظرف استوانه ای
جنس: سنگ صابونی
موضوع: رو در رویی مارها و پلنگها
قطر دهانه: ۱۱/۹ سانتیمتر
بلندی: ۱۰/۵ سانتیمتر

Page 85
Shape: cylindrical vase
Material: stone
Subject: confrontation of panthers and serpents
Diameter of the mouth: 11.9 cm.
Height: 10.5 cm.

صفحهٔ ۸۵
شکل: ظرف استوانه ای
جنس: سنگ صابونی
موضوع: رو در رویی مارها و پلنگها
قطر دهانه: ۱۱/۹ سانتیمتر
بلندی: ۱۰/۵ سانتیمتر

Page 86
Shape: conical vase
Material: stone
Subject: confrontation of panthers and serpents
Diameter of the mouth: 6.9 cm.
Height: 16.2 cm.

صفحهٔ ۸۶
شکل: تنگ مخروطی
جنس: سنگ صابونی
موضوع: رو در رویی مارها و پلنگها
قطر دهانه: ۶/۹ سانتیمتر
بلندی: ۱۶/۲ سانتیمتر

Page 87
Shape: conical vase
Material: stone
Subject: confrontation of panthers and serpents
Diameter of the mouth: 5.5 cm.
Height: 17 cm.

صفحهٔ ۸۷
شکل: تنگ مخروطی
جنس: سنگ صابونی
موضوع: رو در رویی مارها و پلنگها
قطر دهانه: ۵/۵ سانتیمتر
بلندی: ۱۷ سانتیمتر

Page 88
Shape: conical vase
Material: stone
Subject: confrontation of panthers and serpents
Diameter of the mouth: 5.5 cm.
Height: 17 cm.

صفحهٔ ۸۸
شکل: تنگ مخروطی
جنس: سنگ صابونی
موضوع: رو در رویی مارها و پلنگها
قطر دهانه: ۵/۵ سانتیمتر
بلندی: ۱۷ سانتیمتر

Page 89
Shape: conical vase
Material: stone
Subject: confrontation of panthers and serpents
Diameter of the mouth: 7.4 cm.
Diameter of the base: 9 cm.
Height: 14.7 cm.

صفحهٔ ۸۹
شکل: تنگ مخروطی
جنس: سنگ صابونی
موضوع: رو در رویی مارها و پلنگها
قطر دهانه: ۷/۴ سانتیمتر
قطر کف: ۹ سانتیمتر
بلندی: ۱۴/۷ سانتیمتر

Page 90
Shape: conical vase
Material: stone
Subject: confrontation of panthers and serpents
Diameter of the mouth: 7.4 cm.
Diameter of the base: 9 cm.
Height: 14.7 cm.

صفحهٔ ۹۰
شکل: تنگ مخروطی
جنس: سنگ صابونی
موضوع: رو در رویی مارها و پلنگها
قطر دهانه: ۷/۴ سانتیمتر
قطر کف: ۹ سانتیمتر
بلندی: ۱۴/۷ سانتیمتر

Page 91
Shape: fragmentary conical vase
Material: stone
Subject: confrontation of panthers and serpents
Diameter of the base: 5.8 cm.
Height: 7.5 cm.

صفحهٔ ۹۱
شکل: تنگ مخروطی شکسته
جنس: سنگ صابونی
موضوع: رو در رویی مار و پلنگ و
گاو از پشت بر زمین افتاده
قطر کف: ۵/۸ سانتیمتر
بلندی: ۷/۵ سانتیمتر

Page 92
Shape: conical vase
Material: stone
Subject: confrontation of eagles and serpents
Diameter of the mouth: 11.1 cm.
Diameter of the base: 12.1 cm.
Height: 26.2 cm.

صفحهٔ ۹۲
شکل: تنگ مخروطی
جنس: سنگ صابونی
موضوع: رو در رویی مارها و عقابها
قطر دهانه: ۱۱/۱ سانتیمتر
قطر کف: ۱۲/۱ سانتیمتر
بلندی: ۲۶/۲ سانتیمتر

Page 93
Shape: conical vase
Material: stone
Subject: confrontation of eagles and serpents
Diameter of the mouth: 11.1 cm.
Diameter of the base: 12.1 cm.
Height: 26.2 cm.

صفحهٔ ۹۳
شکل: تنگ مخروطی
جنس: سنگ صابونی
موضوع: رو در رویی مارها و عقابها
قطر دهانه: ۱۱/۱ سانتیمتر
قطر کف: ۱۲/۱ سانتیمتر
بلندی: ۲۶/۲ سانتیمتر

Page 94
Shape: conical vase
Material: stone
Subject: confrontation of eagles and serpents
Diameter of the mouth: 11.1 cm.
Diameter of the base: 12.1 cm.
Height: 26.2 cm.

صفحهٔ ۹۴
شکل: تنگ مخروطی
جنس: سنگ صابونی
موضوع: رو در رویی مارها و عقابها
قطر دهانه: ۱۱/۱ سانتیمتر
قطر کف: ۱۲/۱ سانتیمتر
بلندی: ۲۶/۲ سانتیمتر

Page 95
Shape: cylindrical vase
Material: stone
Subject: confrontation of eagles and serpents
Diameter of the mouth: 16 cm.
Diameter of the base: 15.3 cm.
Height: 8.9 cm.

صفحهٔ ۹۵
شکل: ظرف استوانه ای
جنس: سنگ صابونی
موضوع: رو در رویی مارها و عقابها
قطر دهانه: ۱۶ سانتیمتر
قطر کف:۱۵/۳ سانتیمتر
بلندی: ۸/۹ سانتیمتر

Page 96
Shape: cylindrical vase
Material: stone
Subject: confrontation of eagles and serpents
Diameter of the mouth: 16 cm.
Diameter of the base: 15.3 cm.
Height: 8.9 cm.

صفحهٔ ۹۶
شکل: ظرف استوانه ای
جنس: سنگ صابونی
موضوع: رو در رویی مارها و عقابها
قطر دهانه: ۱۶ سانتیمتر
قطر کف:۱۵/۳ سانتیمتر
بلندی: ۸/۹ سانتیمتر

Page 97
Shape: fragmentary conical vase
Material: stone
Subject: confrontation of eagles and serpents
Diameter of the base: 11 cm.
Height: 20.8 cm.

صفحهٔ ۹۷
شکل: تنگ مخروطی شکسته
جنس: سنگ صابونی
موضوع: رو در رویی مارها و عقابها
قطر کف:۱۱ سانتیمتر
بلندی باقی مانده: ۲۰/۸ سانتیمتر

Page 98
Shape: ovoid jar
Material: stone
Subject: confronted intertwined serpents
Diameter of the mouth: 5.5 cm.
Diameter of the base: 4.2 cm.
Height: 11.5 cm.

صفحهٔ ۹۸
شکل: کوزهٔ کوچک
جنس: سنگ صابونی
موضوع: رو در رویی مارهای در هم پیچیده
قطر دهانه: ۵/۵ سانتیمتر
قطر کف:۴/۲ سانتیمتر
بلندی: ۱۱/۵ سانتیمتر

Page 99
Shape: conical vase
Material: stone
Subject: confronted intertwined serpents
Diameter of the mouth: 12.4 cm.
Diameter of the base: 14.3 cm.
Height: 24.4 cm.

صفحهٔ ۹۹
شکل: تنگ مخروطی
جنس: سنگ صابونی
موضوع: رو در رویی مارهای در هم پیچیده
قطر دهانه: ۱۲/۴ سانتیمتر
قطر کف:۱۴/۳ سانتیمتر
بلندی: ۲۴/۴ سانتیمتر

Page 100
Shape: conical vase
Material: stone
Subject: confronted intertwined serpents
Diameter of the mouth: 12.4 cm.
Diameter of the base: 14.3 cm.
Height: 24.4 cm.

صفحهٔ ۱۰۰
شکل: تنگ مخروطی
جنس: سنگ صابونی
موضوع: رو در رویی مارهای در هم پیچیده
قطر دهانه: ۱۲/۴ سانتیمتر
قطر کف: ۱۴/۳ سانتیمتر
بلندی: ۲۴/۴ سانتیمتر

Page 101
Shape: cylindrical vase
Material: stone
Subject: confronted intertwined serpents
And head of a cow in frontal position
Diameter of the mouth: 7.7 cm.
Diameter of the base: 7.6 cm.
Height: 7.6 cm.

صفحهٔ ۱۰۱
شکل: ظرف استوانه ای
جنس: سنگ صابونی
موضوع: سر تمام رخ گاو در میان دو مار
قطر دهانه: ۷/۷ سانتیمتر
قطر کف:۷/۶ سانتیمتر
بلندی: ۷/۶ سانتیمتر

Page 102
Shape: cylindrical vase
Material: stone
Subject: confronted intertwined serpents
And head of a cow in frontal position
Diameter of the mouth: 7.7 cm.
Diameter of the base: 7.6 cm.
Height: 7.6 cm.

صفحهٔ ۱۰۲
شکل: ظرف استوانه ای
جنس: سنگ صابونی
موضوع: سر تمام رخ گاو در میان دو مار
قطر دهانه: ۷/۷ سانتیمتر
قطر کف:۷/۶ سانتیمتر
بلندی: ۷/۶ سانتیمتر

Page 103
Shape: small globular jar
Material: stone
Subject: confronted intertwined serpents
Diameter of the mouth: 4.5 cm.
Height: 6 cm.

صفحهٔ ۱۰۳
شکل: کوزهٔ کوچک
جنس: سنگ صابونی
موضوع: دو مار در هم پیچیدهٔ رو در رو
قطر دهانه: ۴/۵ سانتیمتر
بلندی: ۶ سانتیمتر

Page 104
Shape: semi-circular vase
Material: stone
Subject: confronted intertwined serpents
Diameter of the mouth: 11.5 cm.
Diameter of the base: 6.5 cm.
Height: 3.4 cm.

صفحهٔ ۱۰۴
شکل: ظرف نیم استوانه ای شبیه جا صابونی
جنس: سنگ صابونی
موضوع: دو مار در هم پیچیده
قطر دهانه: ۱۱/۵ سانتیمتر
قطر کف:۶/۵ سانتیمتر
بلندی: ۳/۴ سانتیمتر

Page 105
Shape: cup
Material: stone
Subject: confronted intertwined serpents
Diameter of the mouth: 9 cm.
Height: 8 cm.

صفحهٔ ۱۰۵
شکل: گیلاس
جنس: سنگ صابونی
موضوع: دو مار در هم پیچیدهٔ رو در رو
قطر دهانه: ۹ سانتیمتر
بلندی: ۸ سانتیمتر

Page 106
Shape: small globular jar
Material: stone
Subject: confronted intertwined serpents
Diameter of the mouth: 6.5 cm.
Height: 9 cm.

صفحهٔ ۱۰۶
شکل: کوزهٔ کوچک
جنس: سنگ صابونی
موضوع: دو جفت مار در هم پیچیدهٔ رو در رو
قطر دهانه: ۶/۵ سانتیمتر
بلندی: ۹ سانتیمتر

Page 107
Shape: small globular jar
Material: stone
Subject: confronted intertwined serpents and flowers
Diameter of the mouth: 6.1 cm.
Diameter of the base: 3.9 cm.
Height: 6.9 cm.

صفحهٔ ۱۰۷
شکل: کوزهٔ کوچک
جنس: سنگ صابونی
موضوع: نقشمایهٔ مارپیچ، گلهای پنج پر
قطر دهانه: ۶/۱ سانتیمتر
قطر کف:۳/۹ سانتیمتر
بلندی: ۶/۹ سانتیمتر

Page 108
Shape: small table
Material: stone
Subject: confronted intertwined serpents
Length: 35 cm.
Width: 13 cm.
Height: 12 cm.
Thickness: 0.7 cm.

صفحهٔ ۱۰۸
شکل: میز راستگوشه
جنس: سنگ صابونی
موضوع: چهار مار در هم پیچیده
طول: ۳۵ سانتیمتر
عرض: ۱۳ سانتیمتر
بلندی: ۱۲ سانتیمتر
ضخامت: ۰/۷ سانتیمتر

Page 109
Shape: small vessel in the shape of a coiled serpent
Material: stone
Diameter of the mouth: 5.4 cm.
Height: 5.4 cm.

صفحهٔ ۱۰۹
شکل: شیء شبیه زیرسیگاری
جنس: سنگ صابونی
موضوع: مار چمبره زده
قطر دهانه: ۵/۴ سانتیمتر
بلندی: ۵/۴ سانتیمتر

Page 110
Shape: conical vase
Material: stone
Subject: date palms and spiral motifs
Diameter of the mouth: 12.3 cm.
Diameter of the base: 13.3 cm.
Height: 23.5 cm.

صفحهٔ ۱۱۰
شکل: تنگ مخروطی
جنس: سنگ صابونی
موضوع: طرح ریسمانی و چهار نخل
قطر دهانه: ۱۲/۳ سانتیمتر
قطر کف:۱۳/۳ سانتیمتر
بلندی: ۲۳/۵ سانتیمتر

Page 111
Upper row:
Shape: cylindrical vases
Material: stone
Subject: palm groves
Diameter of the mouth: 5.2 cm.
Diameter of the base: 5.2 cm.
Height: 5.8 cm.

صفحهٔ ۱۱۱
ردیف بالا:
شکل: ظرف استوانه ای
جنس: سنگ صابونی
موضوع: نخلستان
قطر دهانه: ۵/۲ سانتیمتر
قطر کف:۵/۲ سانتیمتر
بلندی: ۵/۸ سانتیمتر

Page 111
Middle row:
Shape: cylindrical vases
Material: stone
Subject: palm groves
Diameter of the mouth: 17 cm.
Diameter of the base: 16.4 cm.
Height: 11.1 cm.

صفحهٔ ۱۱۱
ردیف وسط:
شکل: ظرف استوانه ای
جنس: سنگ صابونی
موضوع: نخلستان
قطر دهانه: ۱۷ سانتیمتر
قطر کف:۱۶/۴ سانتیمتر
بلندی: ۱۱/۱ سانتیمتر

Page 111
Lower Left:
Shape: cylindrical vases
Material: stone
Subject: palm groves
Diameter of the mouth: 8.5 cm.
Diameter of the base: 8.5 cm.
Height: 5.5 cm.

صفحهٔ ۱۱۱
ردیف پایین، چپ:
شکل: ظرف استوانه ای
جنس: سنگ صابونی
موضوع: نخلستان
قطر دهانه: ۸/۵ سانتیمتر
قطر کف:۸/۵ سانتیمتر
بلندی: ۵/۵ سانتیمتر

Page 111
Lower right:
Shape: cylindrical vases
Material: stone
Subject: palm groves
Diameter of the mouth: 8.5 cm.
Diameter of the base: 8.5 cm.
Height: 5.2 cm.

صفحهٔ ۱۱۱
ردیف پایین، راست:
شکل: ظرف استوانه ای
جنس: سنگ صابونی
موضوع: نخلستان
قطر دهانه: ۸/۵ سانتیمتر
قطر کف:۸/۵ سانتیمتر
بلندی: ۵/۲ سانتیمتر

Page 112
Shape: cylindrical vase
Material: stone
Subject: horizontal rows of scorpion-men
Diameter of the mouth: 13.8 cm.
Height: 10.7 cm.

صفحهٔ ۱۱۲
شکل: ظرف استوانه ای
جنس: سنگ صابونی
موضوع: دو ردیف انسان- عقرب
قطر دهانه: ۱۳/۸ سانتیمتر
بلندی: ۱۰/۷ سانتیمتر

Page 113
Shape: cylindrical vase
Material: stone
Subject: horizontal rows of scorpion-men
Diameter of the mouth: 13.8 cm.
Height: 10.7 cm.

صفحهٔ ۱۱۳
شکل: ظرف استوانه ای
جنس: سنگ صابونی
موضوع: دو ردیف انسان- عقرب
قطر دهانه: ۱۳/۸ سانتیمتر
بلندی: ۱۰/۷ سانتیمتر

Page 114
Upper left:
Shape: cylindrical vase
Material: stone
Subject: four horizontal rows of scorpions
Diameter of the mouth: 14.4 cm.
Diameter of the base: 14.1 cm.
Height: 9.3 cm.

صفحهٔ ۱۱۴
ردیف بالا:
شکل: ظرف استوانه ای
جنس: سنگ صابونی
موضوع: چهار ردیف عقرب
قطر دهانه: ۱۴/۴ سانتیمتر
قطر کف:۱۴/۱ سانتیمتر
بلندی: ۹/۳ سانتیمتر

Page 114
Middle left:
Shape: cylindrical vase
Material: stone
Subject: three horizontal rows of scorpions
Diameter of the mouth: 11 cm.
Diameter of the base: 10.8 cm.
Height: 7.5 cm.

صفحهٔ ۱۱۴
ردیف وسط چپ:
شکل: ظرف استوانه ای
جنس: سنگ صابونی
موضوع: سه ردیف عقرب
قطر دهانه: ۱۱ سانتیمتر
قطر کف:۱۰/۸ سانتیمتر
بلندی: ۷/۵ سانتیمتر

Page 114
Lower left:
Shape: conical vase
Material: stone
Subject: five horizontal rows of scorpions
Diameter of the mouth: 4.7 cm.
Diameter of the base: 5 cm.
Height: 7 cm.

صفحهٔ ۱۱۴
ردیف پایین چپ:
شکل: تنگ مخروطی
جنس: سنگ صابونی
موضوع: پنج ردیف عقرب
قطر دهانه: ۴/۷ سانتیمتر
قطر کف:۵ سانتیمتر
بلندی: ۷ سانتیمتر

Page 114
Middle right:
Shape: conical vase
Material: stone
Subject: six horizontal rows of scorpions
Diameter of the mouth: 8.1 cm.
Diameter of the base: 9.9 cm.
Height: 27.8 cm.

صفحهٔ ۱۱۴
نیمهٔ راست:
شکل: تنگ مخروطی
جنس: سنگ صابونی
موضوع: شش ردیف عقرب
قطر دهانه: ۸/۱ سانتیمتر
قطر کف:۹/۹ سانتیمتر
بلندی: ۲۷/۸ سانتیمتر

Page 115
Upper left:
Shape: globular jar
Material: stone
Subject: two rows of rosettes
Diameter of the mouth: 7.7 cm.
Diameter of the base: 4.3 cm.
Height: 7.5 cm.

صفحهٔ ۱۱۵
ردیف بالا، چپ:
شکل: کوزهٔ کوچک
جنس: سنگ صابونی
موضوع: دو ردیف گل شش پر
قطر دهانه: ۷/۷ سانتیمتر
قطر کف:۴/۳ سانتیمتر
بلندی: ۷/۵ سانتیمتر

Page 115
Upper right:
Shape: small jar
Material: stone
Subject: two horizontal rows of intertwined snake type motif
Diameter of the mouth: 5.9 cm.
Height: 8.5 cm.

صفحهٔ ۱۱۵
ردیف بالا، راست:
شکل: کوزهٔ کوچک
جنس: سنگ صابونی
موضوع: دو ردیف مارپیچ
قطر دهانه: ۵/۹ سانتیمتر
بلندی: ۸/۵ سانتیمتر

Page 115
Lower left:
Shape: cylindrical vase
Material: stone
Subject: one horizontal row of scorpions
Diameter of the mouth: 8.3 cm.
Height: 5.3 cm.

صفحهٔ ۱۱۵
ردیف پایین چپ:
شکل: ظرف استوانه ای
جنس: سنگ صابونی
موضوع: یک ردیف عقرب
قطر دهانه: ۸/۳ سانتیمتر
بلندی: ۵/۳ سانتیمتر

Page 115
Lower right:
Shape: cylindrical vase
Material: stone
Subject: alternative horizontal rows of scorpions and cable design
Diameter of the mouth: 15.4 cm.
Diameter of the base: 15.4 cm.
Height: 13.8 cm.

صفحهٔ ۱۱۵
ردیف پایین راست:
شکل: ظرف استوانه ای
جنس: سنگ صابونی
موضوع: ردیف یک در میان عقرب و مارپیچ
قطر دهانه و کف: ۱۵/۴ سانتیمتر
بلندی: ۱۳/۸ سانتیمتر

Page 116
Upper left:
Shape: conical vase
Material: stone
Subject: three rows of scale of the fish
Diameter of the mouth: 5.7 cm.
Height: 9.3 cm.

صفحهٔ ۱۱۶
ردیف بالا، چپ:
شکل: تنگ مخروطی
جنس: سنگ صابونی
موضوع: طرح فلس ماهی
قطر دهانه: ۵/۷ سانتیمتر
بلندی: ۹/۳ سانتیمتر

Page 116
Right:
Shape: conical vase
Material: stone
Subject: alternative horizontal rows of brick work and triangles
Diameter of the mouth: 9 cm.
Diameter of the base: 9.8 cm.
Height: 11.3 cm.

صفحهٔ ۱۱۶
ردیف راست:
شکل: تنگ مخروطی
جنس: سنگ صابونی
موضوع: طرح هندسی آجری و مثلثها
قطر دهانه: ۹ سانتیمتر
قطر کف: ۹/۸ سانتیمتر
بلندی: ۱۱/۳ سانتیمتر

Page 116
Lower left:
Shape: small conical vase
Material: stone
Subject: alternative horizontal rows of brick work and triangles
Diameter of the mouth: 5.1 cm.
Height: 5.7 cm.

صفحهٔ ۱۱۶
ردیف پایین چپ:
شکل: تنگ مخروطی کوچک
جنس: سنگ صابونی
موضوع: طرح هندسی آجری و مثلثها
قطر دهانه: ۵/۱ سانتیمتر
بلندی: ۵/۷ سانتیمتر

Page 117
Upper row:
Shape: small jar
Material: stone
Subject: braiding design
Diameter of the mouth: 5.7 cm.
Height: 9.4 cm.

صفحهٔ ۱۱۷
ردیف بالا:
شکل: کوزهٔ کوچک
جنس: سنگ صابونی
موضوع: طرح گیس باف
قطر دهانه: ۵/۷ سانتیمتر
بلندی: ۹/۴ سانتیمتر

Page 117
Lower row:
Shape: small bowl
Material: stone
Subject: pannier design
Diameter of the mouth: 9.6 cm.
Diameter of the base: 5.6 cm.
Height: 5.5 cm.

صفحهٔ ۱۱۷
ردیف پایین:
شکل: کاسه
جنس: سنگ صابونی
موضوع: طرح سبد
قطر دهانه: ۹/۶ سانتیمتر
قطر کف: ۵/۶ سانتیمتر
بلندی: ۵/۵ سانتیمتر

Page 118
Upper left:
Shape: conical vase
Material: stone
Subject: braiding design
Diameter of the mouth: 4.6 cm.
Diameter of the base: 6.1 cm.
Height: 9.3 cm.

صفحهٔ ۱۱۸
ردیف بالا، چپ:
شکل: تنگ مخروطی
جنس: سنگ صابونی
موضوع: طرح گیس باف
قطر دهانه: ۴/۶ سانتیمتر
قطر کف: ۶/۱ سانتیمتر
بلندی: ۹/۳ سانتیمتر

Page 118
Upper right:
Shape: conical vase
Material: stone
Subject: braiding design
Diameter of the mouth: 2.8 cm.
Diameter of the base: 3.9 cm.
Height: 6.9 cm.

صفحهٔ ۱۱۸
ردیف بالا، راست:
شکل: تنگ مخروطی
جنس: سنگ صابونی
موضوع: طرح گیس باف
قطر دهانه: ۲/۸ سانتیمتر
قطر کف: ۳/۹ سانتیمتر
بلندی: ۶/۹ سانتیمتر

Page 118
Lower row:
Shape: conical vase
Material: stone
Subject: two date palms
Diameter of the mouth: 5.4 cm.
Diameter of the base: 6 cm.
Height: 9.4 cm.

صفحهٔ ۱۱۸
ردیف پایین:
شکل: تنگ مخروطی
جنس: سنگ صابونی
موضوع: دو نخل
قطر دهانه: ۵/۴ سانتیمتر
قطر کف: ۶ سانتیمتر
بلندی: ۹/۴ سانتیمتر

Page 119
Upper left:
Shape: cup
Material: stone
Subject: horizontal row of inlaid lozenges
Diameter of the mouth: 5.4 cm.
Height: 5.3 cm.

صفحهٔ ۱۱۹
ردیف بالا، چپ:
شکل: گیلاس
جنس: سنگ صابونی
موضوع: لوزیهای مرصع
قطر دهانه: ۵/۴ سانتیمتر
بلندی: ۵/۳ سانتیمتر

Page 119
Right:
Shape: globular jar made of two pieces
Material: stone
Subject: geometric inlaid design
Diameter of the mouth: 6.7 cm.
Height: 14.5 cm.

صفحهٔ ۱۱۹
ردیف راست:
شکل: کوزهٔ دو تکه ای
جنس: سنگ صابونی
موضوع: ردیف لوزیها و چلیپاهای مرصع
قطر دهانه: ۶/۷ سانتیمتر
بلندی: ۱۴/۵ سانتیمتر

Page 119
Lower left:
Shape: conical vase
Material: stone
Subject: covered with small inlaid triangles
Diameter of the mouth: 7.3 cm.
Height: 20.3 cm.

صفحهٔ ۱۱۹
ردیف پایین چپ:
شکل: تنگ مخروطی بلند
جنس: سنگ صابونی
موضوع: مثلثهای کوچک مرصع
قطر دهانه: ۷/۳ سانتیمتر
بلندی: ۲۰/۳ سانتیمتر

Page 120
Upper left:
Shape: conical vase
Material: stone
Subject: a serpent wrapped around the vase
Diameter of the mouth: 4.5 cm.
Height: 8.8 cm.

صفحهٔ ۱۲۰
ردیف بالا، چپ و وسط:
شکل: تنگ مخروطی
جنس: سنگ صابونی
موضوع: ماری پیچیده به دور ظرف
قطر دهانه: ۴/۵ سانتیمتر
بلندی: ۸/۸ سانتیمتر

Page 120
Upper right:
Shape: conical object possibly for cosmetic
Material: stone
Subject: horizontal rows of geometric designs
Diameter of the base: 3.1 cm.
Height: 16.6cm.

صفحهٔ ۱۲۰
ردیف بالا، راست:
شکل: شیء مخروطی به احتمال سرمه دان
جنس: سنگ صابونی
موضوع: تزیین هندسی
قطر کف: ۳/۱ سانتیمتر
بلندی: ۱۶/۶ سانتیمتر

Page 120
Lower left:
Shape: pyramidal container possibly for cosmetic
Material: stone
Subject: geometric design
Diameter of the mouth: 2.3 cm.
Diameter of the base: 2.3x2.3 cm.
Height: 5.6 cm.

صفحهٔ ۱۲۰
ردیف پایین چپ:
شکل: به احتمال سرمه دان با مقطع چهارگوش
جنس: سنگ صابونی
موضوع: سه دایره در هر ضلع
قطر دهانه: ۲/۳ سانتیمتر
ابعاد کف: ۲/۳×۲/۳ سانتیمتر
بلندی: ۵/۶ سانتیمتر

Page 120
Lower middle:
Shape: cross shape object possibly a game piece
Material: stone
Subject: cable design
Length: 37.4 cm.
Width: 5.7 and 11.4 cm.
Thickness: 1.7 cm.

صفحهٔ ۱۲۰
ردیف پایین، وسط:
شکل: به احتمال وسیله ای برای بازی
جنس: سنگ صابونی
موضوع: طرح مارپیچ
بلندی: ۳۷/۴ سانتیمتر
عرض: ۱۱/۴ و ۵/۷ سانتیمتر
ضخامت: ۱/۷ سانتیمتر

Page 120
Lower right:
Shape: globular jar
Material: stone
Subject: cable and braiding design
Diameter of the mouth: 5 cm.
Height: 8 cm.

صفحهٔ ۱۲۰
ردیف پایین، راست:
شکل: کوزه
جنس: سنگ صابونی
موضوع: تزیین مارپیچ و جناقی
قطر دهانه: ۵ سانتیمتر
بلندی: ۸ سانتیمتر

Page 121
Upper left:
Shape: two joined bowls
Material: stone
Subject: plain
Diameter of the mouth: 6.6 cm.
Diameter of the base: 3.1 cm.
Height: 3.4 cm.

صفحهٔ ۱۲۱
ردیف بالا، چپ:
شکل: کاسه توأمان
جنس: سنگ صابونی
موضوع: ساده
قطر دهانه: ۶/۶ سانتیمتر
قطر کف:۳/۱ سانتیمتر
بلندی: ۳/۴ سانتیمتر

Page 121
Upper right:
Shape: cylindrical tall jar
Material: stone
Subject: plain
Diameter of the mouth: 4.6 cm.
Diameter of the base: 4.6 cm.
Height: 10.2 cm.

صفحهٔ ۱۲۱
ردیف بالا، راست:
شکل: ظرف استوانه ای بلند
جنس: سنگ صابونی
موضوع: ساده
قطر دهانه: ۴/۶ سانتیمتر
قطر کف:۴/۶ سانتیمتر
بلندی: ۱۰/۲ سانتیمتر

Page 121
Middle left:
Shape: small bowl
Material: stone
Subject: plain
Diameter of the mouth: 10.8 cm.
Diameter of the base: 4.3 cm.
Height: 4.2 cm.

صفحهٔ ۱۲۱
ردیف وسط، چپ:
شکل: کاسهٔ کوچک
جنس: سنگ صابونی
موضوع: ساده
قطر دهانه: ۱۰/۸ سانتیمتر
قطر کف: ۴/۳ سانتیمتر
بلندی: ۴/۲ سانتیمتر

Page 121
Middle right:
Shape: small jar
Material: stone
Subject: plain
Diameter of the mouth: 5.3 cm.
Diameter of the base: 4.5 cm.
Height: 12.9 cm.

صفحهٔ ۱۲۱
ردیف وسط، راست:
شکل: تنگ مخروطی کوچک
جنس: سنگ صابونی
موضوع: ساده
قطر دهانه: ۵/۳ سانتیمتر
قطر کف: ۴/۵ سانتیمتر
بلندی: ۱۲/۹ سانتیمتر

Page 121
Lower left:
Shape: bowl
Material: stone
Subject: simple wavy line
Diameter of the mouth: 7.6 cm.
Diameter of the base: 2.6 cm.
Height: 5.1 cm.

صفحهٔ ۱۲۱
ردیف پایین، چپ:
شکل: پیاله
جنس: سنگ صابونی
موضوع: خط زیگزاگی کنده
قطر دهانه: ۷/۶ سانتیمتر
قطر کف: ۲/۶ سانتیمتر
بلندی: ۵/۱ سانتیمتر

Page 121
Lower right:
Shape: bowl
Material: stone
Subject: plain
Diameter of the mouth: 14.2 cm.
Diameter of the base: 5.2 cm.
Height: 5.8 cm.

صفحهٔ ۱۲۱
ردیف پایین، راست:
شکل: کاسه
جنس: سنگ صابونی
موضوع: ساده
قطر دهانه: ۱۴/۲ سانتیمتر
قطر کف: ۵/۲ سانتیمتر
بلندی: ۵/۸ سانتیمتر

Page 122
Upper left:
Shape: cup
Material: stone
Subject: plain
Diameter of the mouth: 7.2 cm.
Height: 9 cm.

صفحهٔ ۱۲۲
ردیف بالا، چپ:
شکل: گیلاس
جنس: سنگ صابونی
موضوع: ساده
قطر دهانه: ۷/۲ سانتیمتر
بلندی: ۹ سانتیمتر

Page 122
Upper right:
Shape: cup
Material: stone
Subject: plain
Diameter of the mouth: 7.8 cm.
Diameter of the base: 6.3 cm.
Height: 10.5 cm.

صفحهٔ ۱۲۲
ردیف بالا، راست:
شکل: گیلاس
جنس: سنگ صابونی
موضوع: ساده
قطر دهانه: ۷/۸ سانتیمتر
قطر کف: ۶/۳ سانتیمتر
بلندی: ۱۰/۵ سانتیمتر

Page 122
Middle row:
Shape: small bowl
Material: stone
Subject: plain
Diameter of the mouth: 8 cm.
Diameter of the base: 3.3 cm.
Height: 6.4 cm.

صفحهٔ ۱۲۲
ردیف وسط:
شکل: کاسهٔ کوچک
جنس: سنگ صابونی
موضوع: ساده
قطر دهانه: ۸ سانتیمتر
قطر کف: ۳/۳ سانتیمتر
بلندی: ۶/۴ سانتیمتر

Page 122
Lower left:
Shape: bowl
Material: stone
Subject: plain
Diameter of the mouth: 12.7 cm.
Diameter of the base: 6 cm.
Height: 11.9 cm.

صفحهٔ ۱۲۲
ردیف پایین، چپ:
شکل: کاسه
جنس: سنگ صابونی
موضوع: ساده
قطر دهانه : ۱۲/۷ سانتیمتر
قطر کف: ۶ سانتیمتر
بلندی: ۱۱/۹ سانتیمتر

Page 122
Lower right:
Shape: bowl
Material: stone
Subject: plain
Diameter of the mouth: 11.3 cm.
Diameter of the base: 5.2 cm.
Height: 8.2 cm.

صفحهٔ ۱۲۲
ردیف پایین، راست:
شکل: کاسه
جنس: سنگ صابونی
موضوع: ساده
قطر دهانه : ۱۱/۳ سانتیمتر
قطر کف: ۵/۲ سانتیمتر
بلندی: ۸/۲ سانتیمتر

Page 123
Shape: hand bag
Material: stone
Subject: confronted intertwined serpents
Height: 25 cm.
Width: 28 cm.
Thickness: 3 cm.

صفحهٔ ۱۲۳
شکل: مانند به کیف
جنس: سنگ صابونی
موضوع: دو مار رو در رو
بلندی: ۲۵ سانتیمتر
عرض: ۲۸ سانتیمتر
ضخامت: ۳ سانتیمتر

Page 124
Shape: hand bag
Material: stone
Subject: confronted intertwined serpents
Height: 15 cm.
Width: 22 cm.
Thickness: 1.5 cm.

صفحهٔ ۱۲۴
شکل: مانند به کیف
جنس: سنگ صابونی
موضوع: دو مار رو در رو
بلندی: ۱۵ سانتیمتر
عرض: ۲۲ سانتیمتر
ضخامت: ۱/۵ سانتیمتر

Page 125
Shape: hand bag
Material: stone
Subject: confronted bulls with intertwined beard and confronted seated lions flanking a tree
Height including handle: 23.8 cm.
Width: 25 cm.
Thickness of the handle: 3.1 cm.
Thickness at the base: 3.1 cm.

صفحهٔ ۱۲۵
شکل: مانند به کیف
جنس: سنگ صابونی
موضوع: دو گاو با ریشهای در هم بافته در یک سو و دو شیر در دو سوی درختی در سوی دیگر
بلندی با دسته: ۲۳/۸ سانتیمتر
عرض: ۲۵ سانتیمتر
قطر دسته: ۳/۱ سانتیمتر
ضخامت بدنه: ۳/۱ سانتیمتر

Page 126
Shape: hand bag
Material: stone
Subject: confronted scorpion-men
and an eagle holding a serpent in each claws
Height including handle: 20.3 cm.
Width: 24 cm.
Thickness of the handle: 3.6 cm.
Thickness at the base: 4.8 cm.

صفحهٔ ۱۲۶
شکل: مانند به کیف
جنس: سنگ صابونی
موضوع: دو عقرب - انسان در یک سو و
رو یا رویی عقاب و مارها در سوی دیگر
بلندی با دسته: ۲۰/۳ سانتیمتر
عرض: ۲۴ سانتیمتر
قطر دسته: ۳/۶ سانتیمتر
ضخامت بدنه: ۴/۸ سانتیمتر

Page 127
Shape: hand bag
Material: stone
Subject: three palm trees on one side and rows
of scorpions on the other
Height including handle: 18.3 cm.
Dimension of the bag itself: 18.5x9.5 cm.
Thickness of the handle: 3 cm.
Thickness at the base: 3.2 cm.

صفحهٔ ۱۲۷
شکل: مانند به کیف
جنس: سنگ صابونی
موضوع: سه نخل در یک سو و عقربها در سوی دیگر
بلندی با دسته: ۱۸/۳ سانتیمتر
طول کیف: ۱۸/۵ سانتیمتر
عرض کیف: ۹/۵ سانتیمتر
قطر دسته: ۳ سانتیمتر
ضخامت بدنه: ۳ سانتیمتر

Page 128
Shape: hand bag
Material: stone
Subject: three palm trees on one side and
matting on the other
Height including handle: 14.6 cm.
Dimension of the bag itself: 12.9x7.9 cm.
Thickness of the handle: 2.1 cm.
Thickness at the base: 2.3 cm.

صفحهٔ ۱۲۸
شکل: مانند به کیف
جنس: سنگ صابونی
موضوع: سه نخل در یک سو و طرح بوریا در سوی دیگر
بلندی با دسته: ۱۴/۶ سانتیمتر
طول کیف: ۱۲/۹ سانتیمتر
عرض کیف: ۷/۹ سانتیمتر
قطر دسته: ۲/۱ سانتیمتر
ضخامت بدنه: ۲/۳ سانتیمتر

Page 129
Shape: hand bag
Material: stone
Subject: architectural representation
Height including handle: 19.4 cm.
Dimension of the bag itself: 19.5x9.2 cm.
Thickness of the handle: 3.1 cm.
Thickness at the base: 4 cm.

صفحهٔ ۱۲۹
شکل: مانند به کیف
جنس: سنگ صابونی
موضوع: نمایش معماری
بلندی با دسته: ۱۹/۴ سانتیمتر
طول کیف: ۱۹/۵ سانتیمتر
عرض کیف: ۹/۲ سانتیمتر
قطر دسته: ۳/۱ سانتیمتر
ضخامت بدنه: ۴ سانتیمتر

Page 130
Shape: statue
Material: stone
Subject: an eagle
Height: 35 cm.
Width: 16.5 cm.

صفحهٔ ۱۳۰
شکل: پیکره
جنس: سنگ صابونی
موضوع: عقاب
طول: ۳۵ سانتیمتر
عرض: ۱۶/۵ سانتیمتر

Page 131
Shape: statue
Material: stone
Subject: an eagle
Height: 41 cm.
Width: 16.5 cm.

صفحهٔ ۱۳۱
شکل: پیکره
جنس: سنگ صابونی
موضوع: عقاب با چشم سنگ نشانده
طول: ۴۱ سانتیمتر
عرض: ۱۶/۵ سانتیمتر

Page 132
Shape: statue
Material: stone
Subject: an eagle
Height: 38 cm.
Width: 17.7 cm.

صفحهٔ ۱۳۲
شکل: پیکره
جنس: سنگ صابونی
موضوع: عقاب
طول: ۳۸ سانتیمتر
عرض: ۱۷/۷ سانتیمتر

Page 133
Shape: statue
Material: stone
Subject: a double-headed eagle
Height: 25.5 cm.
Width: 13 cm.

صفحهٔ ۱۳۳
شکل: پیکره
جنس: سنگ صابونی
موضوع: عقاب دو سر
طول: ۲۵/۵ سانتیمتر
عرض: ۱۳ سانتیمتر

Page 134
Shape: statue
Material: stone
Subject: a sitting ram with inlaid eyes
Length: 13 cm.
Width: 3 cm.
Thickness: 4.3 cm.

صفحهٔ ۱۳۴
شکل: پیکره
جنس: سنگ صابونی
موضوع: قوچ نشسته با چشم سنگ نشانده
طول: ۱۳ سانتیمتر
عرض: ۳ سانتیمتر
ضخامت: ۴/۳ سانتیمتر

Page 135
Shape: statue
Material: stone
Subject: a scorpion-man
Length: 27 cm.
Width: 14 cm.

صفحهٔ ۱۳۵
شکل: پیکره
جنس: سنگ صابونی
موضوع: عقرب - انسان
طول: ۲۷ سانتیمتر
عرض: ۱۴ سانتیمتر

Page 136
Shape: statue
Material: stone
Subject: a scorpion
Length: 28 cm.
Width: 20 cm.

صفحهٔ ۱۳۶
شکل: پیکره
جنس: سنگ صابونی
موضوع: عقرب
طول: ۲۸ سانتیمتر
عرض: ۲۰ سانتیمتر

Page 137
Shape: statue
Material: stone
Subject: torso of a man
Height: 10.5 cm.
Width: 11 cm.

صفحهٔ ۱۳۷
شکل: پیکره
جنس: گل پخته
موضوع: تندیس مرد
طول: ۱۰/۵ سانتیمتر
عرض: ۱۱ سانتیمتر

Page 138
Shape: statue
Material: baked clay
Subject: torso of a man
Height: 10.5 cm.
Width: 11 cm.

صفحهٔ ۱۳۸
شکل: پیکره
جنس: گل پخته
موضوع: تندیس مرد
طول: ۱۰/۵ سانتیمتر
عرض: ۱۱ سانتیمتر

Page 139
Shape: statuette
Material: stone
Subject: a man with scorpion arms
Height: 10.6 cm.
Width: 6 cm.

صفحهٔ ۱۳۹
شکل: پیکرک
جنس: سنگ صابونی
موضوع: انسان با بدن فلسی و
بازوان به شکل عقرب
طول: ۱۰/۶ سانتیمتر
عرض: ۶ سانتیمتر

Page 140
Upper row:
Shape: stand
Material: stone
Subject: architectural representation
Diameter of the mouth of the jar: 3.3 cm.
Entire height: 13 cm.
Length of the base: 4.5 cm.
Width of the base: 3.2 cm.

صفحهٔ ۱۴۰
ردیف بالا:
شکل: چهارپایه و کوزه ای بر بالای آن
جنس: سنگ صابونی
موضوع: نمایش معماری
قطر دهانهٔ کوزه: ۳/۳ سانتیمتر
بلندی شی: ۱۳ سانتیمتر
طول مقطع: ۴/۵ سانتیمتر
عرض مقطع: ۳/۲ سانتیمتر

Page 140
Lower row:
Shape: conical vase
Material: stone
Subject: plain
Diameter of the mouth: 9.8 cm.
Diameter of the base: 2.8 cm.
Height: 19.7 cm.
Thickness: 0.3

صفحهٔ ۱۴۰
ردیف پایین:
شکل: ظرف مخروطی
جنس: سنگ صابونی
موضوع: ساده
قطر دهانه: ۹/۸ سانتیمتر
قطر کف: ۲/۸ سانتیمتر
بلندی: ۱۹/۷ سانتیمتر
ضخامت: ۰/۳ سانتیمتر

Page 141
Shape: cylindrical object possibly for cosmatic
Material: stone
Subject: head of a lion
Diameter of the mouth: 2.5 cm.
Height: 10.2 cm.
Thickness of the animal`s head: 2.1 cm.

صفحهٔ ۱۴۱
شکل: به احتمال سرمه دان
جنس: سنگ صابونی
موضوع: انتها به شکل سر شیر
قطر دهانه: ۲/۵ سانتیمتر
بلندی: ۱۰/۲ سانتیمتر
قطر سر جانور: ۲/۱ سانتیمتر

Page 142
Shape: box
Material: stone
Subject: guilloche design
Measurement of the box: 5.6x4.8x6.2 cm.
Measurement of the cover: 5.9x5x1.8 cm.

صفحهٔ ۱۴۲
شکل: صندوقچه
جنس: سنگ صابونی
موضوع: تزیین کابلی
بلندی صندوقچه: ۶/۲ سانتیمتر
طول: ۵/۶ سانتیمتر
عرض: ۴/۸ سانتیمتر
ابعاد در صندوقچه: ۵/۹×۵×۱/۸ سانتیمتر

Page 143
Shape: box
Material: stone
Subject: guilloche design
Measurement of the box: 5.5x4x2.8 cm.

صفحهٔ ۱۴۳
شکل: صندوقچه
جنس: سنگ صابونی
موضوع: تزیین هندسی
بلندی صندوقچه: ۲/۸ سانتیمتر
طول: ۵/۵ سانتیمتر
عرض: ۴ سانتیمتر

Page 144
Upper left:
Shape: cylindrical vase
Material: marble
Subject: plain
Diameter of the mouth: 9.1 cm.
Diameter of the base: 9.5 cm.
Height: 13.1 cm.

صفحهٔ ۱۴۴
ردیف بالا و وسط، چپ:
شکل: ظرف استوانه ای
جنس: سنگ مرمر
موضوع: ساده
قطر دهانه: ۹/۱ سانتیمتر
قطر کف: ۹/۵ سانتیمتر
بلندی: ۱۳/۱ سانتیمتر

Page 144
Upper right:
Shape: cylindrical vase
Material: marble
Subject: plain
Diameter of the mouth: 9.1 cm.
Diameter of the base: 8.9 cm.
Height: 7 cm.

صفحهٔ ۱۴۴
ردیف بالا و وسط، راست:
شکل: ظرف استوانه ای
جنس: سنگ مرمر
موضوع: ساده
قطر دهانه:۹/۱ سانتیمتر
قطر کف: ۸/۹ سانتیمتر
بلندی: ۷ سانتیمتر

Page 144
Lower left:
Shape: small jar
Material: marble
Subject: plain
Diameter of the mouth: 8.6 cm.
Diameter of the base: 6.3 cm.
Height: 11.7 cm.

صفحهٔ ۱۴۴
ردیف پایین، چپ:
شکل: کوزهٔ کوچک
جنس: سنگ مرمر
موضوع: ساده
قطر دهانه: ۸/۶ سانتیمتر
قطر کف: ۶/۳ سانتیمتر
بلندی: ۱۱/۷ سانتیمتر

Page 144
Lower right:
Shape: cylindrical vase
Material: marble
Subject: plain
Diameter of the mouth: 11.2 cm.
Diameter of the base: 10.7 cm.
Height: 10.4 cm.

صفحهٔ ۱۴۴
ردیف پایین، راست:
شکل: ظرف استوانه ای
جنس: سنگ مرمر
موضوع: ساده
قطر دهانه: ۱۱/۲ سانتیمتر
قطر کف: ۱۰/۷ سانتیمتر
بلندی: ۱۰/۴ سانتیمتر

Page 145
Upper row:
Shape: cylindrical vase
Material: marble
Subject: plain
Diameter of the mouth: 11.2 cm.
Diameter of the base: 11 cm.
Height: 15.5 cm.

صفحهٔ ۱۴۵
ردیف بالا :
شکل: ظرف استوانه ای
جنس: سنگ مرمر
موضوع: ساده
قطر دهانه: ۱۱/۲ سانتیمتر
قطر کف: ۱۱ سانتیمتر
بلندی: ۱۵/۵ سانتیمتر

Page 145
Middle row:
Shape: bowl
Material: marble
Subject: plain
Diameter of the mouth: 14.2 cm.
Diameter of the base: 5.8 cm.
Height: 8.5 cm.

صفحهٔ ۱۴۵
ردیف وسط:
شکل: کاسه
جنس: سنگ مرمر
موضوع: ساده
قطر دهانه: ۱۴/۲ سانتیمتر
قطر کف: ۵/۸ سانتیمتر
بلندی: ۸/۵ سانتیمتر

Page 145
Lower left:
Shape: cylindrical vase
Material: marble
Subject: plain
Diameter of the mouth: 11.2 cm.
Diameter of the base: 10.7 cm.
Height: 10.4 cm.

صفحهٔ ۱۴۵
ردیف پایین، چپ:
شکل: ظرف استوانه ای
جنس: سنگ مرمر
موضوع: ساده
قطر دهانه: ۱۱/۲ سانتیمتر
قطر کف: ۱۰/۷ سانتیمتر
بلندی: ۱۰/۴ سانتیمتر

Page 145
Lower right:
Shape: cylindrical vase
Material: marble
Subject: plain
Diameter of the mouth: 6.7 cm.
Diameter of the base: 6.7 cm.
Height: 4.5 cm.

صفحهٔ ۱۴۵
ردیف پایین، راست:
شکل: ظرف استوانه ای
جنس: سنگ مرمر
موضوع: ساده
قطر دهانه : ۶/۷ سانتیمتر
قطر کف: ۶/۷ سانتیمتر
بلندی: ۴/۵ سانتیمتر

Page 146
Upper left:
Shape: bowl
Material: marble
Subject: plain
Diameter of the mouth: 7.7 cm.
Height: 5.6 cm.

صفحهٔ ۱۴۶
ردیف بالا، چپ:
شکل: پیاله با شانه زاویه دار
جنس: سنگ مرمر
موضوع: ساده
قطر دهانه : ۷/۷ سانتیمتر
بلندی: ۵/۶ سانتیمتر

Page 146
Upper right:
Shape: cylindrical vase
Material: marble
Subject: plain
Diameter of the mouth: 11.2 cm.
Height: 15.5 cm.

صفحهٔ ۱۴۶
ردیف بالا، راست:
شکل: ظرف استوانه ای
جنس: سنگ مرمر
موضوع: ساده
بلندی: ۱۱/۲ سانتیمتر
عرض: ۱۵/۵ سانتیمتر

Page 146
Lower left:
Shape: bottle, square in section
Material: marble
Subject: plain
Diameter of the mouth: 12.2 cm.
Height: 22.5 cm.

صفحهٔ ۱۴۶
ردیف پایین، چپ:
شکل: بطری با مقطع چهارگوش
جنس: سنگ مرمر
موضوع: ساده
قطر دهانه: ۱۲/۲ سانتیمتر
بلندی: ۲۲/۵ سانتیمتر

Page 146
Lower right:
Shape: small container for cosmetic
Material: marble
Subject: plain
Dimension of the base: 4.5x4.3 cm.
Height: 15.4 cm.

صفحهٔ ۱۴۶
ردیف پایین، راست:
جنس: سنگ صابونی
شکل: سرمه دان
جنس: سنگ مرمر
موضوع: ساده
ابعاد کف: ۴/۳×۴/۵ سانتیمتر
بلندی: ۱۵/۴ سانتیمتر

Page 147
Upper row:
Shape: statuette
Material: marble
Subject: human
Height: 16.5 cm.
Width at the shoulders: 7.2 cm.
Width at the base: 4.9 cm.

صفحهٔ ۱۴۷
ردیف بالا:
شکل: پیکرک انسان
جنس: سنگ مرمر
موضوع: ساده
طول: ۱۶/۵ سانتیمتر
عرض شانه: ۷/۲ سانتیمتر
عرض بدن: ۴/۹ سانتیمتر

Page 147
Lower row:
Shape: statuette
Material: marble
Subject: animal head
Height: 8.2 cm.
Width: 5.6 cm.

صفحهٔ ۱۴۷
ردیف پایین:
شکل: سر جانوری شبیه میمون
جنس: سنگ مرمر
موضوع: ساده
بلندی: ۸/۲ سانتیمتر
عرض: ۵/۶ سانتیمتر

Page 148
Upper left:
Shape: cylinder seal
Material: marble
Subject: geometric
Length: 3 cm.
Diameter: 2.5 cm.

صفحهٔ ۱۴۸
ردیف بالا، چپ:
شکل: مهر استوانه ای
جنس: سنگ مرمر
موضوع: نقش هندسی
طول: ۳ سانتیمتر
قطر: ۲/۵ سانتیمتر

Page 148
Upper right:
Shape: cylinder seal
Material: marble
Subject: geometric
Length: 3 cm.
Diameter: 2.5 cm.

صفحهٔ ۱۴۸
ردیف بالا، راست:
شکل: مهر استوانه ای
جنس: سنگ مرمر
موضوع: نقش هندسی
طول: ۳ سانتیمتر
قطر: ۲/۵ سانتیمتر

Page 148
Middle left:
Shape: an ornamental bead
Material: marble
Subject: plain
Length: 2 cm.
Width: 2 cm.

صفحهٔ ۱۴۸
ردیف وسط، چپ:
شکل: مهرهٔ چهارگوش کنگره دار
جنس: سنگ مرمر
موضوع: ساده
طول: ۲ سانتیمتر
قطر: ۲ سانتیمتر

Page 148
Middle upper right:
Shape: cylinder seal
Material: marble
Subject: human figure
Length: 3.1 cm.
Diameter: 1 cm.

صفحهٔ ۱۴۸
ردیف وسط، راست بالا:
شکل: مهر استوانه ای
جنس: سنگ مرمر
موضوع: نقش انسان
طول: ۳/۱ سانتیمتر
قطر: ۱ سانتیمتر

Page 148
Middle lower right:
Shape: bead
Material: marble
Subject: plain
Length: 1.6 cm.
Diameter: 1.2 cm.

صفحهٔ ۱۴۸
ردیف وسط، راست پایین:
شکل: مهرهٔ بشکه ای شکل
جنس: سنگ مرمر
موضوع: ساده
طول: ۱/۶ سانتیمتر
قطر: ۱/۲ سانتیمتر

Page 148
Lower row:
Shape: a tiny animal figurine
Material: marble
Subject: plain
Length: 2.6 cm.
Width: 1.6 cm.

صفحهٔ ۱۴۸
ردیف پایین:
شکل: آهوی نشسته
جنس: سنگ مرمر
موضوع: سنگ نشانده در چشم
طول: ۲/۶ سانتیمتر
عرض: ۱/۶ سانتیمتر

Page 149
Upper left:
Shape: animal head
Material: marble
Subject: cow
Height: 2.6 cm.
Width: 2 cm.

صفحهٔ ۱۴۹
ردیف بالا، چپ:
شکل: سر گاو
جنس: سنگ مرمر
موضوع: ساده
طول: ۲/۶ سانتیمتر
قطر: ۲ سانتیمتر

Page 149
Upper right:
Shape: animal head
Material: marble
Subject: cow
Height: 3.2 cm.
Width: 2.4 cm.

صفحهٔ ۱۴۹
ردیف بالا، راست:
شکل: سر گاو
جنس: سنگ مرمر
موضوع: سنگ نشانده در پیشانی
طول: ۳/۲ سانتیمتر
قطر: ۲/۴ سانتیمتر

Page 149
Middle row:
Shape: an insect
Material: marble
Subject: ladybug
Length: 1.8 cm.
Width: 1.2 cm.
Thickness: 0.9 cm.

صفحهٔ ۱۴۹
ردیف وسط :
شکل: کفشدوز
جنس: سنگ مرمر
موضوع: تزیین سنگ نشانده
طول: ۱/۸ سانتیمتر
عرض: ۱/۲ سانتیمتر
ضخامت: ۰/۹ سانتیمتر

Page 149
Lower row:
Shape: a duck
Material: lapis lazuli
Subject: plain
Length: 5.1 cm.
Height: 3.3 cm.
Thickness: 2.7 cm.

صفحهٔ ۱۴۹
ردیف پایین:
شکل: اردک
جنس: سنگ لاجورد
موضوع: ساده
طول: ۵/۱ سانتیمتر
عرض: ۳/۳ سانتیمتر
ضخامت: ۲/۷ سانتیمتر

Page 150
Shape: statuette
Material: bronze
Subject: human
Height: 8.3 cm.

صفحهٔ ۱۵۰
شکل: پیکرک
جنس: مفرغ
موضوع: انسان
طول: ۸/۳ سانتیمتر

Page 151
Left:
Shape: statuette
Material: bronze
Subject: human
Height of the figure: 5.3 cm.
Entire height: 6.3 cm.

صفحهٔ ۱۵۱
سمت چپ:
شکل: پیکرک
جنس: مفرغ
موضوع: انسان نشسته
طول انسان: ۵/۳ سانتیمتر
طول اثر: ۶/۳ سانتیمتر

Page 151
Right:
Shape: statuette
Material: bronze
Subject: human
Height: 13.4 cm.
Width of the shoulders: 2.9cm.
Width of the body: 1.9 cm.

صفحهٔ ۱۵۱
سمت راست:
شکل: پیکره
جنس: مفرغ
موضوع: انسان ایستاده
طول: ۱۳/۴ سانتیمتر
عرض شانه ها: ۲/۹ سانتیمتر
عرض بدن: ۱/۹ سانتیمتر

Page 152
Shape: statuette
Material: bronze
Subject: human
Height: 8.3 cm.

صفحهٔ ۱۵۲
شکل: پیکرک
جنس: مفرغ
موضوع: انسان چمباتمه زده
طول : ۸/۳ سانتیمتر

Page 153
Shape: statue
Material: bronze
Subject: a bull with three faces
Height: 17 cm.

صفحهٔ ۱۵۳
شکل: پیکره
جنس: مفرغ
موضوع: گاو سه صورتی
طول: ۱۷ سانتیمتر

Page 154
Shape: statuette
Material: bronze
Subject: a ram
Height: 9 cm.
Length: 14 cm.

صفحهٔ ۱۵۴
شکل: پیکره
جنس: مفرغ
موضوع: قوچ ایستاده
بلندی: ۹ سانتیمتر
طول: ۱۴ سانتیمتر

Page 155
Upper left:
Shape: pin
Material: bronze
Subject: plain
Height: 31.4 cm.
Width: 0.9 cm.
Width in the middle: 3.4 cm.

صفحهٔ ۱۵۵
ردیف بالا، چپ:
شکل: سنجاق
جنس: مفرغ
موضوع: ساده
طول: ۳۱/۴ سانتیمتر
قطر میله: ۰/۹ سانتیمتر
قطر بخش پیازی: ۳/۴ سانتیمتر

Page 155
Upper middle:
Shape: statuette
Material: bronze
Subject: human
Height: 10.5 cm.
Width: 1.4 cm.

صفحهٔ ۱۵۵
ردیف بالا، وسط:
شکل: پیکره
جنس: مفرغ
موضوع: انسان ایستاده
طول: ۱۰/۵ سانتیمتر
عرض شانه ها: ۱/۴ سانتیمتر

Page 155
Upper right:
Shape: pin
Material: bronze
Subject: plain
Height: 15.6 cm.
Width: 1.8 cm.
Width in the middle: 2.7 cm.

صفحهٔ ۱۵۵
ردیف بالا، راست:
شکل: سنجاق
جنس: مفرغ
موضوع: ساده
طول: ۱۵/۶ سانتیمتر
قطر میله: ۱/۸ سانتیمتر
قطر بخش پیازی: ۲/۷ سانتیمتر

Page 155
Lower row:
Shape: a sitting feline
Material: bronze
Subject: plain
Length: 26 cm.
Width: 1.5 cm.

صفحهٔ ۱۵۵
ردیف پایین:
شکل: پیکره
جنس: مفرغ
موضوع: جانور گربه سان
طول: ۲۶ سانتیمتر
عرض : ۱/۵ سانتیمتر

Page 156
Shape: basin
Material: bronze
Subject: a free-standing eagle in repousse
Diameter of the mouth: 40 cm.
Height: 7 cm.
Thickness: 0.2 cm.

صفحهٔ ۱۵۶
شکل: لگن
جنس: مفرغ
موضوع: تزیین پیکرهٔ عقاب
قطر دهانه: ۴۰ سانتیمتر
بلندی: ۷ سانتیمتر
ضخامت: ۰/۲ سانتیمتر

Page 157
Upper left:
Shape: spouted vessel
Material: bronze
Subject: plain
Diameter of the mouth: 12.7 cm.
Diameter of the base: 11.5 cm.
Height: 11.8 cm.
Length of the spout: 8.5 cm.

صفحهٔ ۱۵۷
ردیف بالا، چپ:
شکل: ظرف آبریزدار
جنس: مفرغ
موضوع: ساده
قطر دهانه: ۱۲/۷ سانتیمتر
قطر کف: ۱۱/۵ سانتیمتر
بلندی: ۱۱/۸ سانتیمتر
طول آبریز: ۸/۵ سانتیمتر

Page 157
Upper right:
Shape: cup
Material: bronze
Subject: plain
Diameter of the mouth: 19.6 cm.
Diameter of the base: 11.8 cm.
Height: 29 cm.

صفحهٔ ۱۵۷
ردیف بالا، راست:
شکل: گیلاس
جنس: مفرغ
موضوع: ساده
قطر دهانه: ۱۹/۶ سانتیمتر
قطر کف: ۱۱/۸ سانتیمتر
بلندی: ۲۹ سانتیمتر

Page 157
Lower left:
Shape: vessel with tall neck
Material: bronze
Subject: plain
Diameter of the mouth: 12.1 cm.
Diameter of the base: 12 cm.
Height: 17.2 cm.

صفحهٔ ۱۵۷
ردیف پایین، چپ:
شکل: ظرف با گردن بلند
جنس: مفرغ
موضوع: ساده
قطر دهانه: ۱۲/۱ سانتیمتر
قطر کف: ۱۲ سانتیمتر
بلندی: ۱۷/۲ سانتیمتر

Page 157
Lower right:
Shape: bowl
Material: bronze
Subject: plain
Diameter of the mouth: 15 cm.
Diameter of the base: 13.5 cm.
Height: 8.3 cm.

صفحهٔ ۱۵۷
ردیف پایین، راست:
شکل: ظرف شبیه لگن
جنس: مفرغ
موضوع: ساده
قطر دهانه: ۱۵ سانتیمتر
قطر کف: ۱۳/۵ سانتیمتر
بلندی: ۸/۳ سانتیمتر

Page 158
Upper rows:
Shape: adze
Material: bronze
Subject: plain
Diameter of the shaft hole: 4.5 cm.
Length: 18.5 cm.
Width: 11 cm.

صفحهٔ ۱۵۸
ردیف بالا:
شکل: تیشه
جنس: مفرغ
موضوع: ساده
قطر سوراخ دسته: ۴/۵ سانتیمتر
طول: ۱۸/۵ سانتیمتر
عرض: ۱۱ سانتیمتر

Page 158
Lower left:
Shape: dagger blade
Material: bronze
Subject: plain
Length: 24.5 cm.
Width: 5.2 cm.
Thickness of blade: 0.8 cm.
Thickness of handle: 0.7 cm.

صفحهٔ ۱۵۸
ردیف پایین:
شکل: خنجر
جنس: مفرغ
موضوع: ساده
طول: ۲۴/۵ سانتیمتر
عرض: ۵/۲ سانتیمتر
ضخامت تیغه: ۰/۸ سانتیمتر
ضخامت دسته: ۰/۷ سانتیمتر

Page 159
Upper row:
Shape: globular jar
Material: red ware
Subject: painted in black
Diameter of the mouth: 5.3 cm.
Height: 8 cm.

صفحهٔ ۱۵۹
ردیف بالا:
شکل: کوزه شکمدار
جنس: سفال قرمز
موضوع: منقوش با سیاه
قطر دهانه: ۵/۳ سانتیمتر
بلندی: ۸ سانتیمتر

Page 159
Middle left:
Shape: spouted tea pot
Material: red ware
Subject: painted in black
Diameter of the mouth: 6.9 cm.
Height: 8.5 cm.

صفحهٔ ۱۵۹
ردیف وسط، چپ:
شکل: قوری
جنس: سفال قرمز
موضوع: منقوش با سیاه
قطر دهانه: ۶/۹ سانتیمتر
بلندی: ۸/۵ سانتیمتر

Page 159
Middle right:
Shape: scorpion shaped tiny bowl
Material: red ware
Subject: plain
Diameter of the mouth: 4 cm.
Height: 4.3 cm.

صفحهٔ ۱۵۹
ردیف وسط، راست:
شکل: پیالهٔ دهان تنگ
جنس: سفال قرمز
موضوع: ساده به شکل عقرب
قطر دهانه: ۴ سانتیمتر
بلندی: ۴/۳ سانتیمتر

Page 159
Lower left:
Shape: globular neck less jar
Material: red ware
Subject: painted in black
Diameter of the mouth: 8 cm.
Height: 10 cm.

صفحهٔ ۱۵۹
ردیف پایین، چپ:
شکل: کوزه شکمدار فاقد گردن
جنس: سفال قرمز
موضوع: منقوش با سیاه
قطر دهانه: ۸ سانتیمتر
بلندی: ۱۰ سانتیمتر

Page 159
Lower right:
Shape: small cup
Material: buff ware
Subject: painted in black
Diameter of the mouth: 7 cm.
Height: 9.3 cm.

صفحهٔ ۱۵۹
ردیف پایین، راست:
شکل: گیلاس
جنس: سفال نخودی
موضوع: منقوش با سیاه
قطر دهانه: ۷ سانتیمتر
بلندی: ۹/۳ سانتیمتر

Page 160
Upper row:
Shape: bowl
Material: buff ware
Subject: painted in black
Diameter of the mouth: 12.8 cm.
Diameter of the base: 4.3 cm.
Height: 5.8 cm.

صفحهٔ ۱۶۰
ردیف بالا:
شکل: کاسه
جنس: سفال نخودی
موضوع: منقوش با سیاه
قطر دهانه: ۱۲/۸ سانتیمتر
قطر کف: ۴/۳ سانتیمتر
بلندی: ۵/۸ سانتیمتر

Page 160
Middle row:
Shape: jar
Material: red ware
Subject: painted in black
Diameter of the mouth: **6.8 cm.**
Height: **11.2 cm.**

صفحهٔ ۱۶۰
ردیف وسط:
شکل: کوزه با شانهٔ زاویه دار
جنس: سفال قرمز
موضوع: منقوش با سیاه
قطر دهانه: ۶/۸ سانتیمتر
بلندی: ۱۱/۲ سانتیمتر

Page 160
Lower row:
Shape: jar
Material: red ware
Subject: painted in black
Diameter of the mouth: **8.5 cm.**
Diameter of the base: **7.3 cm.**
Height: **11.8 cm.**

صفحهٔ ۱۶۰
ردیف پایین:
شکل: کوزهٔ کوچک
جنس: سفال قرمز
موضوع: منقوش با سیاه
قطر دهانه: ۸/۵ سانتیمتر
قطر کف: ۷/۳ سانتیمتر
بلندی: ۱۱/۸ سانتیمتر

Page 161
Upper left:
Shape: deep bowl
Material: buff ware
Subject: painted in black
Diameter of the mouth: **15 cm.**
Height: **15.4 cm.**

صفحهٔ ۱۶۱
ردیف بالا، چپ:
شکل: کاسهٔ گود
جنس: سفال نخودی روشن
موضوع: منقوش با سیاه
قطر دهانه: ۱۵ سانتیمتر
بلندی: ۱۵/۴ سانتیمتر

Page 161
Upper right:
Shape: jar
Material: buff ware
Subject: painted in black
Diameter of the mouth: **7.4 cm.**
Height: **7 cm.**

صفحهٔ ۱۶۱
ردیف بالا، راست:
شکل: کوزهٔ شکمدار
جنس: سفال نخودی
موضوع: منقوش با سیاه
قطر دهانه: ۷/۴ سانتیمتر
بلندی: ۷ سانتیمتر

Page 161
Lower row:
Shape: jar
Material: buff ware
Subject: painted in black
Diameter of the mouth: **9.7 cm.**
Height: **22.5 cm.**

صفحهٔ ۱۶۱
ردیف پایین:
شکل: کوزهٔ بلند
جنس: سفال نخودی
موضوع: منقوش با سیاه
قطر دهانه: ۹/۷ سانتیمتر
بلندی: ۲۲/۵ سانتیمتر

Page 162
Upper left:
Shape: carinated jar
Material: grey ware
Subject: painted in black
Diameter of the mouth: **9.2 cm.**
Height: **10.8 cm.**

صفحهٔ ۱۶۲
ردیف بالا، چپ:
شکل: کوزه با شانهٔ زاویه دار
جنس: سفال خاکستری
موضوع: منقوش با سیاه
قطر دهانه: ۹/۲ سانتیمتر
بلندی: ۱۰/۸ سانتیمتر

Page 162
Upper right:
Shape: globular jar
Material: grey ware
Subject: painted in black
Diameter of the mouth: 6.5 cm.
Height: 11.8 cm.

صفحهٔ ۱۶۲
ردیف بالا، راست:
شکل: کوزهٔ شکمدار
جنس: سفال خاکستری
موضوع: منقوش با سیاه
قطر دهانه: ۶/۵ سانتیمتر
بلندی: ۱۱/۸ سانتیمتر

Page 162
Middle left:
Shape: globular jar
Material: grey ware
Subject: painted in black
Diameter of the mouth: 7.2 cm.
Height: 8.7 cm.

صفحهٔ ۱۶۲
ردیف وسط، چپ:
شکل: کوزهٔ شکمدار
جنس: سفال خاکستری
موضوع: منقوش با سیاه
قطر دهانه: ۷/۲ سانتیمتر
بلندی: ۸/۷ سانتیمتر

Page 162
Lower left:
Shape: globular jar
Material: grey ware
Subject: painted in black
Diameter of the mouth: 8.5 cm.
Height: 9.5 cm.

صفحهٔ ۱۶۲
ردیف پایین، چپ:
شکل: کوزه با شانهٔ زاویه دار
جنس: سفال خاکستری
موضوع: منقوش با سیاه
قطر دهانه: ۸/۵ سانتیمتر
بلندی: ۹/۵ سانتیمتر

Page 162
Lower right:
Shape: globular jar
Material: grey ware
Subject: painted in black
Diameter of the mouth: 7.8 cm.
Height: 11 cm.

صفحهٔ ۱۶۲
ردیف پایین، راست:
شکل: کوزه با شانهٔ زاویه دار
جنس: سفال خاکستری
موضوع: منقوش با سیاه
قطر دهانه: ۷/۸ سانتیمتر
بلندی: ۱۱ سانتیمتر

Page 163
Upper left:
Shape: cup
Material: buff ware
Subject: plain
Diameter of the mouth: 11.5 cm.
Height: 11.7 cm.

صفحهٔ ۱۶۳
ردیف بالا، چپ:
شکل: گیلاس
جنس: سفال نخودی
موضوع: منقوش با سیاه
قطر دهانه: ۱۱/۵ سانتیمتر
بلندی: ۱۱/۷ سانتیمتر

Page 163
Upper right:
Shape: tall neck globular jar
Material: orange ware
Subject: plain
Diameter of the mouth: 6.2 cm.
Height: 12.2 cm.

صفحهٔ ۱۶۳
ردیف بالا، راست
شکل: کوزهٔ شکمدار گردن بلند
جنس: سفال نارنجی
موضوع: ساده
قطر دهانه: ۶/۲ سانتیمتر
بلندی: ۱۲/۲ سانتیمتر

Page 163
Middle left:
Shape: bowl
Material: orange ware
Subject: plain
Diameter of the mouth: 12.3 cm.
Height: 12.7 cm.

صفحهٔ ۱۶۳
ردیف وسط، چپ:
شکل: کاسهٔ گود با بدنهٔ زاویه دار
جنس: سفال نارنجی
موضوع: ساده
قطر دهانه: ۱۲/۳ سانتیمتر
بلندی: ۱۲/۷ سانتیمتر

Page 163
Lower left:
Shape: jar with shoulder
Material: orange ware
Subject: plain
Diameter of the mouth: 5.7 cm.
Height: 12.8 cm.

صفحهٔ ۱۶۳
ردیف پایین، چپ:
شکل: کوزهٔ شانه دار با بدنهٔ عمودی
جنس: سفال نارنجی
موضوع: ساده
قطر دهانه: ۵/۷ سانتیمتر
بلندی: ۱۲/۸ سانتیمتر

Page 163
Lower right:
Shape: tall neck globular jar
Material: orange ware
Subject: painted in black
Diameter of the mouth: 5 cm.
Height: 10.8 cm.

صفحهٔ ۱۶۳
ردیف پایین، راست:
شکل: کوزهٔ شکمدار گردن بلند
جنس: سفال نارنجی
موضوع: منقوش با سیاه
قطر دهانه: ۵ سانتیمتر
بلندی: ۱۰/۸ سانتیمتر

Page 164
Upper left:
Shape: cylindrical bead
Material: lapis lazuli
Subject: plain
Length: 4.1 cm.
Diameter: 1.2 cm.

صفحهٔ ۱۶۴
ردیف بالا، چپ:
شکل: مهرهٔ استوانه‌ای
جنس: سنگ لاجورد
موضوع: ساده
طول: ۴/۱ سانتیمتر
قطر: ۱/۲ سانتیمتر

Page 164
Upper middle:
Shape: rectangular plaque
Material: lapis lazuli
Subject: reticulated
Length: 3.8 cm.
Width: 2.9 cm.
Thickness: 0.5 cm.

صفحهٔ ۱۶۴
ردیف بالا، راست
شکل: صفحهٔ راستگوشه
جنس: سنگ لاجورد
موضوع: مشبک
طول: ۳/۸ سانتیمتر
عرض: ۲/۹ سانتیمتر
ضخامت: ۰/۵ سانتیمتر

Page 164
Upper right:
Shape: pin
Material: bronze with lapis lazuli
Subject: head of a lion
Length: 42 cm.

صفحهٔ ۱۶۴
منتهی الیه راست:
شکل: میلهٔ شبیه سنجاق
جنس: سنگ لاجورد و مفرغ
موضوع: سر سنجاق به شکل سر شیر
طول: ۴۲ سانتیمتر

Page 164
Upper middle left:
Shape: rectangular bead
Material: lapis lazuli
Subject: plain
Length: 3.5 cm.
Width: 2.2 cm.
Thickness: 0.85 cm.

صفحهٔ ۱۶۴
ردیف دوم از بالا، چپ:
شکل: مهرهٔ راستگوشه
جنس: سنگ لاجورد
موضوع: سوراخی در میان
طول: ۳/۵ سانتیمتر
عرض: ۲/۲ سانتیمتر
ضخامت: ۰/۸۵ سانتیمتر

Page 164
Upper middle right (the higher one):
Shape: rectangular plaque
Material: lapis lazuli
Subject: reticulated
Length: 5.3 cm.
Width: 2.5 cm.
Thickness: 1 cm.

صفحهٔ ۱۶۴
ردیف دوم از بالا، راست:
شکل: صفحهٔ راستگوشه
جنس: سنگ لاجورد
موضوع: مشبک
طول: ۵/۳ سانتیمتر
عرض: ۲/۵ سانتیمتر
ضخامت: ۱ سانتیمتر

Page 164
Upper middle right (the lower one):
Shape: rectangular plaque
Material: lapis lazuli
Subject: reticulated
Length: 6.7 cm.
Width: 3.3 cm.
Thickness: 0.5 cm.

صفحهٔ ۱۶۴
ردیف سوم از بالا، راست:
شکل: صفحهٔ راستگوشه
جنس: سنگ لاجورد
موضوع: مشبک
طول: ۶/۷ سانتیمتر
عرض: ۳/۳ سانتیمتر
ضخامت: ۰/۵ سانتیمتر

Page 164
Lower middle left:
Shape: stamp seal
Material: lapis lazuli
Subject: geometric design
Length: 2.8 cm.
Width: 2.3 cm.
Thickness: 0.6 cm.

صفحهٔ ۱۶۴
ردیف دوم از پایین، چپ:
شکل: مهر مسطح راستگوشه
جنس: سنگ لاجورد
موضوع: نقشمایهٔ هندسی
طول: ۲/۸ سانتیمتر
عرض: ۲/۳ سانتیمتر
ضخامت: ۰/۶ سانتیمتر

Page 164
Lower middle (second object from right):
Shape: square flat bead
Material: lapis lazuli
Subject: plain
Length: 0.9 cm.
Width: 0.9 cm.
Thickness: 0.4 cm.

صفحهٔ ۱۶۴
ردیف دوم از پایین، وسط:
شکل: مهرهٔ مسطح چهارگوش
جنس: سنگ لاجورد
موضوع: سوراخی در میان
طول: ۰/۹ سانتیمتر
عرض: ۰/۹ سانتیمتر
ضخامت: ۰/۴ سانتیمتر

Page 164
Lower middle right:
Shape: cruciform flat bead
Material: lapis lazuli
Subject: plain
Length: 1.1 cm.
Width: 0.8 cm.
Thickness: 0.4 cm.

صفحهٔ ۱۶۴
ردیف دوم از پایین، راست:
شکل: مهر مسطح چلیپایی
جنس: سنگ لاجورد
موضوع: ساده
طول: ۱/۱ سانتیمتر
عرض: ۰/۸ سانتیمتر
ضخامت: ۰/۴ سانتیمتر

Page 164
Lower left:
Shape: bead
Material: lapis lazuli
Subject: not recognized
Length: 1.1 cm.
Width: 0.9 cm.
Thickness: 0.6 cm.

صفحهٔ ۱۶۴
ردیف پایین، چپ:
شکل: مهره ای نامشخص
جنس: سنگ لاجورد
موضوع: ساده
طول: ۱/۱ سانتیمتر
عرض: ۰/۹ سانتیمتر
ضخامت: ۰/۶ سانتیمتر

Page 164
Lower middle (second object from right):
Shape: eye shape bead
Material: lapis lazuli
Subject: plain
Length: 0.9 cm.
Width: 0.5 cm.
Thickness: 0.4 cm.

صفحهٔ ۱۶۴
ردیف پایین، وسط:
شکل: مهره ای شبیه چشم
جنس: سنگ لاجورد
موضوع: ساده
طول: ۰/۹ سانتیمتر
عرض: ۰/۵ سانتیمتر
ضخامت: ۰/۴ سانتیمتر

Page 164
Lower right:
Shape: bead
Material: lapis lazuli
Subject: bird
Length: 1.3 cm.
Width: 1.2 cm.
Thickness: 0.4 cm.

صفحهٔ ۱۶۴
ردیف پایین، راست:
شکل: مهره ای به شکل پرنده
جنس: سنگ لاجورد
موضوع: ساده
طول: ۱/۳ سانتیمتر
عرض: ۱/۲ سانتیمتر
ضخامت: ۰/۴ سانتیمتر

Page 165
Upper and middle left:
Shape: two lambs
Material: lapis lazuli
Subject: plain
Length: 5.2 cm.
Height: 3 cm.

صفحهٔ ۱۶۵
ردیف بالا و وسط، چپ:
شکل: دو برهٔ پشت به هم
جنس: سنگ لاجورد
موضوع: ساده
طول: ۵/۲ سانتیمتر
عرض: ۳ سانتیمتر

Page 165
Upper and middle right:
Shape: humped bull
Material: lapis lazuli
Subject: plain
Length: 3 cm.
Height: 3 cm.

صفحهٔ ۱۶۵
ردیف بالا و وسط، راست:
شکل: گاو کوهاندار
جنس: سنگ لاجورد
موضوع: ساده
طول: ۳ سانتیمتر
عرض: ۳ سانتیمتر

Page 165
Lower row:
Shape: lamb
Material: lapis lazuli
Subject: plain
Length: 2 cm.
Height: 2 cm.

صفحهٔ ۱۶۵
ردیف پایین:
شکل: برهٔ کوچک
جنس: سنگ لاجورد
موضوع: ساده
طول: ۲ سانتیمتر
عرض: ۲ سانتیمتر

Page 166
Upper row:
Shape: sitting lion
Material: lapis lazuli
Subject: plain
Length: 7.2 cm.
Width: 2.4 cm.
Height: 4.9 cm.

صفحۀ ۱۶۶
ردیف بالا:
شکل: شیر نشسته
جنس: سنگ لاجورد
موضوع: ساده
طول: ۷/۲ سانتیمتر
عرض: ۲/۴ سانتیمتر
بلندی: ۴/۹ سانتیمتر

Page 166
Upper and middle rows:
Shape: sitting lion
Material: lapis lazuli
Subject: plain
Length: 10.2 cm.
Width: 2.8 cm.
Height: 4.5 cm.

صفحۀ ۱۶۶
ردیف وسط و پایین:
شکل: شیر نشسته
جنس: سنگ لاجورد
موضوع: ساده
طول: ۱۰/۲ سانتیمتر
عرض: ۲/۸ سانتیمتر
بلندی: ۴/۵ سانتیمتر

Page 167
Upper row:
Shape: bird
Material: lapis lazuli
Subject: plain
Length: 5 cm.
Height: 3.8 cm.

صفحۀ ۱۶۷
ردیف بالا:
شکل: پرنده ای ناشناس
جنس: سنگ لاجورد
موضوع: ساده
طول: ۵ سانتیمتر
عرض: ۳/۸ سانتیمتر

Page 167
Middle row:
Shape: sitting lioness
Material: lapis lazuli
Subject: plain
Length: 3.2 cm.
Width: 2.5 cm.
Height: 2.3 cm.

صفحۀ ۱۶۷
ردیف وسط:
شکل: شیر نشسته
جنس: سنگ لاجورد
موضوع: ساده
طول: ۳/۲ سانتیمتر
عرض: ۲/۵ سانتیمتر
بلندی: ۲/۳ سانتیمتر

Page 167
Lower row:
Shape: sitting lion
Material: lapis lazuli
Subject: plain
Length: 8.4 cm.
Width: 2.5 cm.
Height: 3.3 cm.

صفحۀ ۱۶۷
ردیف پایین:
شکل: شیر نشسته
جنس: سنگ لاجورد
موضوع: ساده
طول: ۸/۴ سانتیمتر
عرض: ۲/۵ سانتیمتر
بلندی: ۳/۳ سانتیمتر

Page 168
Upper row:
Shape: serpent
Material: lapis lazuli
Subject: plain
Length: 3.1 cm.
Height: 2.7 cm.

صفحۀ ۱۶۸
ردیف بالا:
شکل: مار جمع شده
جنس: سنگ لاجورد
موضوع: ساده
طول: ۳/۱ سانتیمتر
عرض: ۲/۷ سانتیمتر

Page 168
Middle row:
Shape: serpent
Material: lapis lazuli
Subject: plain
Length: 3.5 cm.
Height: 3.1 cm.

صفحهٔ ۱۶۸
ردیف وسط:
شکل: مار جمع شده
جنس: سنگ لاجورد
موضوع: ساده
طول: ۳/۵ سانتیمتر
عرض: ۳/۱ سانتیمتر

Page 168
Lower row:
Shape: serpent
Material: lapis lazuli
Subject: plain
Length: 4 cm.
Height: 3 cm.

صفحهٔ ۱۶۸
ردیف پایین:
شکل: مار جمع شده
جنس: سنگ لاجورد
موضوع: ساده
طول: ۴ سانتیمتر
عرض: ۳ سانتیمتر

Page 169
Shape: two sides of a stamp seal
Material: lapis lazuli
Subject: lions with their heads turned backward on the left with human head
Diameter: 4.2 cm.
Thickness: 1.1 cm.

صفحهٔ ۱۶۹
شکل: دو روی یک مهر مسطح
جنس: سنگ لاجورد
موضوع: بالا شیر نشسته با سر انسان، پایین شیر نشسته
قطر دایره: ۴/۲ سانتیمتر
ضخامت: ۱/۱ سانتیمتر

Page 170
Shape: two sides of a stamp seal with bronze handle
Material: lapis lazuli
Subject: enthroned personalities
Diameter: 8 cm.
Thickness: 3.4 cm.
Length including handle: 11.5 cm.

صفحهٔ ۱۷۰
شکل: دو روی یک مهر مسطح
جنس: سنگ لاجورد
موضوع: بالا، مردی نشسته رو به سمت راست،
پایین، مردی نشسته رو به سمت چپ
طول دستهٔ مفرغی: ۸ سانتیمتر
قطر دایره: ۳/۴ سانتیمتر
تمامی طول: ۱۱/۵ سانتیمتر

Page 171
Shape: two sides of a stamp seal with bronze handle
Material: lapis lazuli
Subject: enthroned personalities
Diameter: 3.4 cm.
Length of the handle: 3.4 cm.
Length including handle: 7 cm.

صفحهٔ ۱۷۱
شکل: دو روی یک مهر مسطح
جنس: سنگ لاجورد
موضوع: بالا، مردی نشسته رو به سمت راست،
پایین، مردی نشسته رو به سمت چپ
قطر دایره: ۳/۴ سانتیمتر
طول دستهٔ مفرغی: ۳/۴ سانتیمتر
تمامی طول: ۷ سانتیمتر

Page 172
Upper row:
Shape: stamp seal
Material: lapis lazuli
Subject: lion with his head turned backward
Diameter: 3 cm.

صفحهٔ ۱۷۲
ردیف بالا:
شکل: یک روی مهر مسطح
جنس: سنگ لاجورد
موضوع: شیری با سر به عقب برگشته
قطر دایره: ۳ سانتیمتر

Page 172
Lower row:
Shape: two sides of a stamp seal
Material: lapis lazuli
Subject: head of a bird on one side
and star on the other
Diameter: 3.5 cm.

صفحهٔ ۱۷۲
ردیف پایین:
شکل: دو روی یک مهر مسطح
جنس: سنگ لاجورد
موضوع: نقش ستاره، نقش یک جانور
قطر دایره: ۳/۵ سانتیمتر

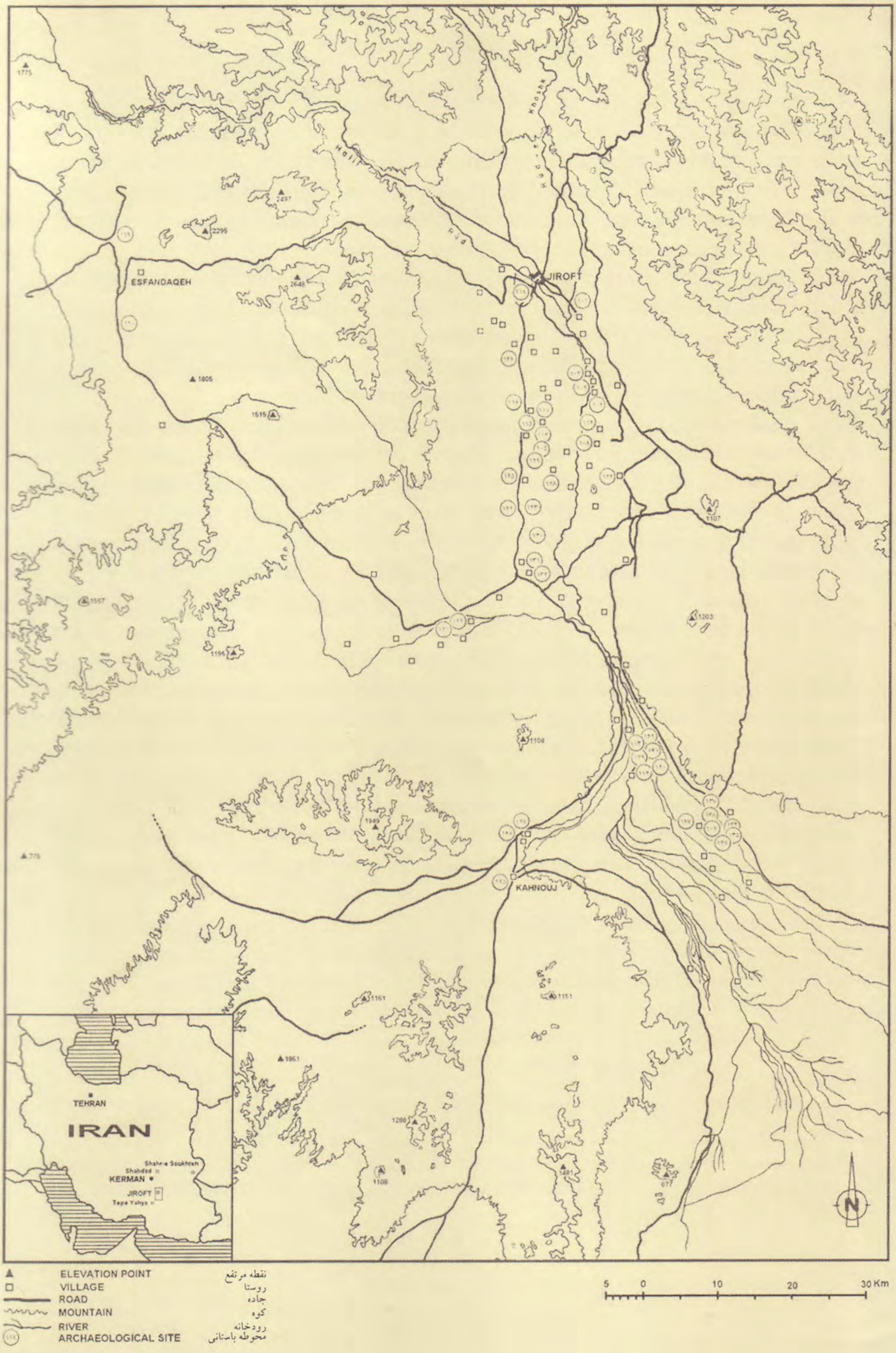
Page 173
Shape: two sides of a stamp seal
Material: lapis lazuli
Subject: eagles with their heads turned backward
Diameter: 3.9 cm.

صفحهٔ ۱۷۳
شکل: دو روی یک مهر مسطح
جنس: سنگ لاجورد
موضوع: نقش عقاب سر به عقب برگشته
قطر دایره: ۳/۹ سانتیمتر

Page 174
Shape: two sides of a small stamp seal
Material: lapis lazuli
Subject: a rosette on either side
Diameter: 1.8 cm.

صفحهٔ ۱۷۴
شکل: دو روی یک مهر مسطح
جنس: سنگ لاجورد
موضوع: نقش روزت در هر دو سو
قطر دایره: ۱/۸ سانتیمتر

JIROFT
ESFANDAQEH
KAHNOUJ
Halil
Rud
Rud-e
Konsar
IRAN
TEHRAN
KERMAN
JIROFT
Shahdad
Shahr-e Soukhteh
Tepe Yahya
N
ELEVATION POINT نقطه مرتفع
VILLAGE روستا
ROAD جاده
MOUNTAIN کوه
RIVER رودخانه
ARCHAEOLOGICAL SITE محوطه باستانی
5 0 10 20 30 Km

Le motif de l'aigle et de la vache étendue sur le dos ne se retrouve qu'une seule fois en Mésopotamie, sur le vase de Khafaja, qui est lui-même importé. A Jiroft, au contraire, on retrouve ce thème dans la décoration de vases en pierre, en particulier sur l'un d'eux, où il est représenté remarquablement. De plus, dans de nombreux endroits où l'on trouve un motif de vaches, un aigle apparaît, survolant au-dessus de leurs têtes.

La représentation de l'homme-scorpion est un autre motif remarquable de la décoration des vases de Jiroft présenté dans la collection du présent volume (p. 17, 112-113, 128, 135). Il s'agit d'un personnage mythologique que nous trouvons aussi dans la mythologie Mésopotamienne de l'Epopée de Guilgamesh où il évoque le gardien de la porte de la montagne de Mashu.[12]

Les représentations architecturales sur les vases de Jiroft sont très importantes. Dans notre collection nous avons présenté les façades de huit bâtiments (p. 67-74), distincts les uns des autres. L'exécution des détails de ces façades architecturales peut représenter des villes avec chacune des fortifications différentes et provenant probablement de plusieurs fouilles clandestines dans des endroits distincts. Chez certains, les détails sont exécutés plus minutieusement. Les murs de ces villes ont parfois trois ou quatre portes, représentant vraisemblablement leurs nombres véritables. Chaque mur est unique et est renforcé par des contreforts décoratifs (p. 67-69). Dans les pages 67 et 68 quelques bâtiments à l'intérieur de la citadelle, semblent dépasser les murs de la ville et il est possible qu'ils aient été construits sur une haute colline. L'harmonie et la beauté des façades sont remarquables et le bâtiment de la page 67 est unique dans tout le monde antique.

Si nous acceptons que Jiroft puisse être identifié comme « l'état d'Aratta », nous comprenons alors pourquoi *Enmerkar*, le souverain d'Uruk insistait pour que les architectes d'Aratta construisent les temples des dieux sumériens et que ses artisans les décorent.

N'est-il pas possible de concevoir que ces maîtres d'œuvres soient allés à Uruk et aient accompli ce qui leur avait été demandé ? Dans ce cas, peut-on alors concevoir que l'architecture des temples magnifiques d'Uruk si différente de celle de la Mésopotamie, soit l'œuvre des architectes et des artisans d'Aratta?

---

12. Speiser, E. A., 1950, « Akkadian Myths and Epics : The Gilgamesh Epic,» pp. 72-98, Tablet IX, col.2, lls. 2-8.

démontrent que ce dernier ou tout autre fragment similaire de Khafaja,[8] ou d'ailleurs[9] doivent être attribués au sud-est de l'Iran, à des endroits comme Tepe Yahya, Shahdad, et en particulier à plusieurs sites archéologiques dans la région de Jiroft où plusieurs milliers d'objets similaires ont été découverts.

L'emploi des motifs humains, de l'homme-scorpion, , de l'homme-lion, du serpent, du scorpion, de l'aigle, de la panthère, de la vache, du zébu, et du bouquetin, est retrouvé fréquemment dans la décoration. De plus, la représentation de certaines de ces créatures est utilisée en tant qu'incrustation (p. 130-136). Au dos de tous ces types d'incrustations, nous remarquons des trous qui servaient sans conteste à les fixer sur une surface plane.

Sur le vase de Khafaja ainsi que sur les nombreux vases de Jiroft se trouve la scène de la vache étendue sur le dos où l'on voit un aigle fonçant dans sa direction. L'histoire rappelle celle d'un roi, d'une dynastie imaginaire de Kish qui, n'ayant pas d'enfant, monte au ciel pour chercher « la plante de la fertilité ». Il y monte avec l'aide d'un aigle, qui, ayant trahi son ami serpent en dévorant les enfants de ce dernier, le serpent pour se venger, se faufile dans le ventre d'une vache morte et l'attend à l'affût. Quand l'aigle fonce sur la vache afin de la manger, le serpent le mord et l'empoisonne. Etana trouve l'oiseau étendu dans une cavité, attendant la mort ; il le sauve et l'aigle en remerciement lui fait faire sur son dos, un merveilleux voyage.[10]

En Mésopotamie, la plus ancienne reproduction de ce mythe représente un homme montant vers le ciel sur les ailes d'un aigle. Elle est dessinée sur les sèaux cylindriques Akkadiens,[11] mais sachant que chronologiquement, la dynastie de Kish était plus ancienne de 500 ans, on se pose la question de savoir pourquoi ne trouve-t-on aucune représentation du mythe d'Etana sur aucune sorte d'art plastique à l'époque de l'ancienne dynastie ? Ou, n'est il pas possible que la scène de la vache étendue sur le dos et celle de l'aigle fonçant dans sa direction soient une version plus ancienne du mythe Etana avant l'époque Akkadienne ?

---

8. Frankfort, H., 1935, *Oriental Institute Discoveries in Iraq, 1933/1934 ; Fourth Preliminary Report of the Iraq Expedition* (Oriental Institute communications, No. 19), Chicago: University of Chicago Press, 1935, p. 47, Fig. 53.

9. See Frankfort, 1954, *Art and Architecture*, p. 19, n. 4; Hansen, D.P. and G. F. Dales, 1962, "The Temple of Inanna, Queen of Heaven, at Nippur," *Archaeology* 15: 75-84.

10. Speiser, E. A., 1950, « Akkadian Myths and Epics : Etana, » J. B. Pritchard (ed.), *Ancient Near Eastern Texts Relating to the Old Testament*, pp. 114-118, Princeton: University of Princeton Press.

11. Frankfort, 1939, *Cylinder seals*, 138-39 and Pl. XXIVh.

véritable position *heraldic* des deux bouquetins situées d'une part et d'autre d'un arbre de l'époque Proto-Elamite remonte aux périodes III de Suse et de Yahya IVC qui ont été trouvées sur des impressions de sceau cylindre où les bouquetins tournent leurs têtes dans des directions opposées.[7]

La scène du soi-disant « arbre de vie » et des bouquetins est représentée maintes fois, de manière naturaliste et gracieuse, sur les vases en pierre de Jiroft. Il y est représenté un bouquetin dont les quatre pattes sont posées sur le sol (p. 21-23, 30-31), un bouquetin qui lève une de ses deux pattes avant (p. 27-29), un bouquetin debout sur ses pattes arrières, levant une de ses pattes avant vers son museau (p. 34-35), ou la posant sur la branche de l'arbre (p. 24-26, 34-35) ; des bouquetins et des veaux disposés en deux rangs : les animaux passant de droite à gauche sur l'un, de gauche à droite sur l'autre ; d'autres, se nourrissant de feuilles et de branches provenant d'un arbre face à eux, adoptent des positions variés ; finalement, deux bouquetins dos à dos disposés de part et d'autre d'un arbre, tournent la tête se nourrissant de branches et de feuilles. On peut distinguer différentes espèces de bouquetins grâce à la forme de leurs cornes. D'autres détails nous dévoilent s'ils sont males ou femelles ou encore s'ils sont jeunes ou adultes. Cette différence entre les espèces existe aussi dans le cas des plantes. Les grandes ressemblances entre les scènes, en particulier la dernière (p. 18-23, 27-29) et les deux impressions de seaux cylindriques de Suse et Tepe Yahya indiquent que les catégories « série ancienne » datées par Miroschedji du milieu du troisième millénaire pourraient être reconsidérées et couvrir une période plus longue qui débuterait à l'époque Proto-Elamite, c'est-à-dire vers la fin du quatrième millénaire.

La maîtrise et le talent manifestés dans la décoration des vases et des objets trouvés à Jiroft, n'est pas toujours de qualité égale. Ils semblent visiblement appartenir à des ateliers différents et être l'œuvre de plusieurs artisans n'ayant pas les mêmes compétences. Mais en comparaison avec les motifs en relief de Mésopotamie, ils sont par leur style ou le caractère de leur travail d'une qualité bien supérieure.

D'une part l'existence de vases décorés en stéatite provenant de plusieurs cimetières à Jiroft, et d'autre part, le motif du zébu qui est un animal originaire des territoires de l'est et du sud-est de l'Iran, trouvé sur le vase de Khafaja,

---

7. Amiet, 1972, *Glyptique*, Pl. 23:984; 1986, *L'âge des échanges inter-iranniens 3500-1700 avant J.-C.*, Paris.Pl. 113 and Fig. 57 ; Lamberg-Carlovsky, C. C., 1971b, « The Proto-Elamite Settlement of Tepe Yahya, » *Iran*, p. 88, Pls. IV-V.

l'autre côté du vase, étaient à l'origine, parsemés d'incrustations aujourd'hui disparues.

Sur un autre vase (p. 17), nous voyons un personnage avec un torse humain et des membres inférieurs de lions, comme le montrent les griffes et la longue queue.

Bien que le motif appelé « maître des animaux », soit connu depuis l'époque de Suse I et de l'Obeid tardif, et qu'il soit présent sur les sceaux cylindriques à partir du quatrième millénaire[4], la qualité du travail utilisée pour exécuter ces vases, et de façon général le degré de maîtrise dans la création de tous les objets récupérés, montrent que cet art provenait d'une tradition remontant à plusieurs siècles. Il est présent sur les vases de Jiroft où non seulement nous trouvons fréquemment ce motif, mais il est plus diversifié, puisque sont présents des hommes, des hommes-taureaux (p. 12), des hommes-lions (p. 17) et que ces créatures humaines ou hybrides dominent aussi bien des panthères, des serpents, et même des hommes-scorpions.

Un autre motif employé couramment dans l'art de la période dynastique archaïque qui semble correspondre à celle de la production des vases de Jiroft, est la confrontation de deux animaux sauvages aux cous entrelacés. Ils apparaissent sur les sceaux cylindriques de la période d'Uruk.[5]

Dans les pièces découvertes à Jiroft aussi, de nombreux exemples montrent deux animaux furieux dont les cous sont entremêlés : serpent et panthère (p. 60-61), deux serpents (p. 98-100, 103, 105, 106), ou une panthère et un serpent (p. 76-91), qui, la gueule ouverte, se font face avec fureur.

Une autre scène fort connue, est l'image de deux bouquetins, qui, en position « *héraldic* », de part et d'autre d'un arbre, se tenant debout sur leurs pattes postérieures, font mine symboliquement de manger les feuilles et les branches d'un arbre. Une ancienne version de ce motif se trouvait sur un sceau cylindre de l'époque d'Uruk, représentant un roi entouré de part et d'autre de deux bouquetins qu'il nourrit avec des feuilles qu'il tenait à la main.[6] Cependant la

---

4. Amiet, P. , 1972, *Glyptique Susienne* (Mémoires de la Délégation Archéologique en Iran, Tome XLIII), Paris, Pl. 11 : 567 ; 12 : 592 ; 13 : 596-598.

5. Delaporte, L., 1923, *Musée du Louvre, Catalogue des Cachets et Pierres Gravées de Styles Orientaux*, vol. II, Paris, p. 69: 9 ; Frankfort, H., 954, *The Art and Architecture of the Ancient Orient*, Harmondsworth, p. 21, Pl. 5h; Strommenger, E. and M. Hirmer, 1964, *5000 Years of the Art of Mesopotamia*, London, Pl. 16 lower row; Moortgat, A., 1969, *The Art of Ancient Mesopotamia*, Phaidon, Pl. A1.

6. Heinrich, E., 1936, *Kleinfunde aus den archäologischen Tempelschriften in Uruk* (Ausgrabungen der Deutschen Forschungsgemeinschaft in Uruk-Warka, Band 1), Berlin, Pl. 17c; Frankfort, H., 1939, *Cylinder Seals*, London, p. 21, Pl. 5d, i; Wiseman, D. J., 1962, *Catalogue of the Western Asiatic Seals in the British Museum*, London, Pl. 1a.

trois catégories reconnues par P. de Miroschedji[2], qu'il datait du milieu du 3ème millénaire et à laquelle il attribuait une origine iranienne[3].

En analysant certains spécimens qui ont été confisqués, je vais m'efforcer de présenter les objets, et en même temps, le fabuleux travail artistique de Kermân par rapport à celui de la Basse Mésopotamie.

Sur le décor des vases de Jiroft, pratiquement tous les yeux, qu'ils soient humains ou animaux, sont incrustés. Dans ces incrustations, les yeux des animaux sauvages et carnivores tels qu'aigles, serpents, panthères et lions sont ronds, alors que ceux des animaux domestiques et herbivores comme les bouquetins, les bovidés et les humains sont ovales. Les pierres fixées à la place des yeux sont en marbre, pierre de chaux blanches ou turquoise (p. 1). Dans certaines pièces, le globe des yeux des panthères et des aigles est en pierres de couleur rouge ocre et la pupille est en turquoise brillante. Cette technique d'incrustation des yeux en relief n'est pas courante chez les sculpteurs de la Mésopotamie durant les 4ème et 3ème millénaires. S'il en existe, nous devrions en chercher l'origine ailleurs, en Iran et plus probablement à Kerman.

Dans les figures humaines de Jiroft, comme celles de Sumer, les hommes sont tous torse nu avec une grande écharpe qui maintient solidement leur jupe à la taille. Mais à cette différence qu'à Jiroft tous les humains, sans exception, portent un collier avec une grande médaille en turquoise décorée de formes géométriques rondes ou ovales. Ils ont tous des cheveux longs qui leur descendent jusqu'au bas de la taille. Cette technique du décor par incrustation est également utilisée sur le serre-tête placé en haut du front, sur les cheveux de l'homme-scorpion (p. 135), ainsi que sur les petites feuilles des arbres que broutent les bouquetins (p. 34).

Sur un autre beau vase à pied (p. 11 et 12), apparaissent deux créatures de type humain qui soulèvent dans chaque main, une panthère en la tenant par la queue. L'une des deux porte une longue jupe, mais l'autre est un être composite, humain pour le haut du corps, taureau pour le bas. Trois incrustations de couleur turquoise et ocre, figurent des taches sur la peau de la partie taurine. Cet homme-taureau porte une large écharpe autour de la taille et des bracelets autour des chevilles. Ceux-ci, ainsi que les bracelets de l être humain figuré sur

---

2. Miroschedji, P., 1973, « Vases et objets en stéatite susiens du Musée du Louvre, » *Cahiers de la Délégation Archéologique Française en Iran* 3 : 9-80.
3. Hélène David calls this earliest category "Figurative Style". For more information see, David, H., 1996, "Styles and Evolution: Soft stone vessels during the Bronze Age in the Oman peninsula," *Proceedings of the Seminar for Arabian Studies* 26: 32.

Une grande partie du butin est passé en fraude hors de l'Iran et est actuellement vendu en Asie, en Europe et aux Etats-Unis sous le nom « d'objets asiatiques ».

Grâce à l'arrestation de certains d'entre eux, ils ont pu récupérer de nombreux objets qui étaient destinées à être vendus hors du pays. Le nombre de ceux-ci s'élève à environ 500 pièces, et la plus belle partie d'entre elles est actuellement entre les mains des *Pasdarans* (gardiens de la révolution) et des tribunaux des villes de Bardsir et de Jiroft. Ils seront remis à l'Organisation iranienne du Patrimoine culturel, une fois les démarches administratives accomplies. La plupart de ces objets sont des vases décorés en « stéatite ».[1] Parmi ces 500 objets, 200 approximativement, sont des vases décorés en relief ou par incision, dont les motifs sont des représentations humaines, animales, ou des êtres composites, différentes plantes telles que des palmiers, et ce que l'on nomme traditionnellement des « portes de temple », ainsi que des façades de fortifications de villes. Le reste est divisé en parts à peu près égales entre ces différentes catégories :

a) des têtes et torses d'humains ou d'animaux en « marbre » faisant partie à l'origine de statues fabriquées en différents matériaux probablement organiques tels que le bois, ce qui expliquerait leur disparition.

b) des statuettes et figurines d'humains et d'animaux en bronze dont l'ornementation est plus complexe.

c) d'une variété d'objets tels que des trépieds, des maquettes de constructions, peut être des temples, très semblables à ceux trouvés à Shahdad.

d) des poteries non peintes et d'autres décorées apparentées à celles découvertes à Tépé Yahya et à Shahdad, datant de la fin du quatrième et du début du troisième millénaire.

e) de différents petits objets en lapis lazuli comme des cachets et des sceaux cylindriques avec des motifs d'animaux ou des formes géométriques, ainsi que de toutes petites figurines de diverses espèces d' animaux.

f) finalement, des vases en « marbre » multicolores.

P. de Miroschedji ayant fait une classification des vases en « *stéatite* », il apparaît que ceux de Jiroft appartiennent à la « série ancienne », la première des

---

1. j'utilise le terme *steatite* tout simplement parce que ce type de pierre a été connu sous ce nom depuis plusieurs déceniers, mais surtout parce que les analyses pétrographiques permettant de déterminer la nature exactes de ces roches, n ont pas encore été effectuées . nous ne savons pas encore si c est de la stéatite, de la chlorite ou de la chlorite schiste

Jiroft
La Première Civilisation Orientale

Depuis le quatrième millénaire, il existait des relations politiques et culturelles entre le sud est de l'Iran et les états sumériens. Ceci a été confirmé grâce aux textes cunéiformes de la Mésopotamie, tel que l'épopée d'« *Enmerkar et du souverain d'Aratta* » . Le commerce de lapis lazuli (pierre d'azur) et de différents objets en stéatite prouve aussi qu'il existait des relations économiques entre ces régions.

Les dernières découvertes proviennent des objets arrachés par les autorités iraniennes aux fouilleurs clandestins près de la ville de Jiroft dans le sud est du pays. Ce sont des objets précieux en stéatite, en cuivre, en bronze et en lapis lazuli. Ils confirment l'existence d'importantes relations économiques entre le sud est de l'Iran et la Mésopotamie du sud et permettraient même de reconsidérer l'origine de la civilisation sumérienne. Ces découvertes ainsi que les textes cunéiformes de la Mésopotamie dont nous avons parlé, prouvent qu'une grande partie de l'art sumérien provenait du sud est de l'Iran et en particulier de la province de Kerman.

En 2001, des fouilleurs clandestins ont effectué des fouilles dans la région de Kerman au sud est de l'Iran, près des villes de Jiroft, sur environ quatre cents kilomètres, sur les bord de « Halil Roud » (fleuve Halil), depuis ses sources dans les montagnes de Hézar et de Lalezar au nord jusqu'aux marécages Djazmourian au sud . Ce sont les tombes, faciles d'accès et où étaient déposés de nombreux offrandes, parfois jusqu'à soixante objets, qui furent les plus touchées par les pilleurs d'antiquités. Par contre, les endroits résidentiels où l'on ne trouvait pas les mêmes richesses, ne furent presque pas touchés. Les pillages les plus importants eurent lieu dans cinq cimetières : Ala-eddini (54° 47 long et 28° 31 alt.) ; Kenar Sandal (54° 47 long et 28° 28 alt.) ; Riganbar (57° 44 long et 28° 24 alt.) ; Mahtoutabad (57° 48 long et 28° 27 alt.) et Nazmabad (57° 52 long et 28° 20 alt.) entre 28- 53 km au sud de Jiroft. En fait la moitie de ces objets ont été récupéres dans les demeures des pilleurs.

since we encounter him in the Mesopotamian mythological Epic of Gilgamesh as the guardian of the gate of the Mashu mountain[12].

Finally, the architectural representations on the stone vases of Jiroft are of great importance. In our collection we have eight building façades represented (p. 67-74), and significantly none of them resemble the others. The very detailed rendering of these architectural representations may point to the fact that each of them shows a different fortified city. It is possible that each type comes from a different clandestine dig. A few of them are executed with greater detail than the others. Some of these fortified city walls have three, and others have four gates. This may very well show the actual number of the city gates in different cities. Furthermore, on the objects illustrated on pages 67-69 the walls are reinforced by means of decorative buttresses. In each case they are different. On pages 67 and 68, some of the buildings inside the citadel are shown above the city wall. These buildings were, in all probability, constructed on top of the high mound inside the city and so could be seen rising above the surrounding city wall.

Considering the date, the beauty and the harmony employed in rendering these building façades, the one on page 67, is particularly magnificent and undoubtedly unique in the entire ancient world. If we identify Jiroft as the ancient State of Aratta, then we will understand why *Enmerkar*, the second Early Dynasty ruler of Uruk was insisting to have the Arattaean architects to build the temples of the great Sumerian gods and her craftsmen to decorate them. We must ask ourselves if indeed these masters did go to Uruk and accomplish what they were supposed to do? If the answer is positive, can we consider that the magnificent temple architecture at Uruk, in quality so different from the contemporary architectural achievements in Mesopotamia, is the work of the Arattaean architects and craftsmen?

---

12. Speiser, E. A., 1950, « Akkadian Myths and Epics : The Gilgamesh Epic,» pp. 72-98, Tablet IX, col.2, lls. 2-8

are carved and shaped of flat and thin slabs of steatite and very skillfully inlaid. The holes on their back shows that these plaques were themselves inlaid into larger and composite panels (p. 130-136).

Looking at the scene of a bull fallen on his back and an eagle on the air, descending to devour his flesh on the Khafajah vase and on several examples from Jiroft on one side, and the scene of intensely combatting eagles and serpents on other vases from Jiroft on the other, the Sumerian myth of Etana immediately springs to the mind. The myth tells the story of the shepherd king, Etana, of the legendary dynasty of Kish that followed the Flood. Etana's "life was blighted so long as he remained childless". In order to have a child, Etana had to personally bring down from the heaven the plant of birth. The difficult problem of the flight to heaven was eventually solved by Etana with the help of an eagle. Previously the eagle had betrayed his friend, the serpent. The serpent entered the belly of a dead wild ox, and when the eagle went down began to devour the flesh of the wild ox, the serpent seized the eagle by his wings. Then the serpent plucked him and cast him into a pit. Etana rescued the eagle and in exchange, the eagle carried him on a spectacular flight to heaven where he retrieved the plant of birth.[10] In Mesopotamia, the earliest representation of this myth seen on Akkadian period cylinder seals shows a man rising towards the heaven upon the wings of an eagle.[11]

Considering the fact that historically the Kish Dynasty was about 500 years before the Akkadian period, we can ask the question why there are no representations of the Etana myth on plastic art of the previous Early Dynastic period. Is it possible that the scene of an ox fallen on his back and an eagle on the air, descending to devour the flesh was an earlier representation of the Etana myth before the Akkadian period that originated in eastern Iran?

In Mesopotamia the scene of eagle and the bull is known on only one example, on the vase from Khafajah. In Jiroft, on the contrary, one finds this powerful scene on several vases. Furthermore, in the many examples when the bull is depicted, an eagle almost always flies over him.

Another remarkable motif found on the stone vase from Jiroft is the representation of the scorpion-man as one can see in the collection illustrated in the present volume (p. 17, 112-113, 126, 135). Although we do not know the significance of this monstrous creature, no doubt it was a mythological figure,

---

10. Speiser, E. A., 1950, « Akkadian Myths and Epics : Etana, » J. B. Pritchard (ed.), *Ancient Near Eastern Texts Relating to the Old Testament*, pp. 114-118, Princeton: University of Princeton Press.
11. Frankfort, 1939, *Cylinder seals*, 138-39 and Pl. XXIVh.

the scenes on the above-mentioned cylinder seal impressions from Susa and Tepe Yahya and those seen on the vessels from Jiroft, in particular the scene in which one of the ibexes has her head turned to the opposite direction (p. 18-23, 27-29), suggests that the mid-third millennium dating of the so-called "*series anciennes*" category proposed by Miroschedji should be reconsidered and eventually extended to include a wider range of time, beginning from the Proto-Elamite period in the late fourth millennium B.C.

The degree of skill and the quality of workmanship employed in the decoration of these stone vases and other objects from Jiroft is not always equal. This clearly indicates that they were produced in different workshops, and by different stone-cutters having different levels of skill and talent. But, in comparison with the Mesopotamian reliefs in stone, they appear in general to be of superior skill, talent and capability.

The existence of such a large number of the decorated steatite vases excavated illegally from several cemeteries in the Jiroft region strongly suggests that the Khafaja steatite vase, as well as other fragments of similar type from the same site[8], and elsewhere,[9] should be attributed to the east at such places as Yahya, Shahdad, and hundreds of other large and small archaeological sites along the banks of Halil River and the entire Jiroft Region in the south-eastern Iranian province of Kerman where thousands of similar objects have been found. This is reinforced by the fact that an important iconographic theme, the humped bull, is an animal that is foreign to Mesopotamia and finds its home in south-eastern Iran and further to the east in the region of the Indus River.

Despite the existence of certain differences between the Khafajah vase and those from Jiroft, the following detailed analysis will show clearly that the Khafajah vase in all probability was fabricated by a southeast Iranian stone cutter working in Kerman.

Various representations of human beings, scorpion-men, lion-men, serpents, eagles, scorpions, panthers, lions, cows, humped bulls and ibexes are represented frequently on the stone objects from Jiroft. But only certain amongst them have their bodies inlaid. These are panthers, serpents, eagles and the scorpion-men. Furthermore, in several cases, eagles, scorpion and scorpion-men

8. Frankfort, H., 1935, *Oriental Institute Discoveries in Iraq, 1933/1934 ; Fourth Preliminary Report of the Iraq Expedition* (Oriental Institute communications, No. 19), Chicago: University of Chicago Press, 1935, p. 47, Fig. 53.

9. Such as scorpion and the heads of the panther-headed snakes from Ur and Tell Agrab, or the snakes bodies from the Berlin Museum and Mari with bodies covered with drill-holes. See Frankfort, 1954, *Art and Architecture*, p. 19, n. 4; Hansen, D.P. and G. F. Dales, 1962, "The Temple of Inanna, Queen of Heaven, at Nippur," *Archaeology* 15: 75-84.

on the cylinder seals from Jiroft since we have only two engraved cylinder seals at our disposal (p. 148), but the confrontation is one of the most common scenes we encounter frequently on the steatite vessels. These confronting animals include two face to face panthers (p. 60-61), two serpents (p. 98-100, 103, 105, 106), or a panther and a serpent (p. 76-91). All have their mouths furiously wide open. In particular, the confrontation of serpents are always very skillfully composed with their necks, tails, and even entire bodies intertwined with one another (p. 92-94, 99-100). Although not as common as the confrontation of serpent and panther, another powerful scene is the domination of two serpents by an eagle (p. 92-97).

Another common scene shows horned animals peacefully grazing in meadows. In these scenes, two ibexes often appear standing in heraldic position on either side of a plant, or rearing up on their hind legs and reaching to eat from the leaves. An older version of this scene is depicted on a cylinder seal from the Late Uruk period, which shows a man, apparently a ruler, feeding goats with the foliage[6]. However, the representation of two ibexes in heraldic position with a plant between them is known from cylinder seals of the the Proto-Elamite period found both at Susa III and Tepe Yahya IVC[7]. In these identical impressions two ibexes are placed symmetrically on either side of a tree with their heads turned back.

The scene of the so-called "tree of life and the ibexes" appears frequently in a most beautiful and naturalistically rendered way on the steatite vases of Jiroft. Here, one finds ibexes standing with all four legs placed on the ground (p. 21-23, 30-31); or ibexes with one of the front legs raised (p. 27-29). On others ibexes stand on their hind legs while one of the front legs raised to the level of their snouts (p. 34-23) or their front legs are placed on the branch of the tree (p. 24-26, 34-35). In more complicated examples two rows of ibexes face in different directions, moving from left to right and from right to left in variety of positions. In these scenes, a variety of ibexes species can be distinguished through the shape of their horns. Further detail shows their sex as male or female, and their age as very young or adults. This emphasis on different species is equally seen in the rendering of plants. The close stylistic similarities between

6. Heinrich, E., 1936, *Kleinfunde aus den archäologischen Tempelschriften in Uruk* (Ausgrabungen der Deutschen Forschungsgemeinschaft in Uruk-Warka, Band 1), Berlin, Pl. 17c; Frankfort, H., 1939, *Cylinder Seals*, London, p. 21, Pl. 5d, i; Wiseman, D. J., 1962, *Catalogue of the Western Asiatic Seals in the British Museum*, London, Pl. 1a.

7. Amiet, 1972, *Glyptique*, Pl. 23:984; 1986, *L'âge des échanges intre-iranniens 3500-1700 avant J.-C.*, Paris,Pl. 113 and Fig. 57 ; Lamberg-Carlovsky, C. C., 1971b, « The Proto-Elamite Settlement of Tepe Yahya, » *Iran*, p. 88, Pls. IV-V.

As in southern Mesopotamia, the figures of men from Jiroft have their torsos nude. They wear only a kilt synched by a long girdle wrapped around their waist. A notable difference between the human figures on the steatite vessels from Jiroft and those from southern Mesopotamia is a necklace worn by the Jiroft figures having a huge oval or round central medallion inlaid in turquoise. The men from Jiroft have all long hair that reaches their waist. A diadem-like inlaid decoration surrounds the forehead of some figures, as in the case of the scorpion-man (p. 135). Similarily inlaid is the foliage of plants that the ibexes ready to eat (p. 34).

On another beautifully ornamented cup (p. 11, 12) we see two humanoid figures, each holding a panther by the tail in each hand. One of them wears a long skirt, while the other has human torso, while his lower part is the hind of a bull with three spots inlaid with turquoise and ochre colored stone. This bull-man wears a wide girdle around his waist and bracelets on his ankles. The bracelets of this bull-man, as those of the man on the opposite side were originally inlaid with stones that are now lost.

Although the scene of the so-called "master of animals" appears on the cylinder seals of the Susa I and the Late Uruk periods from the fourth millennium B.C.[4], the high quality of workmanship seen in the Jiroft vases and other objects as a whole, suggests that the school of stone carving in southeastern Iran and in particular, in the Jiroft region, must go back several centuries. On the Jiroft vases not only do we frequently see the decorative scene of the "master of animals", but the master appears in a mixed form of bull-man (p. 12) or, on another stone vase, of a lion-man, who has the paws and the tail of a lion (p. 17). These human or the monstrous masters dominate different types of wild animals including panthers (p. 11, 12, 16), serpents (p. 15), or the scorpion-men (p. 17).

Another scene carved on the stone vessels recovered from Jiroft, which appears frequently during the Early Dynastic period in Mesopotamia, is the confrontation of two savage animals. But, a peculiar form of this motif characteristic of the Late Uruk period consists of two animals whose long necks or tails are twisted in one another. In Mesopotamia, this motif appears only on the cylinder seals[5]. We do not know yet whether or not this scene also appears

---

[4] Amiet, P. , 1972, *Glyptique Susienne* (Mémoires de la Délégation Archéologique en Iran, Tome XLIII), Paris, Pl. 11 : 567 ; 12 : 592 ; 13 : 596-598.

[5] Delaporte, L., 1923, *Musée du Louvre, Catalogue des Cachets et Pierres Gravées de Styles Orientaux*, vol. II, Paris, p. 69: 9 ; Frankfort, H., 954, *The Art and Architecture of the Ancient Orient*, Harmondsworth, p. 21, Pl. 5h; Strommenger, E. and M. Hirmer, 1964, *5000 Years of the Art of Mesopotamia*, London, Pl. 16 lower row; Moortgat, A., 1969, *The Art of Ancient Mesopotamia*, Phaidon, Pl. A1.

are a variety of steatite objects including tripods, maquettes of temple (?) buildings, (similar to one found at Shahdad). Associated pottery included both plain and painted vessels similar to that found at Shahdad and Tepe Yahya in Kerman and Shahr-i Sokhta in Sistan. This pottery is dated to the period of the late fourth and the first half of the third millennia B.C. Finally different small objects in lapis lazuli including stamp and cylinder seals engraved with images of humans, animals,. human-headed lions, and geometric motifs, and small human and animal figurines; and finally, plain vases, cylinder seals and small figurines in marble.

Stylistically the steatite objects from the region of Jiroft belong to the "*série anciennes*", the earliest of the three categories distinguished by Miroschedji[2] which are dated to the mid-third millennium B.C. and are believed to have Iranian origin[3].

Here, I present a large number of the objects recovered from the illicit excavations in the region of Jiroft. My purpose is to illustrate the magnificent artistic quality of the Southeast Iranian workmanship and the high level of the skill of its stone cutters especially in comparison with the similar objects found over the last century of archaelogical investigation at various sites in Mesopotamia. Further I will analyze some of the well-known scenes and motifs and relate them to the corpus known from the Early Dynastic Periods in Mesopotamia.

One unique feature of the human and animal figures on the Jiroft stone vessels is that the eyes are inlayed with stones of different types, different shapes and different colors. The eyes of eagles and the wild carnivorous animals such as eagles, panthers, lions and the snakes are round, while, the herbivors (for example ibexes, cows, bulls and humans) have oval eyes. The stones used for eye inlays are marble, white limestone, or turquoise. In some cases, the eyeballs of panthers and eagles are made of red-ochre colored stone, while the pupil is of bright blue turquoise. The technique of inlayed eyes in relief is not used in Mesopotamia during the fourth and third millennia B.C. Thus one can productively look for its origin elsewhere, certainly in Iran and in all probability in Kerman.

---

[2] Miroschedji, P., 1973, « Vases et objets en stéatite susiens du Musée du Louvre, » *Cahiers de la Délégation Archéologique Française en Iran* 3 : 9-80.

[3] Hélène David calls this earliest category "Figurative Style". For more information see, David, H., 1996, "Styles and Evolution: Soft stone vessels during the Bronze Age in the Oman peninsula," *Proceedings of the Seminar for Arabian Studies* 26: 32.

earlier evidence, including the cuneiform sources from Mesopotamia, clearly suggest that a considerable part of the Sumerian art may have originated in the southeastern Iran, in the region of the present province of Kerman..

About two years ago, some inhabitants of Jiroft, a city about 300 km. to the south-southeast of the city of Kerman in the southeastern province of Iran, were actively engaged in an extensive series of clandestine excavations. These illegal excavations took place along the banks of entire 400 km. course of *Halil Roud* (Halil River), from its sources in the Hezar and Lalehzar Mountains to the north to the Djazmourian marsh in the south. The destruction was enormous, and focused mainly in the ancient cemeteries. In many cases a single grave contained up to sixty objects. However the damage was limited to the graves and the residential areas escaped the looting and remain for the most part safe and intact. The heaviest destruction took place in the area of five cemeteries: Ala-eddini (57° 44 long, 28° 31 lat.); Kenar Sandal (54° 47 longitude and 28° 28 latitude); Riganbar (57° 45 long, 28° 24 lat.); Mahtoutabad (57° 48 long, 28° 27 lat.); and Nazmabad (57° 52 long, 28° 20 lat.), between 28 to 53 km to the south of Jiroft. A large number of the looted objects were smuggled out of Iran and reached the Asian, European and American countries and were sold under the name of Asian objects.

Fortunately, in the month of February of 2001 several of these antiquity smugglers were arrested and several hundred of the excavated objects were confiscated by the *pasdaran* (guardian of the revolution) in the cities of Bardsir, Jiroft, and few others. Because of the cultural importance of these materials, the Archaeological Research Center of the Iranian National Heritage Organization has initiated extensive scientific archaeological activity in the region. The majority of the recovered objects are decorated stone vases carved from steatite[1]. Among the approximately 500 recovered items, some 300 are vessels in stone decorated in carved relief with representational motifs of certain species of animals, fantastic creatures and humans, as well as different sorts of plants such as palm trees and bushes, façades of fortified city walls and the buildings inside. The remaining objects represent in almost equal number different categories including a) human or animal heads and torsos in marble which were originally attached to bodies of different material probably wood; b) statues in steatite of human and animal figures; c) statues of humans and animals in bronze, or parts of more complicated ornamental objects. In addition to the stone vases, there

1. I use the term « steatite » simply because for several decades this type of stone has been known by this name, but mostly because the petrographique analyses which the exact nature of these stone has not yet been done. Therefore, we do not yet know that they are steatite, chlorite or chlorite-schist.

Jiroft
The Earliest Oriental Civilization

A great abundance of archaeological evidence shows us that as early as the fourth millennium BC. there were continuous political, cultural and economic relations between the Sumerian city-states of Mesopotamia and polities to the east and southeast on the Iranian plateau. The cultural and the political dimension of these relations are articulated in the Mesopotamian cuneiform texts, in particular the Epic tale of *Enmerkar and the Lord of Aratta.* The economic dimension of these long distance relations have been repeatedly demonstrated through the archaeological discoveries. Among these, stratified finds from sites in Iran and Mesopotamia indicate that there was a regular movement of lapis lazuli and other precious stone form east to west. While the lapis came in unworked chunks, vessels carved from a soft stone with elaborate designs arrived in Mesopotamian cities also arrived from the Iranian Plateau. The most famous example of this type of vessel is the steatite vase found at the site of Khafajah in the Diyala region of Mesopotamia. But many others have also been found in Mesopotamian sites most often in temples of the middle of the third millennium B.C.

Excavations in the 1960's at the site of Tepe Yahya to the southeast of Kerman produced evidence for the manufacture of this kind of steatite vessel. The latest evidence, however, gives us a much clearer idea of the extent and the importance of this highland Iranian culture. This evidence consists of the very recently recovered objects that were found during the clandestine excavations in the region of Jiroft and Kahnoudj. Among these are very fine objects crafted from steatite, copper, bronze, and lapis lazuli. Taken as a whole, these recovered objects reinforce our understanding of strong cultural and economic interaction between the southeastern Iran and the west, particularly southern Mesopotamia. More importantly these objects compell us to review our current ideas about the origin of the Mesopotamian, and in particular, the early Sumerian civilization. Now, these recently recovered objects, along with the

I.C.H.O.

Printing & Publishing Organization

Jiroft
The Earliest Oriental Civilization

Author : Dr. Yousef Majidzadeh

Drawings: Sedighe Piran

Photographs: Dr. Yousef Majidzadeh, Ali Bani Asadi

Graphic Designer: Dr. Yousef Majidzadeh,

Pishinpajouh Artistic & Cultural Research Center

Technical and Art Director: Mohammad Reza Miri

Lithography: Teifnegar

Printing and Binding Printing and Publishing Organization of the Ministry of Culture and Islamic Guidance (Tehran- Iran)

First published: Spring 2003

Number of copies: 1500

ISBN 964-422-478-7

Publishing, Distribution and Printing House:
4km., Karaj Special Road ,
Tehran ,13978 -15311, IRAN

Tel : 4513002
Fax: 4514425

WWW.PPOIR.COM
WWW.IRANMIRAS.ORG